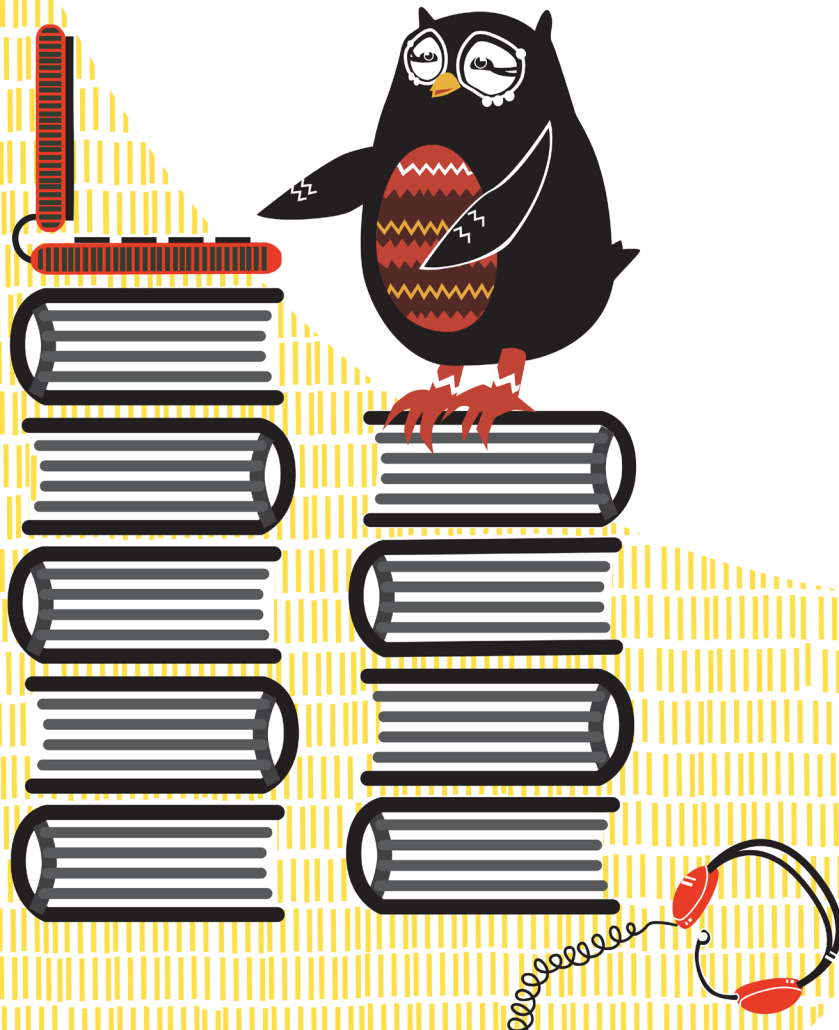

• KIRLAPPI •

Verkkokoulutuksella kirjastoalan osaamista Lappiin

KIRLAPPI – Verkkokoulutuksella kirjastoalan osaamista Lappiin

Sanna Saukkoriipi • Sirpa Kokkonen • Minttu Merivirta (toim.)

KIRLAPPI

Verkkokoulutuksella kirjastoalan osaamista Lappiin

Sarja B. Raportit ja selvitykset 11/2015

© Lapin ammattikorkeakoulu ja tekijät

ISBN 978-952-316-088-0 (pdf)
ISSN 2342-2491 (verkkojulkaisu)

Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja
Sarja B. Raportit ja selvitykset 11/2015

Rahoittajat: Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus,
Euroopan unioni – Euroopan sosiaalirahasto, Vipuvoimaa
EU:lta 2007–2013, Lapin korkeakoulukonserni, Oulun
ammattikorkeakoulu, Lapin ammattikorkeakoulu

Toimittajat: Sirpa Kokkonen, Minttu Merivirta, Sanna
Saukkoriipi

Kirjoittajat: Anneli Hurtig, Minna Ikonen, Minna Kamula, Satu
Keränen, Sirpa Kokkonen, Raija Lummi, Minttu Merivirta,
Terhi Mustakangas, Jorma Niemitalo, Liisa Pellikka, Marja
Pernu, Anu Pruikkonen, Sakari Rousu, Sanna Rönkkö, Sanna
Saukkoriipi, Juho-Antti Tuhkanen, Ulla Virranniemi

Taitto: Minttu Merivirta

Kuvitus: Ella Käyhkö

Lapin ammattikorkeakoulu
Jokiväylä 11 C
96300 Rovaniemi

Puh. 020 798 6000
www.lapinamk.fi/julkaisut

Lapin korkeakoulukonserni

Lapin korkeakoulukonserni LUC on
yliopiston ja ammattikorkeakoulun
strateginen yhteenliittymä. Konserniin
kuuluvat Lapin yliopisto ja Lapin
ammattikorkeakoulu.
www.luc.fi

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

OAMK

OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

SAATTEEKSI

Oulun seudun ammattikorkeakoulun (nykyinen Oulun ammattikorkeakoulu) ja Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun (nykyinen Lapin ammattikorkeakoulu) yhteistyönä on toteutettu kirjasto- ja tietopalvelun tradenomin (AMK) tutkintokoulutus verkkototeutuksena vuosina 2011–2014 KIRLAPPI-hankkeessa. Tämä on sikäli merkittävää, että mikään muu korkeakoulu kirjasto- ja tietopalvelualla ei ole tehnyt yhtä laajaa opetuskokonaisuutta verkossa. Kirjastoalan koulutus on Suomessa kovin Länsi-Suomeen painottunutta, ja tästä on haittaa pääkaupunkiseudun, Itä-Suomen, Kainuun ja Lapin kirjastoille.

Haluan kiittää ennen kaikkea Kemi-Tornion ammattikorkeakoulua hyvästä yhteistyöstä verkko-koulutuksen käynnistämässä ja toteuttamisessa. Ilman heidän osaamistaan emme olisi voineet toteuttaa koulutusprojektia niin hyvin kuin sen teimme. Kiitän myös Lapin ELY-keskusta hankkeen rahoituksesta. Oulun ammattikorkeakoulun opettajat ovat tarttuneet verkkokoulutushaasteeseen ennakkoluulottomasti ja rakentavasti.

KIRLAPPI-hanke oli pilottiprojekti, ja se on onnistunut luomaan verkko-opetusmallin ja käytännöt kirjasto- ja tietopalvelualalle. Hankkeen tuloksena on käynnistetty vuonna 2014 KIRSUOMI-koulutus, jossa opiskelijat ovat koko Suomesta, aina Muoniosta Helsinkiin saakka. Oulun ammattikorkeakoulu aloittaa jatkossa noin joka kolmas vuosi verkkoryhmän, jotta muullakin kun koulutuspaikkakunnalla voisivat halukkaat saada kirjastoalan korkeakouluopetusta ja siten pätevöityä kirjastoammatteihin.

Oulussa 23.3.2015

Jorma Niemitalo

Koulutusvastuuvastaava

Kirjasto- ja tietopalveluala

Oulun ammattikorkeakoulu

Sisällys

ESIPUHE	9
Minttu Merivirta	

1 JOHDANTO

YHTEISTYÖLLÄ KOULUTUSTA ALUEEN TARPEISIIN	15
Anu Pruikkonen	

KIRLAPPI-HANKKEEN VASTAUS KIRJASTOALAN NYKYHAASTEISIIN	19
Ulla Virranniemi ja Jorma Niemitalo	

ETÄ- JA MONIMUOTO-OPETUS AMMATTIKORKEAKOULUTUKSESSA	23
Sirpa Kokkonen	

2 SUUNNITELMISTA KÄYTÄNTÖÖN

KOULUTUSOHJELMAN TOTEUTUKSEN SUUNNITTELU	31
Ulla Virranniemi ja Sanna Saukkoriipi	

TRADENOMIKOULUTUKSEN TOTEUTUS KAHDEN AMKIN YHTEISTYÖNÄ	33
Ulla Virranniemi ja Sanna Saukkoriipi	

ETÄOPETUKSEN HAASTEET JA NIIDEN SELÄTTÄMINEN	35
Sirpa Kokkonen	

KIRLAPPI-OPINTOJEN TOTEUTUKSESSA KÄYTETYT VERKKOTYÖKALUT.	39
Sirpa Kokkonen ja Ulla Virranniemi	

3 KOKEMUKSIA MATKAN VARRELTA

OPISKELU UUDELLE ALALLE	47
Satu Keränen	
AMMATTIOSAAMISEN KEHITTÄMINEN OPISKELUN KAUTTA	51
Marja Pernu ja Liisa Pellikka	
OPISKELUSTA UUSIA NÄKEMYKSIÄ TYÖHÖN	55
Anneli Hurtig	
TYÖELÄMÄLÄHTÖINEN OPINNÄYTETYÖ KIRLAPPI-OPINNOISSA	57
Minna Ikonen	
MARKKINOINTIA JA JOHTAMISTA KIRLAPPILAISILLE.	59
Terhi Mustakangas	
VINKKEJÄ VERKKO-OPETUKSEEN	61
Juho-Antti Tuhkanen	
AJATUKSIANI VERKKOKURSSIN JÄLKEEN	69
Sanna Rönkkö	
OPETTAJAN KOKEMUKSIA ETÄOPISKELUN TYÖKALUISTA	71
Sirpa Kokkonen	

KUULEEKO KIRLAPPI? 77
Minna Kamula	
OPPIMISTEHTÄVÄT JA RYHMÄTYÖSKENTELY VERKOSSA 83
Sanna Saukkoriipi	
OPISKELIJOIDEN SITOUTTAMINEN OPISKELUUN ETÄOPETUKSESSA. 87
Ulla Virranniemi	
KIELTENOPETTAJA VIERAALLA ALALLA 89
Raija Lummi	

4 MITÄ JÄI KÄTEEN?

KIRJASTOALAN TUTKINTOON JOHTAVAN AMK-KOULUTUKSEN ETÄOPETUSPOHJAINEN KOULUTUSPALVELUMALLI 97
Sanna Saukkoriipi ja Sakari Rousu	
OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA ETÄOPISKELUSTA	103
Sirpa Kokkonen	
YHTEENVETO KIRLAPPI-HANKKEEN TOTEUTUKSESTA JA TULOKSISTA	107
Sanna Saukkoriipi	
KIRJOITTAJAT.	112

ESIPUHE

Minttu Merivirta

Kirjastoalan osaamista Lappiin (KIRLAPPI) on vuosina 2010–2015 toteutettu hanke, jossa kehitettiin ja toteutettiin kirjasto- ja tietopalvelun tradenomin (AMK) tutkintokoulutus etä- ja monimuoto-opetuksena. Koulutuksen toteutuksesta vastasivat Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu (nykyinen Lapin ammattikorkeakoulu) ja Oulun seudun ammattikorkeakoulu.

Hankkeen taustalla oli 1.1.2010 voimaan astunut kirjastoasetuksen uudistus, jonka mukaan yleisten kirjastojen henkilökunnasta vähintään 45 prosentilla tulisi olla korkeakoulututkinto ja vähintään 70 prosentilla kirjastoalan koulutus (KIRLAPPI-hankehakemus 2012, 3). Lain edellyttämiä kelpoisuusvaatimuksia päädyttiin uudistamaan, sillä yleisten kirjastojen puolella vakituisen henkilöstön koulutustaso oli ollut laskussa (Luoma 2011). Lapin yleisten kirjastojen henkilökunta ei kaikilta osin täyttänyt näitä uusia vaatimuksia, ja lisäksi tulevien vuosien eläköityminen tulisi hankaloittamaan tilannetta entisestään.

Koulutukselle oli siis selkeästi tilausta. (KIRLAPPI-hankehakemus 2012, 3.)

KIRJASTOJEN MUUTTUVA ROOLI

Suomessa on noin tuhat yleistä kirjastoa eli kuntien ja kaupunkien pää- ja lähikirjastoa. Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa edellytetään ainoastaan kunnan kirjastolaitosta tai yhtä tai useampaa toimipistettä johtavalta työntekijältä. Näin ollen ammattikorkeakoulussa suoritettu kirjasto- ja tietopalvelun tradenomin tutkinto antaa pätevyyden toimia kaikissa muissa yleisten kirjastojen viroissa. (Tuomi 2013.)

Kirjasto- ja tietopalvelutyö on muuttunut entistä enemmän asiantuntijatyöksi. Tehtäväalueisiin lukeutuvat aineiston hankinnan, luetteloinnin ja sisällönkuvailun lisäksi muun muassa kauppalvelutyö, tietojärjestelmätyö ja yhteydenpito asiakkaisiin ja muihin sidosryhmiin. Kirjasto-

työhön liittyy nykyisin myös palvelujen ja kokelmien markkinointia sekä sosiaalisessa mediasa toimimista. Itsepalvelun yleistyessä ja asiakkaiden hoitaessa lainaamisen ja palauttamisen omatoimisesti on tietopalvelutyöstä ja asiakkaan opastamisesta niin verkossa kuin kasvotustenkin tullut yhä tärkeämpää ja vaativampaa. Kirjasto- ja tietopalvelutyö edellyttää henkilökunnalta jatkuvaa uuden oppimista ja ammattitaidon ylläpitämistä.

On myös otettava huomioon, että moderni kirjastokäsitys eroaa perinteisestä. Yleiset kirjastot ovat pikkuhiljaa muokkautuneet monipalvelukeskuksiksi, joiden työntekijän tulee olla asiantuntija kirjastopalveluiden lisäksi esimerkiksi tietotekniikan käytössä, viestinnässä, kansainvälisyydessä ja lainsäädännössä (Kirjasto- ja tietopalveluala 2015).

Lapin kirjastojen koulutus- ja osaamistason kohottamiseksi KIRLAPPI-hankkeessa järjestetty koulutus haluttiin suunnata sellaisille henkilöille, jotka ovat jo alueelle sitoutuneita. Tarve etä- ja monimuoto-opetuksena järjestettävälle koulutukselle oli nähtävissä, sillä kohderyhmä muodostui yksittäisistä eri puolilla Pohjois-Suomea asuvista alan ammattilaisista ja opiskelijoista, joilla ei välttämättä olisi ollut mahdollisuutta osallistua pääsääntöisesti lähiopetuksena tapahtuvaan opetukseen. (KIRLAPPI-hankehakemus 2012, 3.)

Hankkeen ensisijaisina hyödynsaajina ovat olleet Lapin kirjastot, jotka ovat saaneet osaavaa ja

korkeakoulutettua henkilökuntaa. Alueen kirjastot ovat hyötynet KIRLAPPI-toteutuksesta myös erilaisten oppimistehtävien ja projektitöiden kautta. Koska Suomessa kirjasto- ja tietopalvelualan tutkintoon johtava korkeakoulutus on pääasiassa painottunut Etelä- ja Länsi-Suomeen, on alalla ollut kiinnostusta saada korkeakoulutusoista koulutusta etäopetusmallina myös Itä-, Kaakkois- ja Pohjois-Suomen tarpeisiin. KIRLAPPI-hankkeessa toteutettu kirjastoalan koulutuksen etäopiskelumalli on hyödynnettävissä alan ammattikorkeakouluopetuksessa koko Suomessa. (KIRLAPPI-hankehakemus 2012, 5.)

HYVÄT KÄYTÄNNÖT YKSISSÄ KANSISSA

KIRLAPPI-hankkeen kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomiohjelman ohjeellinen suoritusai-ka oli 3,5 vuotta ja laajuus 210 opintopistettä. Mukaan lähti 28 opiskelijaa, joista 13 ehti saada tutkintotodistuksen käteensä hankkeen kestoajan puitteissa.

Lähipäiviä koulutuksessa järjestettiin keskimäärin neljä kertaa vuodessa, mutta etäpainotaisuudesta huolimatta opiskelijajoukko ryhmytyi erittäin hyvin, mikä olikin avainasemassa koulutusohjelman onnistumisessa. Etäopiskelu ei enää tarkoita pelkästään yksin puurtamista, jossa opiskelijan seurana on vain tietokone ja kahvi-

kuppi. Kun opiskelijaryhmä on motivoitunut ja aktiivinen sekä aidosti kiinnostunut toistensa mielipiteistä, etäisyydet katoavat ja verkossa ”tavataan” kavereita samalla tavoin kuin perinteisessä luokkahuoneessa. Tällainen hyvä ilmapiiri sitouttaa opiskelijoita opintoihin kaikkien arkikii-reiden keskellä.

Tässä julkaisussa on esitelty laaja-alaisesti KIRLAPPI-hankkeessa verkkokoulutuksena toteutetun kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomitutkinnon suunnittelua, toteutusta ja tuloksia. Koska aktiivinen ja omistautunut opiskelijaryhmä oli tärkeässä roolissa koulutuksen onnistumisen kannalta, halusimme erityisesti saada heidän kokemuksensa esille. Tämän vuoksi julkaisun tekemiseen on osallistunut opettajien ja muun hankehenkilöstön lisäksi usea koulutukseen osallistunut opiskelija.

Johdanto-luvussa luodaan katsaus hankkeen taustoihin, kirjastoalan nykytilanteeseen ja sen tarjoamiin puitteisiin sekä etäopetuksen kehitykseen ja tämän päivän mahdollisuuksiin. Luvussa 2 tuodaan esille, miten KIRLAPPI-koulutus suunniteltiin ja toteutettiin kahden ammattikorkeakoulun yhteistyönä. Kolmannessa luvussa sekä opettajat että opiskelijat pääsevät antamaan ruusuja ja risuja koulutuksen toteutumisen osalta sekä jakamaan arvokasta tietopääomaa ja kokemuksiaan etäopetuksen käytännöistä. Viimeisessä luvussa esitellään hankkeessa luotu kirjastoalan tutkintoon johtavan AMK-koulutuksen etäopetus pohjainen koulutuspalvelumalli ja teh-

dään lopuksi katsaus kerättyyn palautteeseen sekä etäopetuksen tulevaisuuden mahdollisuuksiin.

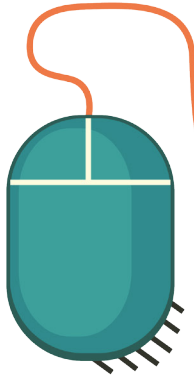
Julkaisumme on suunnattu ammatillisen yhteisön hyödynnettäväksi. Vaikka KIRLAPPI-hankkeen koulutus koskeekin kirjastoalaa, on sen toteutuksesta saatu tieto, kokemus ja palaute sovellettavissa minkä tahansa alan etä- ja monimuotokoulutusta suunniteltaessa.

LÄHTEET

- Kirjasto- ja tietopalveluala 2015. Ammattinetti. Ammattialat > Kulttuuri ja viestintä > Kirjasto- ja tietopalveluala. Osoitteessa: http://www.ammattinetti.fi/ammattialat/detail/3/80_ammattiala;jsessionid=EACD573857CEoCBC97D2C36362F1C4F4. Viitattu 17.3.2015.
- KIRLAPPI-hankehakemus 2012. Kirjastoalan osaamista Lappiin (KIRLAPPI). ESR-projektihakemus, ohjelmakausi 2007–2013. Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
- Luoma, K. 2011. Selvitys kirjastoalan työllisyystilanteesta. Helsingin yliopiston kirjaston verkkolehti Verkkaari 1/2011. Osoitteessa: <http://blogs.helsinki.fi/verkkaari-lehti/selvitys-kirjastoalan-tyollisyystilanteesta>. Viitattu 17.3.2015.
- Tuomi, P. 2013. Kirjastoalan koulutus – pieni mutta yhteiskunnallisesti tärkeä. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 3. Osoitteessa: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201302081782>. Viitattu 17.3.2015.

1 JOHDANTO

Yhteistyöllä koulutusta alueen tarpeisiin

Anu Pruikkonen

Lapin pitkät etäisyydet ja harva asutus luovat haasteensa koulutuksen tasa-arvoiselle saavutettavuudelle. Lapin maakuntakorkeakoulu, korkeakoulujen ja seutukuntien yhteistyöverkosto, perustettiin aikoinaan kehittämään korkeakoulutuksen saavutettavuutta ja lisäämään opiskelumahdollisuuksia kampusalueen ulkopuolisissa seutukunnissa. Koulutuksen saavutettavuuden parantamisen lisäksi toiminnan keskeisenä tavoitteena oli ja on edelleen uusien koulutussisältöjen kehittäminen paikallisten tarpeiden pohjalta sekä yhteistyön lisääminen korkeakoulujen ja seutukuntien välillä. (Ks. Lapin maakuntakorkeakoulu 2015.)

Reilut kymmenen vuotta vanhan maakuntakorkeakoulutoiminnan kehitysvaiheita voi luon-

nehtia seuraavasti. Ensimmäisessä vaiheessa toteutettiin seutukuntien tarpeiden pohjalta eri alojen tutkintoon johtavaa korkeakoulutusta sekä avoimia korkeakouluopintoja paikan päällä kampusalueen ulkopuolisissa seutukunnissa. 2000-luvun loppupuolella toiminnan painopiste siirtyi koulutusten toteuttamiseen osin tai kokonaan verkkojen välityksellä. Tällä tiellä ollaan edelleen, ja esimerkiksi Lapin ammattikorkeakoulun aikuisille suunnattu tutkintokoulutus ja avoin korkeakouluopetus toteutetaan pääosin verkossa. Toiminnan volyymi on vakiintunut tasolle, jossa kampusalueen ulkopuolisista seutukunnista on reilut 200 aikuisopiskelijaa verkko-painotteisessa AMK-tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Tällä hetkellä eletään vaihetta, jossa

tutkintoon johtavan aikuiskoulutuksen rinnalle on noussut kasvava tarve räätälöidyille osaamisen kehittämispalveluille. Tarpeisiin vastaamiseksi tarvitaan yhä useammin koulutusta, kehittämistoimintaa sekä tutkimusta, näitä kaikkia yhtäaikaaisesti.

Verkostomainen toimintatapa ja eri toimijoiden välinen yhteistyö on olennainen osa maakuntakorkeakoulutoimintaa. Yhteistyö seutukuntien toimijoiden kanssa niin koulutustarvetiedon keräämisessä kuin koulutusten markkinoinnissa ja toteuttamisessa on ollut tiivistä. Tarvittavien koulutusten toteuttamiseksi osaamista on haettu ja käytetty sieltä, mistä sitä on tarpeeseen nähden parhaiten saatavilla. Toimijoina ovat olleet pääasiassa lappilaiset korkeakoulut mutta myös muut korkeakoulut. Esimerkiksi Tornionlaakson seutukunnan tarpeeseen järjestettiin puuinsinööri koulutus yhteistyössä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun kanssa.

VOIMAVARAT YHDISTÄMÄLLÄ KIRJASTOALAN AMK-KOULUTUSTA LAPPIIN

KIRLAPPI-hankkeessa yhdistyvät tavoitteet ja toimintatavat, joita maakuntakorkeakoulutoiminnalla on haluttu synnyttää ja tukea. Lapissa syntyi kirjastoalan asetuksen (1157/2009) muutumisen pohjalta tarve kouluttaa kirjasto- ja tietopalvelualan AMK-tutkinnon omaavia kirjastovirkailijoita.

Kaiken kaikkiaan Lapissa väestön koulutustaso on muuta maata alhaisempi. Näin myös kirjastoalalla. Vuonna 2006 tehdyn arvioinnin mukaan Lapin yleisten kirjastojen henkilökunnasta korkeakoulutuksen omaavia oli 35 prosenttia (Ihanamäki 2014).

Kirjastoalan osaamisen kehittämisen tarpeen nosti esille Lapin ELY:n sivistystoimentarkastaja ja lähestyi tarpeen kanssa Lapin maakuntakorkeakoulua. Maakuntakorkeakoulu toimi välittäjänä ja kokoonjuoksijana kooten keskeiset toimijat etsimään yhdessä ratkaisua koulutustarpeen ratkaisemiseksi.

Lapin ammattikorkeakoululla (silloisilla Keemi-Tornion ammattikorkeakoululla ja Rovaniemen ammattikorkeakoululla) ei ole tutkinnonanto-oikeutta kirjasto- ja tietopalvelualan koulutukseen eikä myöskään Lapin yliopistolla informaatiotutkimuksen koulutukseen. Heti valmisteluvaiheen alussa lähestyttiin Oulun ammattikorkeakoulua (Oamk), joka on pohjoisin alan koulutusta tarjoava oppilaitos.

Oamk oli tähän saakka toteuttanut koulutusta ainoastaan kampuspaikkakunnalla, mutta valmius ja halu aluetta palvelevan, yksilöpohjaisen, etäosallistumisen mahdollistavan uuden koulutusmallin kehittämiseen oli alusta saakka olemassa. Lapin ammattikorkeakoululla puolestaan oli ehtinyt kertyä reilun puolen vuosikymmenen verran kokemusta aikuiskoulutuksen järjestämisestä verkossa. Näin ammattikorkeakoulujen toisiaan täydentävä osaaminen loi hyvän perustan Lappia palvelevan kirjastoalan koulutuksen kehittämiseen ja järjestämiseen.

Merkittävässä roolissa koulutuksen toteuttamisen kannalta oli myös Lapin ELY-keskuksen osoittama ESR-hankerahoitus KIRLAPPI-hankkeelle, jolla tuettiin uuden koulutusmallin suunnittelua ja toteuttamista. Itse opetus toteutettiin Oamkin perusrahoituksella.

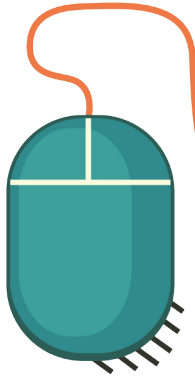
Lapin kirjastoalan osaamisen kehittämistarpeen tunnistaminen ja siihen luotu ratkaisumalli ovat oiva esimerkki korkeakoulujen maakuntakorkeakoulutoiminnasta. Olipa kyseessä sitten tutkintokoulutus tai räätälöidympi lisä- ja täydennyskoulutus, niin alueen koulutus- ja kehittä-

mistarpeisiin vastaamiseen tarvitaan ripaus avointa mieltä ja keilunhalua sekä toimijoiden voimavarojen yhdistämistä ja kumppanuuksia.

LÄHTEET

- Ihanamäki S. 2014. Lapin kirjastokokous 8.5.2014. Peruspalveluarviointi, kirjastotilastot, OKM:n ajankohdattaiset. Osoitteessa: <http://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=bd096516-6126-422a-986f-8f43ba083cc4>. Viitattu 30.3.2015.
- Kirjastoalan asetus 1157/2009. Valtioneuvoston asetus kirjastoasetuksen 4 §:n muuttamisesta.
- Lapin maakuntakorkeakoulu 2015. Osoitteessa: <http://www.maakuntakorkeakoulu.fi>. Viitattu 30.3.2015.

KIRLAPPI-hankkeen vastaus kirjastoalan nykyhaasteisiin

Ulla Virranniemi ja Jorma Niemitalo

Kirjastoala on viime vuosina muuttunut entistä haastavammaksi asiantuntijatyöksi väestön yleisen koulutustason noustua. Perinteisesti kirjastonhoitajat ja tietopalveluammattilaiset ovat olleet tiedon välittäjiä, ja tässä roolissa heiltä on perinteisesti edellytetty hyvää yleissivistystä. Lisäksi teknologian kehitys on vähentänyt kirjastoissa tehtävää rutiinityötä ja työn painopiste on siirtynyt vaativiin asiantuntijatehtäviin.

Tulevaisuudessa koulutustaso tulee edelleen kehittymään ja rutiinitehtävät ennestään vähentymään, joten on erityisen tärkeää, että kirjastot pysyvät kehityksessä ajan tasalla. Tarve on huomattu myös lainsäädännön puolella, ja Kirjastoasetus (406/2013) edellyttää, että 70 prosentilla kirjaston työntekijöistä on koulutus kirjastoalalta

tai koulutus, johon sisältyy kirjastoammatillisia opintoja. Lisäksi 45 prosentilla tulee olla korkeakoulututkinto, johon sisältyy vähintään 60 opintopisteen edestä kirjastoalan opintoja.

Lapissa vuonna 2006 tehdyn arvion mukaan noin 35 prosenttia yleisten kirjastojen työntekijöistä oli korkeakoulutettuja ja kirjastoittain tilanne oli se, että vain 6 kirjastoa täytti muuttamassa olevan asetuksen vaatimukset. Lapin kirjastojen henkilökunnasta on seuraavan kymmenen vuoden aikana eläköitymässä vähintään puolet. (Peruspalvelujen tila Lapissa vuonna 2013 – Aluehallintoviraston toimialueen peruspalvelujen arviointi 2014, 97–102.) Lisäksi oma ongelmansa oli siinä, etteivät Lapissa avoinna olleet

KIRLAPPI-HANKKEEN KESKEISENÄ LÄHTÖKOHTANA OLI VIEDÄ KIRJASTOALAN KOULUTUSTA SINNE, MISSÄ ON OLLUT PULAA KORKEAKOULUTASOISISTA KIRJASTOAMMATTILAISISTA.

yleisten kirjastojen työpaikat houkuttelleet edes Oulussa opintonsa suorittaneita.

Lapissa on pitkät etäisyydet ja huonot kulkuyhteydet. Pohjois-Suomen kirjastoissa työskentelevillä ja alalle haluavilla ei ole useinkaan mahdollisuuksia osallistua pääsääntöisesti lähiopeutuksena toteutettavaan koulutukseen pitkien välimatkojen ja töiden vuoksi. Kirjastoalan koulutus Lappiin- eli KIRLAPPI-hankkeen keskeisenä lähtökohtana oli viedä kirjastoalan koulutusta sinne, missä on ollut pulaa korkeakoulutasoisista kirjastoammattilaisista.

TARVE KIRJASTOALAN VERKKO-OPINNOILLE

Suomessa on ollut aina KIRLAPPI-hankkeen käynnistymiseen saakka sellainen tilanne, jossa ei ole ollut mahdollista suorittaa kirjasto- ja tietopalvelun tutkintoon johtavia korkeakouluopinto-

ja verkkomuodossa. Tällaiselle koulutukselle on ollut tarvetta, sillä Suomen korkea-asteen kirjastokoulutusta hallitsee Länsi-Suomeen painottuminen.

Kirjasto- ja tietopalvelualan korkeakoulutusta saa Oulussa, Seinäjoella, Tampereella ja Turussa. Yliopiston puolella tutkintonimikkeet ovat humanististen tieteiden kandidaatti, filosofian maisteri, filosofian lisensiaatti tai tohtori, ja ammattikorkeakoulujen nimike on joko tradenomi (AMK), kirjasto- ja tietopalveluala tai tradenomi (ylempi AMK), kirjasto- ja tietopalveluala. Oulussa on sekä yliopisto että ammattikorkeakoulu, kuten myös Turussa (myös ylempi AMK-tutkinto), tosin alan yliopisto-opetus on Åbo Akademiassa ruotsinkielisenä. Seinäjoella on ammattikorkeakouluopetus, ja Tampereen yliopistossa voi opiskella pääaineena informaatiotutkimusta. Joskus puhutaankin kirjastoalan korkeakoulutuksen keskittymisestä ”rantaradan varrelle”. Eniten koulutuspaikkojen ”läntisyydestä” kärsi-

vät pääkaupunkiseutu, Itä-Suomi, Kainuu ja Lappi. Sekä Oulun että Tampereen yliopistossa on ollut osia kirjastoalan opinnoista tarjolla verkko- muodossa, mutta koko tutkintoa ei ole ollut millään koulutusyksiköllä ennen KIRLAPPI-koulutushanketta.

Kirjastoalan aikuiskoulutukseen hakeutuville on tyypillistä, että hakijalla on ikää on noin 35 – 50 vuotta, jonkin alan tutkinto muulta kuin kirjastoalalta ja lisäksi työkokemusta. Useilla hakijoilla, joista useimmat ovat naisia, on perhe huolettavana ja vakiintunut asuinpaikka jossain päin Suomea. Hyvin monien eri vaiheiden kautta koulutukseen hakeutuva on ollut tai on kirjastossa töissä ja huomannut, että kirjastotyö kiinnostaa ja on tarve saada alan koulutusta voidakseen hakea kirjastotoimia ja -virkoja. Siten verkko-opetuksen tarjoaminen Lapin alueelle on perusteltua sekä kirjastojen että koulutukseen hakijoiden kannalta.

Käytännössä KIRLAPPI-hankkeen valmistelu alkoi keväällä 2009 Lapin ELY-keskuksen sivistöimentarkastajan Satu Ihanamäen yhteydenotosta Oulun seudun ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelmavastavaan Jorma Niemitaloon sekä lappilaisiin ammattikorkeakouluihin maakuntakorkeakoulun kautta. Tämän jälkeen hankekonsortio valmisti KIRLAPPI-hankkeen, jolla tuettiin kirjastoalan koulutuksen toteuttamista verkkopainotteisena Lapissa. Varsinainen opetus toteutettiin Oamkin valtionosuusrahoituksella. Koulutuk-

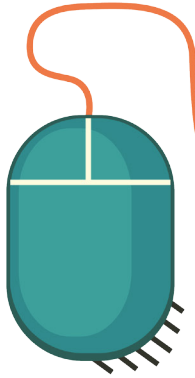
seen hakeuduttiin erillishaussa syksyllä 2010, ja koulutus käynnistyi tammikuussa 2011.

LÄHTEET

Kirjastoasetus 406/2013.

Peruspalvelujen tila Lapissa vuonna 2013 – Aluehallintoviraston toimialueen peruspalvelujen arviointi 2014. Lapin aluehallintoviraston julkaisuja 3/2014. Rovaniemi: Lapin aluehallintovirasto. Osoitteessa: <http://www.avi.fi/documents/10191/1207374/Peruspalvelujen+arviointiraportti+2013.pdf/46a15c9d-501f-4e64-935d-2c85b4df8aee>. Viitattu 9.12.2014.

Etä- ja monimuoto-opetus ammattikorkeakoulutuksessa

Sirpa Kokkonen

LYHYT KATSAUS ETÄOPETUKSEN HISTORIAAN JA MÄÄRITELMIIN

Verkko-oppiminen on levinnyt maailmalle ja siis Suomeenkin Yhdysvalloista. Suomessa keskityttiin tekniikan ja infrastruktuurin luomiseen 1990-luvun loppupuoliskolla, ja varsinaisesti opetus alkoi 2000-luvun alussa opetusministeriön tietostrategian myötä, jossa oppilaitokset veloitettiin tekemään tieto- ja viestintästrategia sekä henkilöstön kouluttautumissuunnitelma (Jäminki 2008, 40).

Verkko-opetukseen löytyy useita määrittelyjä, ja esimerkiksi Helsingin yliopiston määrittelyn mukaan se tarkoittaa niitä toimintoja, joissa verkkoa käytetään suunnitelmallisesti opetuksen

tukena. Verkko-opetus jaetaan Helsingin yliopiston verkkosivulla ohjattuun verkko-opetukseen, itseopiskeluun verkossa sekä monimuoto-opetukseen, jossa yhdistetään lähiopetusta ja verkko-opetusta. (Palhomaa 2004.)

Monimuoto-opetus taas tarkoittaa esimerkiksi Tampereen yliopistossa tehdyssä määrittelyssä opetuksen eri muotojen yhdistelyä joustavasti aika- ja paikkasidonnaisuuden vähentämiseksi. Monimuoto-opetuksessa oppijaa kannustetaan kehittämään itseohjautuvan oppimisen valmiuksia. Monimuoto-opetusta on Suomessa kehitetty varsinkin avoimen yliopiston, ammatillisen aikuiskoulutuksen ja etäopetuksen aikuiskoulutusorganisaatioissa. Ensimmäiset avoimen yliopis-

ton monimuotokokeilut käynnistyivät jo 1970-luvulla. (Kurki & Mäki-komsi 1996.)

Etäopetus on määritelty esimerkiksi opetushallituksen rahoittamassa EKO-hankkeessa (Etäopetuksen koordinoitihanke 2010–2014) näin: Oppilas ja opettaja ovat fyysisesti eri paikoissa, joko samaan tai eri aikaan. Tavoitteena on parantaa koulutuksen saavutettavuutta ja tasarvoa, ja etäopetus soveltuu osaksi monimuotoista opetusta. (Etäopetuksen koordinoitihanke 2014; Luoma 2012.) Etäopetuksen menetelmiksi voi laskea laajan kirjon radion kielikursseista ja kirjekursseista verkkokokousympäristöjen käyttöön.

Suomessa etäopetusta on tarjolla sekä niin sanotulla toisella asteella (lukiot ja ammattikoulut/opistot) että korkeakouluissa. Suomessa julkaistiin laaja tutkimus etäopetuksen tilasta vuonna 2012 Etäopetuksen koordinoitihankkeessa. Suomen kaikkien peruskoulujen ja lukioiden opettajista kyselyyn vastasi 2493 opettajaa, joista 17 prosenttia oli käyttänyt etäopetusta opetuksessaan ja 83 prosenttia ei ollut. (Nummenmaa 2012.) Tilastokeskuksen tietojen mukaan 16 prosenttia kaikista suomalaisista 16–74-vuotiaista käyttää Internetiä (kolmen kuukauden otos, 2013) verkkopiskeluun, prosenttiluvun ollessa peräti 41 ikäluokassa 16–24-vuotiaat (Suomen virallinen tilasto (SVT) 2014).

ETÄOPETUS KÄYNNISTYI LAPISSA KOLME VUOSIKYMMENTÄ SITTEEN

Tornion liiketalouden ja tietotekniikan instituuttia on pidetty etä- ja monimuoto-opetuksen pioneerina ja kehittäjänä kansallisesti ja kansainvälisesti. Lapissa on jo yli kolmekymmentä vuotta kehitetty etäopetusta. Ensimmäinen etäopetuksiksi kutsuttava oli vuonna 1986 startannut “Tietotekniikan kiertokoulu”; mikrobussi, joka kiersi Lapin kylissä perehdyttämässä ihmisiä tietokoneiden maailmaan. Bussissa oli alkuun kuusi IBM-tietokonetta, jotka kannettiin sisälle opetuspaikkoihin, joita olivat esimerkiksi kunnanvirastot tai jopa baarit. (Alajärvi-Kauppi, Jäminki, Laihin & Pekkarinen 2010, 185–186.)

Torniossa, ensin Tornion liiketalouden ja tietotekniikan instituutissa ja myöhemmin Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa, on pidetty tärkeänä, että opetusta voidaan tarjota pitkien matkojen päähän (Kokkonen & Mehtälä 2011, 7–8). Luonnollisesti etäopiskelun, etäopetuksen ja niiden tukemisen kehitystyö jatkuu edelleen Lapin ammattikorkeakoulussa Kemi-Tornion ja Rovaniemen ammattikorkeakoulujen yhdistyttyä.

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa alettiin heti myös kehittää etä- ja verkko-opetuksen tukitoimintaa, kun huomattiin, että se on sekä opiskelun että opetuksen onnistumisen elinehto. Teknisen tuen lisäksi myös pedagogista tukea on kehitetty ja kehitetään jatkuvasti. Opettajat voi-

vat ottaa yhteyttä tukeen muun muassa opintojakson oppimistavoitteisiin sopivien menetelmien hakemisessa jo opintojaksojen toteutuksen suunnitteluvaiheessa. Opiskelijat ovat tukeen yhteydessä yleensä ääniasetus- tai tehtävien palautuksen ongelmissa. Etä- ja verkko-opetuksen tukihenkilöt perehdyttävät kaikki opiskelijaryhmät verkon työkalujen käyttöön heti opintojen alussa ja tarvittaessa sen jälkeenkin opintojen aikana.

MONIPUOLISESTI TASA-ARVOISTA

Etä- ja monimuoto-opiskelu, “virtuaaliopiskelu”, antaa mahdollisuuksia opiskella myös kokonaisia ammattikorkeakoulututkintoja sekä kehittyä ammatillisesti, vaikka opiskelija kävisi töissä eikä asuisi lähellä opiskelupaikkakuntaa tai hänellä olisi muita esteitä “päiväopiskeluun”. Samalla säästyy aikaa ja matkakustannuksia (myös luontoa), kun käytetään tietotekniikan ja tietoverkkojen tarjoamia mahdollisuuksia opiskeluun. Ovat-

pa monet tuoreet äiditkin pystyneet osallistumaan kotoaan opintoihin pienokaisen nukkuessa (tai itkiessä) taustalla.

Etäopetusta toteutetaan myös “hajautettuna”, jolloin osa opiskelijoista on luokassa opettajan kanssa ja osa osallistuu etänä, esimerkiksi kotoaan koneen ääressä. Teknisesti tämä on hyvinkin mahdollista, mutta hajautetussa toteutuksessa opettajan rooli korostuu entisestään, jotta etänä olevat kokevat olevansa tasa-arvoisia opiskelijoita luokassa oleviin verrattuna.

ETÄOPETUKSEN TYÖKALUJA

Etä- ja monimuoto-opetus ja -opiskelu onnistuvat nykyisillä ohjelmilla ja palveluilla hyvin. Vuosituhannen alussa alkoi Suomessa olla etä- ja verkko-opetuksen infrastruktuuri kunnossa ja etäopetusta alettiin kehittää valtiovallankin kehotuksella. Etä- ja verkko-opetusvälineet ovat ajan saatossa kehittyneet, sekä lisäksi ovat tulleet

erilaiset sosiaalisen median palvelut, joita verkko-opetuksessa voi hyödyntää.

Etäopetuksen työkalut voisi jakaa karkeasti synkronisiin (reaaliaikaiset, samanaikaiset) ja asynkronisiin (ei-reaaliaikaiset, eriaikaiset) työkaluihin. Synkronisiin, samaan aikaan käytettäviin opiskeluvälineisiin voidaan lukea esimerkiksi verkkokokousohjelmat (iLinc, AC, Lync, Skype) ja monet verkon sosiaalisen median palvelut, kuten Google Driven palvelut. Samoin verkko-oppimisympäristöissä (kuten Moodle), joita useimmiten käytetään eriaikaisena opiskeluvälineenä, on myös mahdollisuuksia samanaikaiseen interaktiiviseen toimintaan, kuten Chat-istuntoihin.

Synkroniset, reaaliaikaiset virtuaaliluokat ovat työvälineitä, joissa työskennellään ja opiskellaan samaan aikaan. Reaaliaikaisessa virtuaaliluokassa voi touhuta ihan samoja asioita kuin vaikkapa perinteisessä luokahuoneessa, kuvan ja äänen kulkiessa verkon välityksellä sekä opettajan ja opiskelijoiden ollessa kuka missäkin; työhuoneessa, olohuoneessa, keittiössä, jopa kesämökillä. Reaaliaikaisia palveluja voivat olla myös vaikkapa Padletit (2015) ja käsite- ja miellekartat (2015), mutta niitä voi toki käyttää myös eriaikaisesti.

Asynkronisia eli eriaikaisia oppimisympäristöjä ovat esimerkiksi Moodle, Optima, wikit ja blogit. Wiki on yhteisöllisen tiedon tuottamisen väline, kuten Wikipedia. Bloggeja voi myös käyttää oppimiseen; ryhmällä voi olla yhteinen blogi,

johon kukin kirjoittaa vuorollaan, tai opiskelijat voivat pitää kukin omaa blogiaan. Myös muita sosiaalisen median palveluja, kuten Facebookia ja Twitteriä, voidaan käyttää asynkronisina opetusvälineinä. Opittavien asioiden tavoitteet määrittävät usein parhaat käytettävät menetelmät.

LÄHTEET

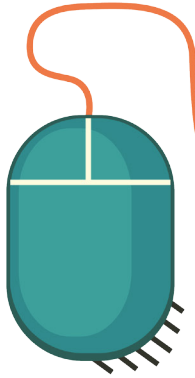
- Alajärvi-Kauppi, R., Jäminki, S., Laihin, S. & Pekkari, E. 2010. Etä- ja monimuoto-opetus. Teoksessa Arja-Leena Jokinen (toim.), Tieto, luovuus, taito, into – Tornion kaupallisen opetuksen historia 1959–2009, 185–186. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Tutkimukset 1/2010. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.
- Etäopetuksen koordinoitihanke 2014. Osoitteessa: <http://info.edu.turku.fi/etaopetus/item/201>. Viitattu 26.2.2015.

- Jäminki, S. 2008. Ohjaus- ja opiskeluprosessit samanlaisessa ja eriaikaisessa verkkoympäristössä. Acta Universitatis Lappeensis 148. Lapin yliopisto, Rovaniemi.
- Kokkonen, S. & Mehtälä, M. (toim.) 2011. Lapin etäopetuksen tukipalvelut – Omalla tyylillä, samoilla välineillä, kohti yhteistä maalia. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportit ja selvitykset 4/2011. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Osoitteessa: <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54482/kokkonen%20mehtala%20B%204%202011.pdf?sequence=1>. Viitattu 26.2.2015.
- Kurki, M. & Mäki-Komsi, S. 1996. Mitä on monimuoto-opetus? Oppiminen tietokoneavusteisessa oppimisympäristössä. Etäkamu-raportti, Etäopiskelun menetelmät -työryhmä. Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Osoitteessa: <http://mat-www.ee.tut.fi/kamu/julkaisut/raportit/oppimi14.htm>. Viitattu 26.2.2015
- Käsite- ja miellekartat 2015. Ohjelmat, Opetus ja koulu-tus. Ilmaisohjelmat.fi. Osoitteessa: <http://www.ilmaisohjelmat.fi/kasite-ja-miellekartat>. Viitattu 26.2.2015.
- Luoma, P. 2012. Kieliä etäopetuksena. Etäopetuksen koordinoitihanke. Osoitteessa: http://oph.fi/download/138776_Paivi_Luoma_-_Kielia_etaope-tuksena.pdf. Viitattu 26.2.2015.
- Nummenmaa, M. 2012. oppimisympäristöt tutkimus – Etäopetus Suomessa. Etäopetuksen koordinoitihanke. Turun yliopisto, Oppimistutkimuksen keskus. Osoitteessa: <https://info.edu.turku.fi/etaope-tus/images/files/oppimisympc3a4ristc3b6t-tutki-mus-etc3a4opetus-suomessa.pdf>. Viitattu 26.2.2015.
- Padlet 2015. Osoitteessa: <http://fi.padlet.com>. Viitattu 26.2.2015.
- Palhoma, S. 2004. Mitä on verkko-opetus. VERTTI - Opettajan verkkokurssituki. Helsingin yliopisto, Tietojenkäsittelytieteen laitos. Osoitteessa: <http://www.cs.helsinki.fi/group/vertti/vertti/veropei.shtml>. Viitattu 26.2.2015.
- Suomen virallinen tilasto (SVT) 2014. Väestön tieto- ja viestintätekniiikan käyttö [verkkajulkaisu]. Liite-taulukko 20. Internetin käyttö työn, koulutuksen tai tiedon etsintään, pankkiasioiden hoitoon ja opiskeluun 3 kuukauden aikana iän, toiminnan, koulutusasteen, asuinpaikan kaupunkimaisuuden ja sukupuolen mukaan 2013, %-osuus väestöstä (Korjattu 25.11.2014). Helsinki: Tilastokeskus. Osoitteessa: http://www.stat.fi/til/sutivi/2014/suti-vi_2014_2014-11-06_tau_o2o_fi.html. Viitattu 26.2.2015.

2 SUUNNITELMISTA KÄYTTÄNTÖÖN

Koulutusohjelman toteutuksen suunnittelu

Ulla Virranniemi ja Sanna Saukkoriipi

KIRLAPPI-koulutuksen suunnittelun lähtökohdaksi oli luoda kokonaisuus, joka vastaa Kirjasto- ja tietopalvelualan koulutusohjelman tutkintorakennetta. Työn säästämiseksi verkkototeutukselle ei tehty omaa erillistä opintosuunnitelmaa, vaan opintosuunnitelma oli koko koulutusohjelmalle sama, riippumatta toteutustavasta. Verkko-ryhmän osalta opintojen toteutus kuitenkin luonnollisesti poikkesi tavallisen lähiopetusryhmän opetuksesta. Lisäksi opetuksen toteutuksessa otettiin huomioon alueellisia tekijöitä muun muassa opintojaksojen sisältöjen painotuksessa, projektitöissä ja opintokokonaisuuksien sisällöissä. Esimerkiksi kirjastopalvelujen johtamisen ja hallinnon jaksolla lähtökohtana olivat kirjastot ja kirjastoverkostot, jotka toimivat pitkien välimat-

kojen alueilla, eivät tiheään asuttujen kaupunkien kirjastoverkot. Samaten kirjastopalveluiden markkinoinnin opintojaksolla pohjalla oli Lapin yleisten kirjastojen yhteinen markkinointisuunnitelma, ja kulttuurin instituutiot -opintojaksolla keskityttiin niihin kulttuurin toimijoihin, jotka vaikuttavat Lapin alueella.

Käytännössä pohjalla oli siis valmis opetus-suunnitelma, johon opettajat valittiin Oulun ja Kemi-Tornion ammattikorkeakouluista sen mukaan, mikä oli opintojakson sisällön ja toisaalta verkko-opetuksen ja Lapin alueellisen tuntemuksen perusteella paras vaihtoehto. Opettajat saivat suhteellisen vapaat kädet opintojakson toteutuksessa opintosuunnitelman puitteissa.

KIRLAPPI-hankkeen Moodle-ympäristöön suunniteltiin yhtenäisen ulkoasu kaikkia opintojaksoja varten. Tällöin opiskelijoiden oli helppo löytää esimerkiksi tietyt linkit ja ohjeistukset riippumatta siitä, minkä opintojakson ympäristössä he kulloinkin olivat. Lisäksi ryhmällä oli ohjausympäristö, josta löytyivät muun muassa kaikki yleiset ohjeet, lomakkeet ja aikataulut sekä luentotallenteet. Ohjausympäristö toimi pääasiallisena viestintä- ja tiedotuskanavana.

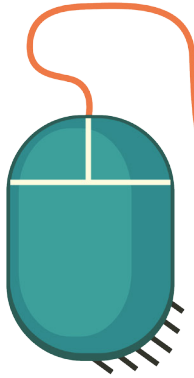
Eräs oleellinen seikka toteutuksen suunnittelussa oli myös se, että vaikka Lapissa ja erityisesti Lapin haja-asutusalueilla verkko-opetus sinällään on mahdollista, niin kaikkein raskaimpia verkko-ohjelmia ei voitu ottaa käyttöön. Katsottiin tärkeäksi, ettei esimerkiksi verkkoluento saa olla niin raskas, että sen seuraaminen tai katsominen myöhemmin nauhoitteena kuormittaisi opiskelijan käytettävissä olevaa nettiyhteyttä kohtuuttomasti. Välineet ja käytänteet valittiin siis sen mukaan, mikä on järkevintä. Käytännössä tämä tarkoitti muun muassa turhien videoiden välttämistä. Koska verkkoluennossa opettajan kokoaikaisella videokuvalla ei ole mitään käytännön merkitystä, sovittiin, että videoyhteyttä käytetään vain silloin, kun se on pedagogisesti perusteltua. Tällä saatiin luentojen verkkokuormitusta ja luentotallenteiden tiedostokokoa pienemmäksi.

Alkuvaiheessa mukana Oulun seudun ammattikorkeakoulun Kirjasto- ja tietopalvelualan koulutusohjelmasta olivat opettajat Ulla Virrannie-

mi, Jorma Niemitalo ja Mira Jurvansuu sekä kirjallisuuden opettaja Juho-Antti Tuhkanen. Kemi-Torniosta aloittivat tietojenkäsittelyn opettaja Pirjo Könni ja suomen kielen opettaja Leena Ruokanen.

Myöhemmin mukaan tuli muita opettajia, jotka rekrytoitiin kulloisenkin tarpeen mukaan. Opettajien rekrytointia helpotti se, että hankkeen puitteissa opettajalla oli käytettävissään normaalin opintojaksoresurssin lisäksi 6 tuntia/opintopiste opintojakson muokkaamiseen verkkoympäristöön. Luonnollisesti hankkeen edetessä opettajat harjaantuivat verkkoympäristön käyttöön ja oppivat uusia menetelmiä ja käytänteitä siitä, mikä verkkoympäristössä toimi tai ei toiminut.

Tradenomikoulutuksen toteutus kahden AMKin yhteistyönä

Ulla Virranniemi ja Sanna Saukkoriipi

KIRLAPPI-toteutuksessa kahden ammattikorkeakoulun yhteistyö oli kriittisessä asemassa. Eri oppilaitoksista tulevat opettajat ja muut toimijat tuli saada toimimaan yhteistyössä. Tämä edellytti yhtenäisiä käytäntöjä, sillä vaikka opettajat ja tukihenkilöstö olivat eri ammattikorkeakouluista, kokonaisuuden tuli näyttää opiskelijoille yhtenäiseltä ja opiskelijoiden tuli helposti löytää tietoa siitä, kuka vastaa mistäkin.

Lähtökohtana hankkeessa oli se, että Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu tarjosi tekniikan ja teknisen tuen sekä etäopetusosaamisen ja Oulun seudun ammattikorkeakoulu tuotti opetuksen sisällön ja substanssiosaamisen. Käytännössä yleisaineiden (muun muassa kielet ja tietotekniikka) opettajat tulivat Kemi-Torniosta, koska

näissä aineissa hyvä verkko-opetusosaaminen katsottiin oleelliseksi. Samalla Oulun opettajat saivat seurata kokeneen verkko-opettajan toteuttamaa opetusta.

Ennen koulutuksen alkua ensimmäisen lukukauden opettajat molemmista organisaatioista kokoontuivat yhteen keskustelemaan ja jakamaan kokemuksiaan verkko-opetukseen liittyen. Kemi-Tornion opettajat kertoivat omista hyväksi koetuista käytänteistä ja näyttivät esimerkkejä toteutuksistaan. Samalla sovittiin tiettyjä yhteisiä toimintatapoja, jotka helpottaisivat yhtenäisen kokonaisuuden saavuttamista. Kun opettajat tutustuivat toisiinsa ennen koulutuksen aloitusta, yhteistyö verkossa ja puhelimitse alkoi edetä mukavasti. Neuvojen kysyminen henkilöltä, johon

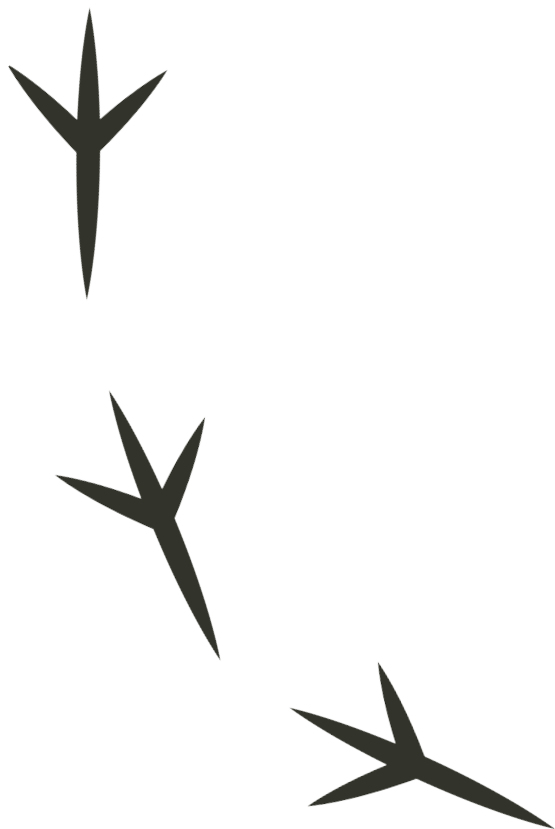
on tutustunut kasvokkain, on helpompaa kuin suhteellisen vieraalta kollegalta.

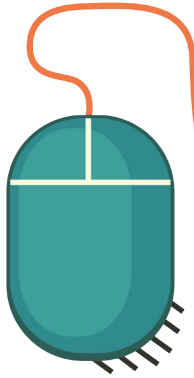
Itse hankkeen jäsentelyn puitteissa projektin johto sekä verkkovälineisiin ja -pedagogiikkaan liittyvä tuki oli Kemi-Torniossa, kun taas opetuksen suunnittelu, kehittäminen ja opiskelijoiden tuutorointi Oulussa. Oulussa toimiva verkkotutor vastasi opiskelijoiden ohjauksesta ja heidän ryhmäytymisestäään verkossa. Käytännössä

verkkoympäristöasiantuntijan ja verkkotutorin välinen saumaton päivittäinen yhteistyö oli tärkeässä asemassa kokonaisuuden luomisessa, ylläpitämisessä ja kehittämisessä.

Haasteita yhteistyölle asetti aikataulujen yhteensovittaminen ja oppilaitosten lähtökohtaisesti erilaiset toimintamallit ja niiden yhteensovittaminen. Alkuvaiheessa erityisen haasteellista oli tehdä toiselle osapuolelle näkyväksi sellaiset toimintamallit ja käytännöt, jotka omassa organisaatiossa olivat sisäänrakennettuja päivittäiseen toimintaan. Yhteistyö pakotti tarkastelemaan kriittisesti omia toimintamalleja ja etsimään aktiivisesti parhaita mahdollisia työskentelytapoja ja käytäntöjä.

Ajan kanssa hankkeessa alkoi muotoutua yhteisiä käytänteitä ja toimintamalleja, muun muassa raportointiin liittyen. Opetus ei siis ollut ainut asia, joka tapahtui verkossa ja monimuotoisesti, vaan myös hankkeen henkilöstö piti yhteyttä ja työskenteli verkkoympäristössä. Lisäksi hankkeen ohjausryhmän kokoukset pidettiin iLincissä.

Etäopetuksen haasteet ja niiden selättäminen

Sirpa Kokkonen

Etäopetuksessa opettaja ja opiskelijat saattavat tuntea olonsa yksinäiseksi. Opettaja puhuu yksin “seinille” kotoa tai koulun tiloista, ja opiskelija istuu yksin vaikka keittiön pöydän ääressä. Toisaalta kotosalla saattaa olla myös lasten ääniä ja lemmikkien melskettä häiriönä. Yhtenä haasteena onkin toimivan vuorovaikutuksen aikaansaaminen verkossa toimiessa. Vuorovaikutuksen synnyttämiseen on olemassa menetelmiä, joita voi käyttää myös verkossa. Esimerkiksi ryhmä- ja parityöt, keskustelut ja yhteiskirjoittaminen ovat menetelmiä, joita voi mainiosti käyttää myös etäopetuksessa.

TUKIPALVELUIDEN ROOLI ON TÄRKEÄ

Opiskelijoilta ja opettajilta etäopetuksen kehittämiseksi ajan saatossa kerättyjen palautteiden myötä on huomattu, että laadukas etäopetus tarvitsee myös pedagogista ja teknistä tukea, joten tukitoiminta on olennainen osa etä- ja verkko-opetusta ja -opiskelua. Koska etäopetus ja etäopiskelu tapahtuvat verkon kautta, tekniset tiedonkulkuun vaikuttavat tai osaamiseen liittyvät ongelmat saattavat joskus hankaloittaa sekä opettajan että opiskelijan työtä. Useita ongelmia etätuki pystyy toki ratkaisemaan, kuten tietokoneen ja äänilaitteiden asetuksia, mutta netin katkeamiseen syystä tai toisesta harvoin pystytään vai-

kuttamaan, varsinkin jos ongelma on verkko-operaattorin puolella.

Lapin etäopetuksen tukipalvelut (LATU)-hankkeessa kehitettiin tukitoimintaa Lapissa vuosina 2008–2011. LATU-hanke rahoitettiin Suomen valtion, Euroopan sosiaalirahaston (ESR) sekä osatoteuttajien omarahoituksen avulla. LATU-hankkeen toteuttajina oli useita koulutusorganisaatioita koko Lapin alueella, ja hankkeen tuloksena tukitoiminta vakiintui myös Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa ja jatkuu edelleen Lapin ammattikorkeakoulussa. (Kokkonen & Mehtälä 2011, 10.)

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa (ja nykyisin Lapin ammattikorkeakoulussa) opiskelijoille ja opettajille neuvotaan eOppimispalveluiden ylläpitämän eOppimispalvelut.fi-sivun käyttö. Sieltä löytyy muun tärkeän tiedon lisäksi myös kulloinkin päivystävän tukihenkilön yhteystiedot.

On tärkeää, että kaikki opiskelijat, opettajista puhumattakaan, saavat heti opiskelun ja opetuksen alussa perehdytyksen työkaluihin ja menetelmiin, kuten virtuaaliluokka iLincin ja oppimisympäristö Moodlen käyttöön. Silti tekniikka

saattaa joskus tuottaa ikäviä yllätyksiä, esimerkiksi ääniongelmien tai nettiyhteyden katkeamisen muodossa. Välineiden ja ohjelmien käyttö saattaa siis tuottaa perehdytyksestä huolimatta hankaluuksia. Osaamiseen liittyvissä ongelmissa etä- ja verkko-opetuksen tukipalvelut auttavat sekä opettajia että opiskelijoita koko opiskelun ajan, myös iltaisin, jolloin useimmat monimuoto-opiskelun tunnit ovat. Tukeen voi soittaa heti, kun ongelmia ilmenee, ja vähemmän kiireisissä asioissa lähestyä sähköpostilla. Opintojen edessä työkalutkin tulevat tutuiksi, verkossa toimiminen helpottuu ja metataidot kasvavat.

Lapin ammattikorkeakoulun etä- ja verkko-opetuksen tukipalveluilla on monien vuosien kokemus verkossa opettamisesta ja opiskelusta, joten mahdollisia eteen tulevia haasteita osataan ennakoita ja neuvoa osapuolia toimimaan verkossa sujuvasti. Opettajille on vuosien varrella tarjottu myös ryhmäopetusta verkon välineiden hallintaan, mutta opettajat ovat taidoiltaan niin eri vaiheissa, että paras vaste saadaan varmasti tapauskohtaisesti neuvomalla. Etä- ja verkko-opetusohjelmat ovat kuitenkin opettajan työvälineitä, joten työn tekeminen helpottuu, kun opet-

tajalla on verkossa toimimiseen tarvittavat taidot. Kaikkea ei tarvitse tokikaan heti osata, vaan perusasioista voi aloittaa ja vähitellen laajentaa osaamistaan ohjelmien monipuolisiin ominaisuuksiin.

KOKEMUS TUO VARMUUTTA

Eräs haaste on ollut pelkojen ja ennakkoluulojen häivyttäminen. Itseenikin aina jännittää ennen etäopetusta, vaikka olen toiminut myös etäopetuksen tukihenkilönä. Voin siis hyvin kuvitella niiden opettajien ja opiskelijoiden tuntemuksia, jotka eivät ole niin tuttuja tietoteknisten asioiden kanssa, joita etäopetus ja -opiskelu kuitenkin välttämättä vaativat; siis tietokoneen ja erilaisten ohjelmien käyttämistä.

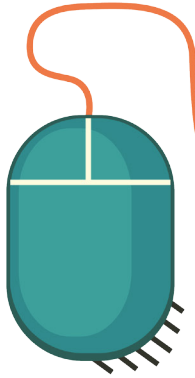
Haasteena voi joskus olla myös etäopetuksen kokeminen vastenmieliseksi. Tämä voi osaltaan johtua siitä, että etäopetusohjelmien käyttö ei ole tuttua, jolloin mokaamisen pelko voi olla eräs vastenmielisyyttä aiheuttava asia. Siihen auttaa toki harjoittelu sekä tukeutuminen tukihenkilöiden apuun, kunnes opettajalla on riittävä varmuus omasta osaamisestaan. Joka tapauksessahan Lapin ammattikorkeakoulussa on aina etätuntien aikana tukipalvelut saatavilla, joten niitä kannattaa myös käyttää; vaikka jokin asia unoh-tuisikin, ei tuki ole kaukana. Varsinkin jos opettajalla on etäopetusta harvakseltaan, voi ohjelman käyttötaito unohtua välillä, ja sehän on vain

inhimillistä. Etätunneille kannattaa aina tehdä vaihtoehtosuunnitelma, jos “tekniikka pettää”. Omasta kokemuksestani olen huomannut, että mitä tutumpaa etäopettaminen on opettajalle, sitä paremmin hän on yleensä valmistautunut mahdollisiin ongelmatilanteisiin. Kokemus on valttia tässäkin asiassa.

Verkko-opetus on kasvamassa kaiken aikaa kysynnän kasvunkin vuoksi. Työelämässä olevat henkilöt ovat yleensä halukkaita pysymään ammattitaitoisina ja haluavat olla kehityksessä mukana. Monimuotoisesti järjestettyyn koulutukseen osallistuminen voi olla ainoa keino opiskella työn ohessa. Niinpä myös opettajilla eri kouluasteilla on hyvä olla käsitys etänä opettamisesta, ja heidän tulisi myös sekä opetella uusia että ylläpitää olemassa olevia verkko-opettamistaitojaan. Itsensä haastaminen oppimaan palkitsee kyllä ilolla ja onnistumisen tunteella.

LÄHTEET

Kokkonen, S. & Mehtälä, M. (toim.) 2011. Lapin etäopetuksen tukipalvelut – Omalla tyyllillä, samoilla välineillä, kohti yhteistä maalia. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportit ja selvitykset 4/2011. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Osoitteessa: <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54482/kokkonen%20mehtala%20B%204%202011.pdf?sequence=1>. Viitattu 26.2.2015.

KIRLAPPI-opintojen toteutuksessa käytetyt verkkotyökalut

Sirpa Kokkonen ja Ulla Virranniemi

Internetin ihmeellisestä maailmasta löytyy työkaluja runsain mitoin verkon välityksellä tapahtuvaan opetukseen. KIRLAPPI-hankkeessa pääasialliset työkalut olivat Moodle verkkoalustana ja iLinc luentoympäristönä. Osa hankkeessa mukana olleista opettajista oli käyttänyt muita etäopetusohjelmia kuin hankkeessa oli käytössä.

Lapin ammattikorkeakoulussa on asynkronisena (eriaikaisena) oppimisympäristönä ollut avoimen lähdekoodin Moodle, jota käytetään Euroopassakin laajasti (maailmanlaajuisesti 68 miljoonaa käyttäjää). Moodlella voi tarjota materiaalit, tehtävät, keskustelut ynnä muut opinnoissa tarvittavat asiat opintojaksokohtaisesti opiskelijaryhmälle tai -ryhmille.

Moodlea käytettiin myös KIRLAPPI-opinnoissa oppimisympäristönä. Opettajille suunnatussa palautekyselyssä yhdeksästä vastaajasta Moodlea oli aiemmin käyttänyt pääsääntöisesti kuusi opettajaa ja loput muita ohjelmia. Omissa, erillisissä julkaisu- ja kuvankäsittely I- ja julkaisu- ja kuvankäsittely II -opintojaksojeni Moodlekurssiympäristöissä olivat muun muassa opintojaksovaatimukset, oppimateriaalit ja linkit verkossa oleviin materiaaleihin, ohjeita käytettävien ohjelmien käyttöön, tehtävät sekä paikat tehtävien palautuksille ja keskusteluille sekä linkit olleiden oppituntien tallenteisiin.

Samoin iLinc-virtuaaliluokka oli tuttu kuudelle opettajalle. Luokkaympäristönä hankkeessa on käytetty iLinciä, joka mahdollistaa normaali-

The screenshot shows the iLinc virtual classroom interface. At the top, there is a menu bar with 'File', 'Edit', 'Controls', 'Tools', 'Session', and 'Help'. Below the menu bar is a toolbar with icons for 'MY STATUS', 'AUDIO', 'VIDEO', 'SHARE', 'PRESENT', 'WHITEBOARD', 'WEBSYNC', 'POLL', and 'MEDIA'. The main window is titled 'iLinc | Sirpa Kokkonen'. On the left side, there is a video feed of a woman named Sirpa Kokkonen. Below the video feed are sections for 'Attendees' (0 / 1), 'Feedback' (with a message: 'To request Feedback, select Answer Set from Feedback menu'), and 'Chat' (with 'Public' and 'Private' tabs). The main area is a 'Polling - Sirpa Kokkonen' window. It has a title bar with 'Start' and 'Content' buttons. Below the title bar are buttons for '+ Add a Question' and 'Ask All Questions'. A search bar contains 'Display Results as: Percent | Total'. The main area contains a poll question: 'Oletko kokeillut Scribusta?'. Below the question are three answer options: 'A. Kyllä', 'B. En', and 'C. En tiedä'. There are 'Save' and 'Cancel' buttons next to the question. Below the question are buttons for '+ Add an Answer' and 'Ask Question'. The poll is numbered '2.' and '3.'. The text 'Ask question to open tab for participants.' is visible on the right side of the poll window.

Kuva 1. iLinc-virtuaaliluokahuone, kuvitteellinen Polling-kysely opettajan näkökulmasta. Opiskelijoita ei tässä luokassa ollut kuvanottohetkellä.

lihkon luokkaopetustilanteen verkossa äänen, ja-
ettujen dokumenttien ja vaikkapa ryhmätöiden
muodossa. Puheenjohtajana ja työkalujen haltija-
na on yleensä opettaja, joka tietenkin voi antaa
puheenvuoroja ja työkaluja myös opiskelijoiden
käyttöön. Opettajan ja opiskelijoiden kannattaa
laittaa oma valokuvansa profiliinsa, jolloin ni-
men yhdistäminen kasvoihin helpottuu ja ryh-
mäytyminen vahvistuu; sama koskee myös
Moodlea.

iLinc-oppitunnilla on käytettävissä työkaluja,
joilla tavanomaiset ja tarvittaessa monimutkai-
setkin oppimismenetelmät ovat mahdollisia ver-
kossa. Opettaja voi jakaa opiskelijoille kaikenlai-
sia dokumentteja tai vaikkapa YouTube-videoita,
ja opiskelijat voivat myös jakaa materiaalia muille.
iLincissä voi pyytää palautetta esimerkiksi Feed-
back-työkalulla, jossa on useita vaihtoehtoja. Oh-
jelmassa voi myös kysellä gallupia osallistujilta
(Polling). Chat-työkalu mahdollistaa sekä “nor-
maalin luokkahuonepulinan” että yksityiset vies-
tit luokan osallistujien välillä. “Valkotaululle” voi
kirjoittaa tai piirtää, ja opiskelijat voidaan jakaa
pienryhmiin tekemään ryhmätöitä. iLinc-tuntien
aikana voidaan tietenkin myös käydä läpi Mood-
lessa olevia asioita.

Lisäksi opiskelijat käyttivät myös sähköpostia,
wikiä ja blogia osassa opintojaksojaan. Faceboo-
kissa on edelleen KIRLAPPI-hankkeen sivu, joka
toimi yhtenä ajankohtaisten tiedotteiden välitys-
kanavana opettajien ja opiskelijoiden välillä (ks.
KIRLAPPI 2014).

Esimerkiksi Verkkojulkaisun opintojaksolla
opiskelijat keräsivät wikiin verkkojulkaisemiseen
liittyviä linkkejä. Kemi-Tornion ammattikorkea-
koululla oli tuolloin käytössä MediaWiki (ja nyt-
temmin myös Lapin ammattikorkeakoululla).
MediaWiki on vapaa, avoimen lähdekoodin wiki-
ohjelmisto, joka alun perin tehtiin Wikipediaa
varten ja on toimiva yhteisen tiedon tuottamisen
ohjelma. Samalla Verkkojulkaisun opintojaksolla
kukin opiskelija esitteli yhteisessä blogissa verk-
kojulkaisun, joka oli hänen mielestään hyvin to-
teutettu, joten blogia sovellettiin myös opintojak-
solla opetusvälineenä. Opiskelijoiden ja opettaji-
en käytössä Kemi-Tornion ammattikorkeakou-
lulla oli tuolloin, ja Lapin ammattikorkeakoululla
on edelleen, Wordpress-blogi. Opettajat käyttivät
myös tarvittaessa omia ainekohtaisia työkalujaan.

Log in / create account

page discussion view source history

Verkkojulkaisut

Verkkojulkaisut 3 op

Tälle sivulle keräämme yhdessä hyviä Verkkojulkaisemiseen liittyviä linkkejä. Jokaiselle ryhmälle tulee oma alisivu, jonne voitte rakentaa oman suunnitelmanne esimerkiksi Lastenkirjastosta.

LINKIT

- Esteettömien verkkosivujen tekemisen opas kaikille tekijöille ja teettäjille
- Open Access for Librarians

[1] Tässä olisi aikamoinen otos verkkojulkaisemiseen. Myös vinkki miten Ei saa tehdä: [2] t. Katriina

RYHMÄTYÖSIVUT

- Sannan esimerkki Sannan wikiräpellyksiä
- POHJOIS-SUOMEN INFORMAATIOTEKNOLOGIA OY
- Hiusverkko
- Juhani Karila: Gorilla Uuden teoksen esittely
- Matkailututkimusopisto MATO

navigation

- Main page
- Community portal
- Current events
- Recent changes
- Random page
- Help

search

Go Search

toolbox

- What links here
- Related changes
- Special pages
- Printable version

Kuva 2. KIRLAPPI-opiskelijoiden wiki

VERKKOTYÖKALUJA OPISKELIJOIDEN EHDOLLA

Alkuvaiheessa opiskelijoilla oli vaikeuksia verkkojulkaisujen kanssa ja tämä vaati panostusta opiskelijoiden ohjaukseen. Verkko-opiskelu oli suurimmalle osalle opiskelijoista täysin uutta, joten uuteen oppimistapaan orientoituminen vei oman aikansa. Tämä edellytti opiskelijoilta oman opiskelutapansa analysointia ja kehittämistä. Ensimmäisellä opintojaksolla ”Oppijana ammattikorkeakoulussa” keskityttiinkin osin juuri tähän asiaan, ja opiskelijat oppivat hahmottamaan, että

uudenlainen opiskeluympäristö edellyttää heiltä uudenlaista suhtautumista omaan opiskeluunsa.

Verkkotyökalujen tulee olla ”tätä päivää”, mutta kuitenkin sellaisia, että niiden toimivuutta on riittävästi testattu ennen niiden käyttöönottoa näin laajassa opetuskokonaisuudessa. Vaikka etäopetusjärjestelmä sallii esimerkiksi videokuvan lähettämisen koko luennon ajan, niin käytännössä tulee pohtia, onko se kuitenkaan opetuksen sisällön kannalta niin tärkeää, että sillä

samalla mahdollisesti vaikeutettaisiin esimerkiksi luentojen seuraamista huonompien verkkoyhteisöjen seurauksena. Työkalujen osalta haaste on siis tasapainottelu “viimeisimpien hienouksien” ja pedagogisesti perusteltujen valintojen välillä. Tullee valita helppoja ohjelmia ja palveluita. Opiskelijat on koulutettava hyvin kaikkien niiden välineiden käyttöön, joita tullaan käyttämään. Liian suurta välineiden määrää tulee välttää, jotta opiskeluvälineet eivät nousisi liian isoon rooliin.

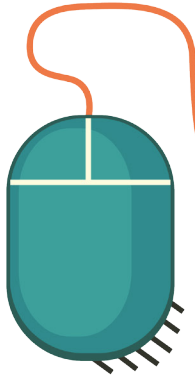
LÄHTEET

KIRLAPPI 2014. KIRLAPPI-yhteisö Facebookissa.
Osoitteessa: <https://www.facebook.com/pages/KIRLAPPI/121264547936125?fref=ts>. Viitattu 23.3.2015.

**3 KOKEMUKSIA
MATKAN VARRELTA**

Opiskelu uudelle alalle

Satu Keränen

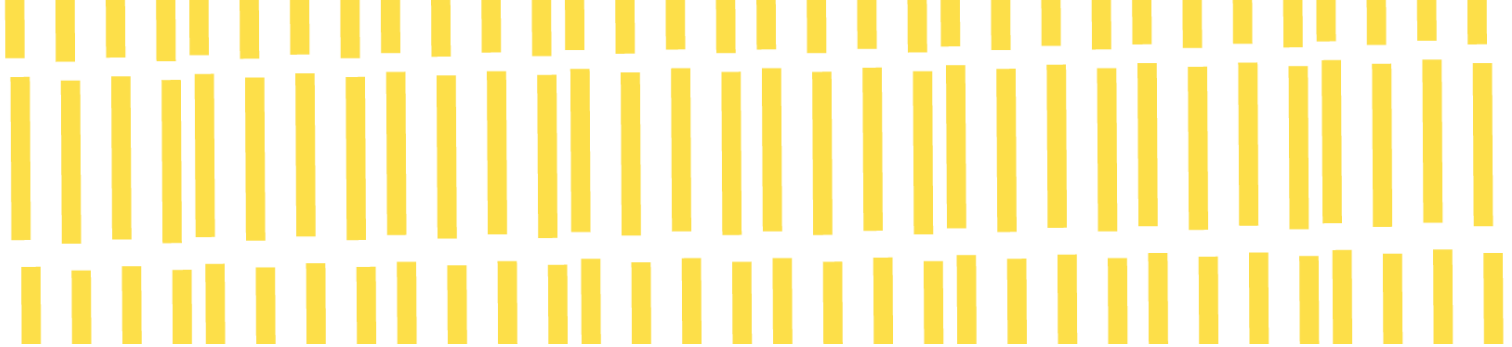
Aikaisemmalta koulutukseltani olen sosionomi ja valmistuin vuonna 1996. Minulla on nyt reilun kymmenen vuoden työkokemus lastentarhanopettajana, ja olen työskennellyt kaiken ikäisten lasten kanssa alle 1-vuotiaasta eskarilaiseen.

En ollut ajatellut vielä alan vaihtoa vakavasti. Vuoden 2010 syksy oli työrintamalla hyvin kuormittava, ja olin aika uupunut. Pidin mieheni kanssa salaista joulupalaveria kahvilassa ja luesselin samalla paikallista sanomalehteä. Sieltä yhden aukeaman nurkasta silmiini sattui ilmoitus Kirjasto- ja tietopalvelun tradenomi -koulutuksesta. Heti kun luin ilmoituksen, tiesin mitä haluan: kirjastoon. Sen ilmoituksen sitten kylmästi repäisin itselleni mukaan. Hain koulutukseen ja pääsin. Se oli ihmeellinen sattuma. En ollut aja-

tellut kirjastoalaa milloinkaan enkä ollut ajatellut edes opiskelevanikaan vielä vuosiin – jos koskaan.

Minulla oli ja on edelleen vakituinen työpaikka. Lähdin kuitenkin opiskelemaan sillä mielellä, että tulen myös työskentelemään uudella alalla. Turhaan tai omaksi ilokseni en missään tapauksessa aikonut uutta tutkintoa hankkia. Kysymykseen ”Aiotko joskus mennä kirjastoon töihin?” olen vastannut varmaankin kymmeniä kertoja. Aina myöntävästi.

Vaihtoehtojen määrä vaikuttaa omaan jaksamiseen ja mielialaan myös. Nyt kun minulla on kaksi tutkintoa, niin minulla on varaa valita useammasta työvaihtoehdosta. Kirjastoalalla on työntekijöillä melko korkea keski-ikä monessa

kirjastossa, mikä varmaankin tuo tulevaisuudessa työmahdollisuuksia uudelle alalle.

Pääasiassa kotona tapahtuva opiskelu oli minulle ainoa mahdollisuus. Kolmen lapsen äitinä en olisi voinut lähteä opiskelemaan kotoa pois. Myös se, että pystyin opiskelemaan työn ohella, oli tärkeä asia. Talousasiat pysyivät näin entisellä tolalla. Ennen koulutukseen hakemista neuvotelin perheen kanssa, mitä mieltä he ovat asiasta. Sovimme yhdessä, että kestämmme kolme ja puoli vuotta minun opiskeluani. Meillä oli perheessä paljon asioita meneillään yhtä aikaa opintojeni kanssa: kaksi jalkapalloharrastajaa, Taekwon-Do-harrastaja ja kitaransoittaja. Harrastusmenoja oli parhaimmillaan jokaisena viikon päivänä. Koulunkäyntiinkin piti meidän vanhempien vielä aika ajoin osallistua. Perhe jousti, ja puoliso oli hyvin pitkämielinen, mistä saan olla kiitollinen.

Opiskelu ylipäättään oli ihanaa. Se oli minulle aivan erilainen maailma verrattuna omaan arkeen. Lähipäivät Rovaniemellä olivat aina innostavat. Siellä me kaikki olimme kuin nuoret opiskelijat konsanaan. Käytännössä suurin osa opiskelusta tapahtui iltaisin. Puoli kuudelta alkoivat

virtuaaliluennot, ja puoli yhdeksältä toivotettiin hyvät yöet opiskelukavereille. Maanantaista keski-
viikkoon opiskeltiin iltaisin, ja muut illat jäivät sitten tehtävien tekemistä varten. iLinc oli kätevä ympäristö opiskella: opettajan luennointi kuului, ja hänen aineistonsa näkyi kaikille, omat esitykset onnistuivat hyvin, ryhmäkeskustelut sujui-
vat... Istunnot alkoivat monesti säätietojen vaihtamisella: Torniossa tuulee ja tuiskuttaa, Rovaniemellä on pakkasta, Kemijärvellä vielä enemmän, Vaalassa sataa räntää, Oulussa on ollut hyvä keli pyöräillä... Toinen virtuaalinen ympäristö oli Moodle, joka toimi myös todella hyvin. Sinne saimme kirjalliset materiaalit ja palautimme tehtävät ja tentit. Keskustelimme sekä opiskelusta että muusta, kysyimme ja vastasimme sekä kommentoimme toistemme töitä. Tiedotus kulki nopeasti ja varmasti molempiin suuntiin.

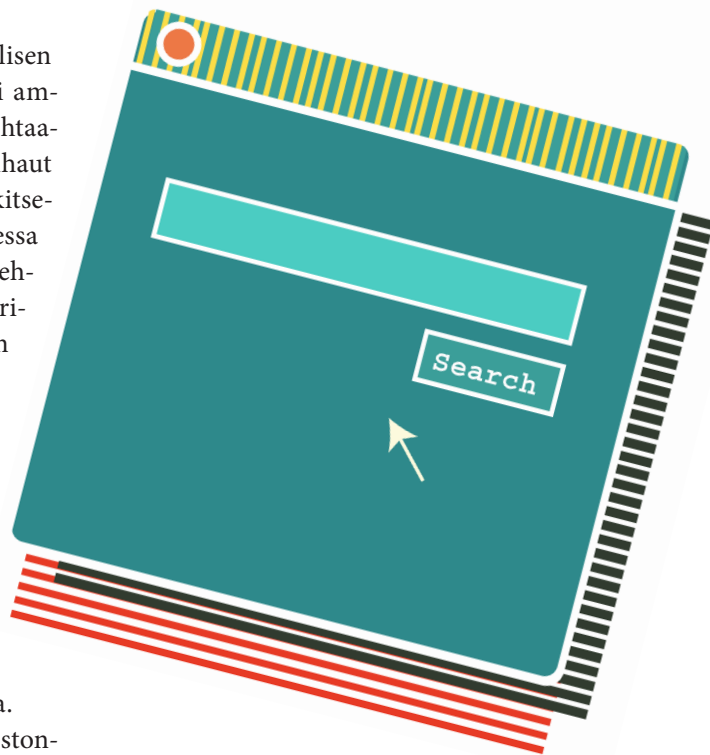
Kaikkein ”karmeinta” oli minun mielestäni pitää esityksiä iLincissä. Suorastaan vatsaa vääntävää oli pitää niitä ruotsiksi. Silloin kotiväki joutui lähtemään kylään, laitton ulko-oven lukkoon ja ison lapun vielä varmuuden vuoksi oveen ”esi-

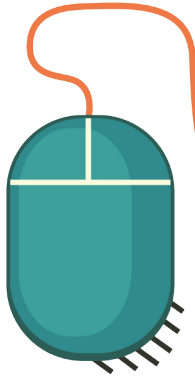
tys, älä tule!” Tekniset ongelmat joskus aiheuttivat harmia mutta loppujen lopuksi harvoin.

Harjoittelujen aikana sain itselleni lopullisen varmuuden siitä, että olen valinnut toiseksi ammatikseni oikean alan. Nautin ihmisten kohtaamisesta ja heidän palvelemisestaan. Tiedonhauot olivat välillä haastavia ja onnistuminen palkitsevaa. Kirjastossa on minulle sopivassa suhteessa asiakaspalvelua sekä omassa työhuoneessa tehtävää työtä. Näihin tuovat vielä vaihtelua erilaiset tapahtumat, joita kirjastoissa nykyään runsain mitoin on.

Opiskelin kirjastoalaa alan ammattilaisien kanssa. Miltei kaikki olivat jo kirjastossa töissä, ja he suorittivat korkeampaa tutkintoa. Tämä oli minulle kyllä melkoinen bonus. Keskusteluissa heillä oli jo valmiiksi ammatillinen näkökanta aiheeseen, joka minulle usein oli aivan outo. Opin siis erittäin paljon uutta ja käytännönläheistä myös kanssaopiskelijoilta.

Olen tällä hetkellä ensimmäisessä kirjastonhoitajan pestissä Kemin kaupunginkirjastossa sijaisena. Olen ottanut vakituisesta työstäni virkavapaata ja nautin nyt tästä uudesta työstä. Viihdyn todella hyvin työssäni kirjastonhoitajana. Olen saanut positiivista palautetta sekä työkalvereilta että asiakkailta, mikä on tärkeää minulle. Olen entistä varmempi siitä, että kirjasto on minulle ”se oikea”.

Ammattiosaamisen kehittäminen opiskelun kautta

Marja Pernu ja Liisa Pellikka

Innostuimme vuoden 2010 lopussa, kun huomasimme, että Oulun ammattikorkeakoulussa tarjoutui mahdollisuus opiskella kirjastoalan tradenomiksi monimuotokoulutuksessa. Olemme molemmat työskennelleet ammattikorkeakoulun kirjastossa Kemi-Torniossa lähes 20 vuotta ja nähneet kirjasto- ja tietopalvelun toimintaympäristössä tapahtuneen kehityksen. Muutokset ovat heijastuneet myös tehtäväkuviumme. Koimme, että toisen asteen koulutuksessa saamamme perustiedot eivät enää olleet riittäviä tämän päivän kirjastotyössä.

Kirjastoalalla tapahtuneet muutokset viimeisen viidentoista vuoden aikana ovat edellyttäneet jatkuvaa uuden oppimista ja asioiden laajempaa ymmärtämistä. Tämän havaitsimme jo suoritta-

essamme informaatioalan opintoja Oulun yliopistossa. Näimme tärkeäksi saada uutta tietoa ja kehittää työn edellyttämiä taitoja. Myös kiinnostus oppia ja ymmärtää kirjastoalaa syvällisemmin houkutteli meitä hakemaan tutkinto-opiskelijaksi kirjastoalan korkeakoulutukseen. Pätevyityminen ja uusien haasteiden kohtaaminen tuntui houkuttelevalta.

Monimuoto-opiskelu tuntui luonnollisimmalta vaihtoehdolta työn ohessa opiskelulle, sillä osa opinnoista oli mahdollisuus suorittaa etä- ja verkko-opintoina. Perinteiseen kokopäivätoimiseen opetukseen osallistuminen tuntui meistä vaikealta. Verkkomuotoinen opiskelu on joustava tapa opiskella, koska opintoja voi suorittaa kotoa käsin.

Aikuisopiskelijat ovat yleensä motivoituneita ja ottavat opiskelun tarjoamat haasteet vakavasti. Myös meidän tavoitteenamme oli suorittaa kurssit mahdollisimman hyvin ja ottaa kaikki opintojen tarjoama tieto vastaan avoimin mielin. Omasa jaksamisesta täytyi kuitenkin pitää huolta, sillä opintoihin kuului paljon itsenäistä opiskelua, eikä se työn ohessa iltaisin ja viikonloppuisin ollut aina helppoa. Ajatus valmistumisesta auttoi jaksamaan ja toimimaan tavoitteellisesti. Myös kurssikaverit eri puolilta Lappia ja muualta Suomesta loivat intoa opintojen kimpussa puurtamiseen.

Yhteiset oppitunnit verkossa olivat mukavaa piristystä ja vastapainoa sellaisille tehtäville, joita jouduimme puurtamaan pääosin yksinään. Tosin meille samassa työpaikassa työskenteleville opiskelu oli helpompaa, koska meillä oli mahdollisuus keskustella opinnoista ja niihin liittyvistä kysymyksistä keskenämme. Opintoihin kuului ryhmätöitä, joita teimme yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa verkon kautta. Ryhmätöet auttoivat hahmottamaan kirjastotyötä myös muissa erityyppisissä kirjastoissa toimivien näkökulmasta.

Opintojen sisältö oli hyvin monipuolinen ja laaja. Saimme jokaiselta kurssilta paljon uutta tietoa, joka auttaa käytännön kirjastotyössä pitkälle tulevaisuuteen. Esimerkiksi kielten ja asiakaspalvelun opinnot antoivat monenlaisia taitoja eri vuorovaikutustilanteista selviämiseen. Käyttäjäkoulutuksen opinnoista saimme monenlaisia

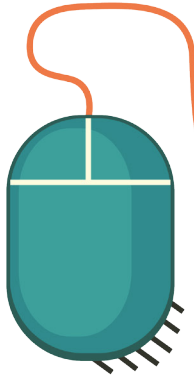
vinkkejä muun muassa kirjastonkäytön opetukseen. Opintojen aikana saimme vastauksia myös tekijänoikeuskysymyksiin, joista kirjastossa työskentelevän on tärkeää tietää. Ymmärrämme nyt markkinoinnin merkityksen kirjastotyössä, sillä kirjastojen olemassaolo ei ole tänä päivänä enää itsestäänselvyys. Taloushallinnon asiat, kuten esimerkiksi kirjanpito ja kustannuslaskenta, tulivat meille tutuiksi myös julkisen sektorin näkökulmasta. Opintojen aikana perehdyimme sekä kotimaiseen että ulkomaiseen kirjallisuuteen. Niistä on mielestämme jokaisen alalla toimivan hyvä tietää perusasiat riippumatta siitä, minkä tyyppisessä kirjastossa työskentelee.

Elämme tietoyhteiskunnassa, jossa kirjasto tarjoaa yhä enemmän palvelujaan virtuaalisesti verkon kautta. Näitä taitoja opimme useilla eri kursseilla. Tietotekniikan opinnot ovat auttaneet hyödyntämään erilaisia ohjelmia käytännön kirjastotyössä. Opintojen myötä saimme tietoa myös kuvankäsittelyn menetelmistä ja verkkosivujen tekemisestä. Lisäksi tutustuimme virtuaalikirjastoihin sekä kirjastojen erilaisiin tietojärjestelmiin ja niiden eroihin.

Viimeinen punnerrus – opinnäytetyön tekeminen – oli kypsytymisen ja syventymisen aikaa. Silloin saimme toteuttaa oppiamme tutkimuksen tekemisen teorioita käytännössä. Opinnäytetyön tekeminen oli työelämälähtöistä, joten se toi konkreettista hyötyä myös omalle kirjastollemme.

Opiskelu työn ohella oli raskasta ja ajoittain myös stressaavaa, sillä jokaisella opintojaksolla oli suoritettava samanaikaisesti useita eri kursseja. Omat harrastukset ja kotityöt saivat odottaa, sillä opiskelu vei paljon vapaa-aikaa ja voimavaroja. Toisaalta opiskelu oli myös antoisaa aikaa. Opimme paljon uusia asioita ja koimme onnistumisia. Työn ja opiskelun yhteensovittaminen opetti meille töiden organisointi- ja suunnittelutaitoa. Opiskelukavereiden ansiosta saimme tutustua myös toisenlaiseen kirjastomaailmaan, sillä ryhmäämme kuuluvat opiskelijat työskentelevät monissa erityyppisissä kirjastoissa. Opintoihin sisältyvät lähipäivät olivat hyvin antoisia, kun saimme tavata niin opettajia kuin muitakin opiskelijoita ja kuulimme erilaisia käytännön esimerkkejä kirjastotyöstä.

Kaiken kaikkiaan opiskelu syvensi ammatiosaamistamme hyvin monella osaamisalueella ja auttoi näkemään kirjastotoimintaa laajemmin. Nyt opinnot ovat ohi ja olemme valmistuneet. Olemme tyytyväisiä, että lähdimme mukaan opiskelemaan ja ennen kaikkea siitä, että tulimme valituiksi suuren hakijamäärän joukosta. Nyt voimme hyödyntää oppimaamme tietoa työssämme.

Opiskelusta uusia näkemyksiä työhön

Anneli Hurtig

Olen työskennellyt yli 30 vuotta Tornion kaupunginkirjastossa kirjastovirkailijana, aluksi järjestelyapulaisena. Olen vakituisena työntekijänä Tornion kaupunginkirjastossa, ja kirjaston sähköpostiin tuli tieto, että verkko-opiskeluna on mahdollisuus pätevoityä kirjastonhoitajaksi. Kyseessä oli hanke, jonka avulla kirjastojen henkilökunta voi pätevoityä kirjastonhoitajiksi, koska henkilökunnan ikääntyessä ja eläköitymisten kautta korkeakoulutettujen kirjastonhoitajien määrä vähenee. Laki vaatii, että henkilökunnasta vähintään 45 prosentilla tulisi olla vähintään ammattikorkeakoulututkinto.

Koulutukseni on merkonomi, ylioppilas ja kirjastovirkailija. Suoritin kirjastoaineet tenttimällä silloiseen Oulun kauppaoppilaitokseen. Tentti-

minen oli mahdollista, koska minulla oli työkokemusta riittävästi. Lisäksi olen suorittanut approbaturin yhteiskuntatieteistä ja sosiaalipolitiikasta.

MIKSI OPISKELEMAAN?

Koulutusohjelma kiinnosti heti aluksi, koska olen kiinnostunut kirjastoalasta ja ajattelin, että saan uutta ajateltavaa ja mahdollisuuden kehittyä työssäni. Kirjastoala on muutosten kourissa, ja halusin uusia näkökulmia työhöni. Opiskelupäätökseen vaikutti suuresti mahdollisuus suorittaa tutkinto työn ohessa ja avoimen AMK:n kautta.

Tavoitteena oli hankkia uutta tietoa kirjastoalalta ja saada päivitystä, missä kirjastoalalla ollaan menossa ja miltä tulevaisuuden kirjasto voisi näyttää. Halusin lisätietoa muiden kirjastojen käytännöistä sekä saada muilta opiskelijoilta ja opettajilta vinkkejä omaan työhöni. Tavoitteena oli valmistua kolmessa ja puolessa vuodessa.

MITÄ OPISKELU ANTOI

Opiskelun avulla opin ajattelemaan kirjastotyötä laajemmalti, koska pitkään samaa työtä tehneenä ja samassa työpaikassa olleena asioita tekee rutiininomaisesti. Koin kehittyneeni ammatillisesti ja saaneeni varmuutta kirjastotyöhön ja tiedonhakuun. Toivottavasti se näkyy työssäni ja varsinkin asiakaspalvelussa.

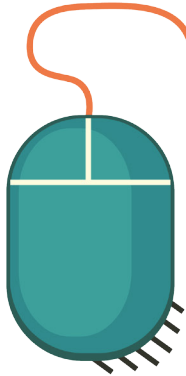
Opiskelu alkoi alussa omasta mielestäni hiukan takkuisesti, koska kaikki oli uutta ja ohjelmien oppiminen (Moodle, iLinc ja Oulun AMKin ohjelmat) vaati aikansa. Lisäksi edellisistä opinnoista oli kauan aikaa. Ammattikorkeakoulun opiskeluvaatimukset piti selvittää, ja opiskelutekniikan luominen vaati harjoittelua. Kirjoittaminen, tehtävien tekeminen ja niiden ajoissa palaut-

taminen vaativat itseltä tiukkaa aikataulua ja kurinalaisuutta.

Motivoin itseäni uuden oppimisella, mielenkiintoisilla oppiaineilla ja hyvin toteutetuilla oppitunneilla, jotka eivät olleet pelkkiä kalvosulkeisia. Opettajat olivat nähneet vaivaa ja tehneet tunteista mukavia, vaikka opiskeltiinkin verkon välityksellä. Keskustelu oppitunneilla verkossa ja lähipäivillä oli mielenkiintoista ja antoisaa. Opiskelu oli haastavaa, palkitsevaa ja opettavaista.

Valmistuin alle kolmessa vuodessa, koska työpaikallani haluttiin eläköitymisten yhteydessä saada tehtävänimekkeet ajan tasalle. Opintojen loppuvaiheessa viimeisten kurssien, tenttien ja opinnäytetyön tekeminen samanaikaisesti aiheutti stressiä. Koulutuksen avulla olen kuitenkin saanut uuden nimekkeen (kirjastonhoitaja), parempaa palkkaa ja vastuullisempia tehtäviä. Mielipiteeni otetaan paremmin huomioon työpaikalla, ja pystyn vaikuttamaan kirjastossa tehtäviin päätöksiin.

Suosittelen opiskelua kaikille itsensä kehittämiseksi kiinnostuneille. Opiskelu kypsemällä iällä on mukavaa, antoisaa ja siitä nauttii, koska se on vapaaehtoista. Itsensä haastaminen ja omalta mukavuusalueelta poistuminen tuntuu jälkeenpäin palkitsevalta.

Työelämälähtöinen opinnäytetyö KIRLAPPI-opinnoissa

Minna Ikonen

KIRLAPPI oli erityisesti Lapin tarpeisiin suunnattu etäopiskelupainotteinen kirjasto- ja tietopalvelualan ammattikorkeakoulututkintokoulutus, jonka järjestivät yhteistyössä Oulun ja Kemi-Tornion ammattikorkeakoulut. Koulutus antoi valmiudet erilaisiin kirjastoalan asiantuntemusta vaativiin tehtäviin, ja sen suorittamalla sai lakisääteisen ammatillisen kelpoisuuden yleisten kirjastojen tehtäviin. Koulutus antoi yleiset valmiudet kirjastotyöhön, mutta Lappi ja lappilaisten kirjastojen erityispiirteitä huomioitiin opetuksessa. Erityisesti valinnaisissa opinnoissa korostui lappilaisuus.

Opinnäytetyöni aihe oli “Hankintojen ja poistojen vaikutus aineiston kiertoon: Tarkastelussa Haukiputaan, Kaakkurin, Karjasillan, Kaijon-

harjun, Kiimingin, Myllyojan ja Oulunsalon lähikirjastot” (Ikonen 2013). Ajatus opinnäytetyöstä lähti muotoutumaan mietittäessä eri kirjastojen aukioloaikojen, kokoelman koon ja aineiston kierron erilaisuuksia. Toimeksiantajan toivomuksesta työ tarkentui koskemaan historian YKL-luokkia 92.88 (Pohjanmaa, historia), 99.1 (elämäkerrat, muistelmat) sekä 99.13 (yhteiskuntaelämän, kasvatuksen ja maanpuolustuksen edustajat, elämäkerrat, muistelmat). Alueella tapahtunut kuntaliitos ja kirjastossa asiakaspalvelun parantamiseen tähtäävä, vuosina 2012 ja 2013 tehty Palvelumuotoilun poluilla -hanke määrittivät tutkimustarvetta (ks. Saraste 2014). Hanke keskittyi pääasiassa konkreettiseen asiakaspalvelun parantamiseen, mutta toimeksiantajan mie-

lestä kokoelmatyö ja sen tarkastelu ovat tärkeä osa asiakaspalvelua.

Työn tavoitteena oli tarkastella aineiston hankinnan ja poistojen vaikutusta aineistokiertoon eli lainaukseen. Tutkittavat kirjastot valittiin niin, että mukaan saatiin kolme aiemmin itsenäisenä kunnankirjastona toiminutta kirjastoa. Pääkirjasto jätettiin tutkimuksesta pois erilaisen kokonsa vuoksi. Kokoelmatyö on olennainen osa kirjastotyötä, joten aihe täydensi hyvin opintojani.

Työtä tehdessä kävi selväksi, että valittu aineisto on niin pieni, ettei siitä saada kovin merkittäviä tuloksia tehtyä. Tutkimuksesta kuitenkin sai selviä viitteitä siitä, että tuoretta ja ajantasaista kokoelmaa käytetään tehokkaimmin. Tutkittava aineisto oli historian kirjat, joten ”tuoreen” määritelmä on aika laava.

Tein tutkimuksen omalle työnantajalleni, joten yhteistyö sujui kitkattomasti. Sain hyviä neuvoja ja apua tarvittaessa, kuitenkin sain tehdä opinnäytetyöni oman harkintani mukaan, eikä toimeksiantaja pyrkinyt rajoittamaan tai muuten vaikuttamaan työni tekemiseen.

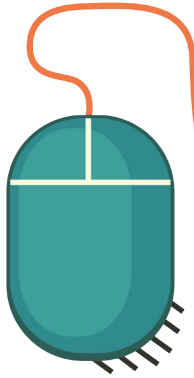
Opinnäytetyöni aihe oli sellainen, että sen myötä oma näkemykseni kokoelmatyöstä ja sen merkityksestä sai vahvistusta. Lisäksi varsinkin opinnäytetyön teoriaosuuteen etsitystä tiedosta löytyi näkökulmia, joita pystyin suoraan työssäni hyödyntämään. Kokoelmatyössä on hyvä muistaa Ranganathanin laki ”jokaiselle lukijalle kirja, jokaiselle kirjalle lukija”. Aineistoa ei siis kannata säästellä vain siksi, että se joskus kokoelmaan on

hankittu. Työn tulokset olivat sen verran vähäiset, ettei tutkimuksesta ollut toimeksiantajalle kovin merkittävää hyötyä. Luonnollisesti työn tuloksista keskusteltiin, ja saattaahan työ olla pohjana myöhempiä tutkimuksia varten.

Oman työllistymiseni kannalta opinnäytetyöllä ei ole merkitystä, sillä olen vakituudessa työsuhteessa. Se on kuitenkin myös vakituudessa tietotyössä työskentelevälle hyvä keino osoittaa kykynsä etsiä ja jäsenellä tietoa. Opinnäytteen tekemiseen käytetty aika, tekstin muotoilu ja tiedon etsintä sekä ennen kaikkea kokoelmatyötä käsittelevä aihe antoivat minulle kuitenkin hyviä eväitä omien työtapojeni uudelleen arviointiin ja kehittämiseen.

LÄHTEET

- Ikonen, M. 2013. Hankintojen ja poistojen vaikutus aineiston kiertoon: Tarkastelussa Haukiputaan, Kaakkurin, Karjasillan, Kaijonharjun, Kiimingin, Myllyojan ja Oulunsalon lähikirjastot. Opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Osoitteessa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013092415514>. Viitattu 23.3.2015.
- Saraste, M. 2014. Palvelumuotoilun poluilla. Hankeraportti. Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto. Osoitteessa: http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=e1a3a6d5-a9a5-468e-bafe-81e6cc1aeb99&groupId=78400. Viitattu 23.3.2015.

Markkinointia ja johtamista KIRLAPPIlaisille

Terhi Mustakangas

Opetin KIRLAPPI-projektissa vuonna 2012 kah-
ta opintojaksoa: kirjaston palvelujen markki-
nointia sekä kirjastohallintoa ja johtamista. Kir-
jaston palvelujen markkinoinnissa oli mukana
myös toinen opettaja, jonka kanssa jaoimme si-
sällön puoliksi. Emme siis opettaneet yhtä aikaa.

KIRJASTON PALVELUJEN MARKKINOINTI

Kirjaston palvelujen markkinointi oli ensimmäi-
nen kurssini Lapin kirjastolaisille. Kurssi toteu-
tettiin toukokuussa 2012. Tutustuin tällöin en-
simmäistä kertaa iLinc-verkkoluennointiin.
Verkko-oppimisympäristönä kurssilla oli käytös-

sä Moodle. Koin molemmat ympäristöt erittäin
toimivina, eikä koko kurssin aikana ollut teknisiä
ongelmia. Ja jos olisi ollutkin, niin tukipalvelut
olisivat olleet hyvin saatavissa.

Kirjaston palvelujen markkinoinnin opinto-
jaksolla minulla oli lähiopetusta neljänä iltana
kaksi oppituntia. Kävin osiossa johdatuksen
markkinoinnin perusteisiin. Oppimistehtävänä
oli esseen kirjoittaminen aiheesta. Toinen opetta-
ja jatkoi sitten kurssia viemällä markkinoinnin
lähemmäksi kirjastoja. Hänellä oli oma oppimis-
tehtävänsä opiskelijoille.

Opintojaksosta saadussa palautteessa todet-
tiin, että kurssi oli todella mielenkiintoinen ja oli
hyvä, kun oli kaksi opettajaa. Teoriaa ja käytän-
töä oli ollut sopivassa suhteessa. Opetusmenetel-

mät koettiin kehittävinä. Myös Moodle-keskustelut saivat positiivista palautetta. Käytännön esimerkkejä keuhuttiin, samoin selkeää opetusta.

Tämä kurssi oli antoisa toteuttaa, ja olisi toivonut, että se olisi jatkunut pidempäänkin! Kurssin pystyisi pitämään sitenkin, että olisi vain yksi opettaja. Tällöin markkinoinnin perusteita voitaisiin joustavasti limittää kirjastoympäristöön.

KIRJASTOHALLINTO JA JOHTAMINEN

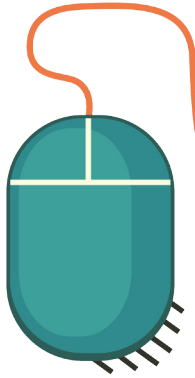
Toinen KIRLAPI:n verkko-opetusjaksoni oli kirjastohallinnon ja johtamisen kurssi. Tämä kurssi oli laajempi, kuuden opintopisteen laajuinen kokonaisuus. Näin ollen sen pitäminen kesti koko syyslukukauden 2012; kerran viikossa oli kaksi tuntia verkko-opetusta. Myös tällä kurssilla oli käytössä iLinc ja Moodle, jotka edelleenkin toimivat hyvin.

Opintojaksolla oli kaksi oppimistehtävää: ryhmätyö sekä tentti. Käytännössä opiskelijat tekivät ryhmätyön parin kanssa tai yksin. Ryhmätyön aiheena oli arviointisuunnitelman tekeminen jollekin kirjastolle. Työt esiteltiin verkkoluennoilla. Opiskelijat olivat hyödyntäneet hyvin työkokemuksiaan tehtävässä. Moni oli tehnyt arviointisuunnitelman omaan kirjastoonsa, jolloin suunnitelmat voidaan myös käytännössä toteuttaa. Tehtävä oli siis hyvin työelämälähtöinen.

Oppimistehtävissä opiskelijat tutustuivat muun muassa kirjastoalan tilastotietoihin ja yleisten kirjastojen laatusuosituksen toteutumiseen. Tentti toteutettiin verkon välityksellä, jolloin opiskelijat saivat sähköpostilla kysymykset ja palauttivat ne määräajassa opettajan sähköpostiin.

Opintojaksosta saadussa palautteessa todettiin, että kurssi sisälsi paljon hyödyllistä asiaa. Tehtävät tuntuivat ensin haasteellisilta, mutta niistä selvittiin hyvin. Opettaja oli asiantunteva, mukava ja ystävällinen, joten tunneille oli miellyttävä tulla. Kehittämisehdotuksena tuli se, että olisi voinut pyytää myös vierailevia luennoitsijoita. Tämä minulla oli ollutkin mielessä, mutta ajattelin sitten, että työelämän edustajille voisi olla haastavaa pitää verkkoluentoja. Jatkossa tämä asia kannattaa toteuttaa.

Kokonaisuudessaan koin verkko-opetuksen erittäin antoisana. Opiskelijat olivat motivoituneita ja aktiivisia. Tuntien aikana käytiin vilkasta keskustelua chatissa. Oppimistehtävistä välittyi kiinnostus asiaan. Opiskelijat tuntuivat itselle läheisiltä, ja oli mukava tavata heidät myös lähipäivän aikana.

Vinkkejä verkko-opetukseen

Juho-Antti Tuhkanen

Verkko on vieras maa. Siellä kaikki tehdään toisin.

Olen ollut kymmenen vuoden aikana niin opiskelijana kuin opettajana kokonaan verkossa toteutettavilla opintojaksoilla. Lisäksi olen ollut mukana tuottamassa sisältöä yhdelle Suomen virtuaaliyliopiston opintojaksolle. Samalla verkko-oppimisympäristöistä ovat tulleet tutuiksi Blackboard, Moodle ja Optima.

Pohdin tässä artikkelissa, miten tallennettava verkko-opetus vaikuttaa opetustilanteeseen ja mitä mahdollisuuksia se tuo mukanaan. Esittämäni ajatukset ja ratkaisut ovat muotoutuneet

yritysten ja erehdysten sekä saamieni koulutuksen ja kollegoiden kanssa käymieni keskustelujen perusteella. Ne heijastelevat osin sitä, miten valmistelen ja opetan joitakin nykyisiä verkko-opintojaksoja ja niiden osia. Ratkaisuja esitellään karkein vedoin ja oppiaineiden tai tehtävien sisältöjä tarkemmin kuvailematta, jotta verkko-opettaja saisi ituja oman opetuksensa ideointiin. Verkko-oppimiseen käytettyjen ohjelmien teknisiin ominaisuuksiin artikkelissa ei mennä tarkasti, sillä niiden opiskeluun on yleensä tarjolla eTukea.

TALLENNETTAVAN VERKKO- OPETUKSEN HAASTEITA

Tarkoitan termillä verkkokokousympäristö ohjelmaa, kuten iLinciä tai Adobe Connectia, tuonempana AC, jossa opettaja/opiskelija jakaa sovelluksin aineistoa, kuten diaesityksiä ja tekstinkäsittelyasiakirjoja, sekä oman koneensa työpöydän näkymiä ja sähköisiä valkotauluja. Näiden lisäksi voidaan jakaa ääni- ja videokuvayhteys.

Verkkokokousympäristön oppitunnit voidaan tallentaa, ja verkko-opetuksessa tunnit myös yleensä tallennetaan. Tavoitteena on, että opiskelijat voisivat osallistua tunneille opetuksen ajasta ja paikasta riippumatta. Siksi opettaja ei voi suunnitella opetustilannetta samalla tavoin vuorovaikutteiseksi kuin lähiopetuksessa.

Jos opettajalla ei ole osaamista, välineitä tai menetelmiä aktivoida verkkotunnille saapuneita opiskelijoita, hän puhuu myös ne hetket, jotka luokassa olisivat hiljaisuutta tai keskustelua opiskelijoiden ja opettajan kesken. Lähitunteihin verrattuna opettajan puheen määrä kasvaa verkossa.

Jos opettajan ajatus katkeaa ja tulee hiljaista, saattaa verkkokokousympäristön chatissä näkyä pian opiskelijan hyvää tarkoittava kysymys siitä, onko ääniyhdydessä häiriö. Olen vitsaillut, että verkko-opettajan tulisi soittaa puheosuuskeskustelun välissä radion levyjuontajan tavoin äänitteitä. Kappaleen päätyttyä jutustelu jatkuisi.

Toinen haaste on, että opiskelijat voivat mieltää verkko-opetuksen kanavaksi, jossa vain opettaja puhuu ja opiskelija kuuntelee. Tämä saattaa perustua aiempiin oppimiskokemuksiin tai oppijan käsityksiin verkon mahdollisuuksista. Tällöin opiskelija saattaa oppilaitoksen ohjeista huolimatta käyttää laitteistoa, jonka kautta hän ei voi osallistua verkko-oppituntien keskusteluihin. Jos verkkoyhteys katkeilee tai jos ääni ei lähde ulos kotitietokoneelta, vuorovaikutus vähenee.

PAREMPIIN VERKKOLUENTOIHIN

Tallennettavan verkko-opetuksen ajan ja paikan riippumattomuutta korostava lähtökohta saattaa johtaa luentomaiseen opetukseen. Näin käy

oman kokemuksen mukaan kirjallisuuden ta-
paisessa oppiaineessa, jonka opetuksen sisällöis-
sä on paljolti erilaisia nimiä ja vuosilukuja. Vaik-
ka kohteena on fiktio, opetuksen sisältöjä ei saa
sepittää. Edes fiktion opettaja ei saa langeta niin
sanottuun jäljittelevän muodon harhaan. – Jos
haluat lisätietoa, googlaa näillä hakusanoilla:
Yvor Winters, fallacy of imitative form.

Verkkoluentoa voi parantaa kirjoittamalla sitä
ikään kuin radio-ohjelmaksi. Kielen on oltava
ymmärrettävää, sanojen enemmän lyhyitä kuin
pitkiä, lauseiden selkeitä ja sanajärjestyksen mie-
luituen suoraa. Kielen on oltava kuitenkin vapaan
ja puhutun oloista, ääntämisen mahdollisimman
selkeää. Vaikeita käsitteitä ja abstrakteja koko-
naisuuksia on havainnollistettava esimerkein.

Valmisteluvaiheessa luentoa luetaan jopa ää-
neen ja sitä korjataan kuullun perusteella. Pape-
rille tehdään alleviivauksia ja muita esittämistä
helpottavia merkintöjä. Puhetaidon oppaat anta-
vat ohjeita puhuttavaksi tarkoitettun tekstin kir-
joittajalle.

Luennon ei tarvitse olla monotonista yksinpu-
helua, vaan se voi virkistää kuulijoiden aisteja
sanavalinnoin, äänenpainoin, tauoituksin, sitaa-
tein ja tarinoin. Puhuja kirjoittaa ilmaan, siis
kuultavaksi.

Puhe voi houkutella aistimaan myös muuten
kuuloaistin kautta. Kirjallisuuden opinnois-
sa opettajan ja opiskelijan on hyvä lukea ääneen
otteita kirjoista ja harjoitella lausumaan runoja.
Modernistiset runot siirtyivät argumentaatiosta

kuvallisuuteen, joten niiden näyttäminen dioilla
ja niiden lukeminen ääneen nostavat kuulijan
mieleen havainnollisia kuvia.

Katsottavaa tulee tarjota harkiten. Diojen ku-
vat ovat yksinkertaisia ja selkeitä. Sellaisia ovat
myös taulukot ja tilastot. Tekstidioilla on hyvä
olla avainsanoja tai korkeintaan lyhyitä virkkeitä.
Diathan ovat puhutun tuki, eikä niitä tule vain
käydä läpi. Vastaanottaja osaa kyllä lukea pointit
itse, kun aineisto jaetaan verkkotunnin lisäksi
verkko-oppimisympäristössä, kuten Moodlessa.
Diat ovat myös selkeästi sommiteltuja, ja niiden
kirjaimet ovat riittävän suuria.

Kannattaa kirjoittaa diojen allekkaiset luetel-
mat samanmuotoisiksi. Tämä helpottaa kuulijaa.
Luettelien malleja on kirjassa Kielitoimiston oi-
keinkirjoitusopas.

Mielestäni verkkoluennolla ei kannata jakaa
kuulijoille videokuvaa, jos opettaja luennoi muis-
tiinpanojaan lukien ja tulkiten. Perinteisessä
luokka- tai luentotilanteessa katsekontakti on eh-
doton, mutta videoyhteys on välttämätön vain,
jos opettaja näkee kuulijoiden kasvonilmeet näy-
töltä. Opettaja hakee katseyhteyttä ja tarkkailee
kuulijoiden sanattomia reaktiota, mutta näytöltä
häntä katsoo tavallisesti hänen kaksoisolentonsa.
Kun videokuvaa ei lähetetä, sen paikalla oleva va-
lokuva opettajasta saattaisi lisätä läsnäolon tun-
tua opiskelijoille.

Chatin kautta jaettavat videolinkit tuovat
vaihtelua verkko-oppituntiin. Videon katsomi-
sen ajaksi voi keskeyttää tallennuksen. Näin tal-

lenteeseen ei tule minuitteja kestäväää hiljaista taukoa.

On suositeltavaa jakaa puhetta tukeva aineisto viimeistään ennen tuntien alkua, jotta opiskelijat voivat itse liikutella dioja tai tulostaa aineistot. Moni haluaa nähdä kokonaisuuden ja sen, miten esityksen diat liittyvät toisiinsa. Tässä saattaa auttaa, että ensimmäisellä dialla on tuntien agenda/asialista. Tällöin dialla näkyy visuaalisesti havainnollistettuna tai vähintään luetelmina, mitä aiheita tunteihin kuuluu.

Luento-opetuksen yhteyteen täytyy varata tuntien väleihin tai loppuihin aikaa opiskelijoiden kysymyksille. Kysymyksiä voidaan esittää ja niihin vastata joko chatissä tai ääneen. Näin opitunnille saadaan puhujan ja kuulijoiden keskinäistä vuorovaikutusta.

Kun puhuu, mikrofoni avataan. Kun vaikenee, mikrofoni suljetaan.

RYHMÄTÖITÄ VERKKOON

Verkko-opetuksessa voi kokeilla myös oppilaitoksen ulkopuolisia ohjelmia. Kokeilla sopii esimerkiksi Google Driveä, lyhyemmin Driveä. Se on ohjelma, jossa aineistoja voidaan työstää yhdessä jopa yhtä aikaa.

Luentomaisiin osuuksiin saa vaihtelua, kun opintojaksolla varataan aikaa opiskelijoiden omilta tietokoneilta jakamiin esityksiin. Esitysvuorojen varauslistan voi tehdä joko tekstinkäsit-

tely- tai taulukkolaskentaohjelmalla. Listan voi lähettää Driveen, jossa sitä voidaan muokata yhdessä. Dokumentin linkin voi jakaa verkko-oppimisympäristössä. Näin opiskelijat voivat varata esitysvuoronsa missä ja milloin tahansa.

Ryhmätöiden valmisteleminen käynnistyy erillisissä työtiloissa, kun laittaa iLincin tai AC:n jakamaan opiskelijat automaattisesti pienryhmiin. Ryhmille avataan ennakolta omat kokous-tilat, joihin siirretään valmiiksi dokumentteja, joissa on ohjeita ryhmätyön etenemisestä. Pieniä ryhmätöitä voidaan työstää samaan aikaan verkkokokousympäristössä ja Drivessä. Järjestely edellyttää, että opettaja valmistelee ennen opetusta myös Driveen esimerkiksi diaesitysten pohjia. Vain tyhjän pohjan on oltava valmiina, sillä Drivessä opiskelijat voivat valmistaa yhdessä tuotoksen, joka esitellään tuntien päätteeksi lataamalla se jonkun opiskelijan tietokoneelta iLinciin tai AC:hen. Esitelty tuotos voidaan palauttaa myös verkko-oppimisympäristöön. Jos joku opiskelijoista ei löydä Driven dokumenttia, sen linkki on helppo kopioida ja liittää iLincin tai AC:n chattiin, josta sen saa napsauttamalla avattua.

Laajempiin, oppituntien ulkopuolella työstettäviin ryhmätöihin täytyy valmistella jokaiselle ryhmälle oma kokoustila, jossa opiskelijat voivat kokoontua milloin tahansa. Valmistelu vie aikaa, mutta parasta on, ettei opettajan tarvitse itse olla äänessä ja valmistella luentoja, jos ryhmät esittelevät työnsä tähän varatuilla verkkotunneilla.

Verkkotunnilla ryhmiä voi ohjata vierailamalla niiden työtiloissa. Esityksistä voi seurata, kuinka opiskelijat ovat oppineet aiheensa. Aiheesta ja oppiaineesta riippuen ryhmätehtävät voivat olla joko opettajan antamia tai opiskelijoiden itsensä kehittelemiä. Joka tapauksessa ryhmätehtävät lisäävät myös opiskelijoiden taitoa toimia ja viestiä verkossa. Ryhmätyöskentelyn viestintään ja sen ohjaukseen voidaan käyttää verkkooppimisympäristön keskusteluja.

Verkko-opiskelijat kannattaisi pehdyttää ennakkoon esimerkiksi Driven käyttöön ennen opintojaksoa sillä kaikki eivät tunne kaikkia ohjelmia. Opiskelijat ovat onneksi taitavia neuvomaan toisiaan.

Ryhmätöiden haasteet ovat verkossa pitkälti samat kuin lähiopetuksessa: aina joku ei pääse tunneille. Opettajalla on hyvä olla itsenäisiä tehtäviä niille, jotka eivät osallistuneet ryhmiin.

TEKNINEN TUKI VOIMAANNUTTAA

Ennen kuin verkko-opettaja uskaltautuu ryhmien ohjaajaksi, hänellä on monia kysymyksiä, joihin eTuki antaa vastauksia: Voidaanko verkko-

oppitunnilla tehdä jotain muuta kuin näyttää dioja sekä keskustella chatin ja mikrofoniin kautta? Mitkä selaimet ja sovellukset ovat yhteensopivia verkkokokousympäristön kanssa? Kuinka verkossa voidaan toteuttaa oppimistilanteita, joissa opettaja on enemmän opiskelijaryhmän oppimisen ohjaaja kuin tietoa jakava puhuja? Voiko opiskelijat jakaa iLincissä tai AC:ssä vaikkapa neljän hengen ryhmiin, niin että he keskustelvat heille jaetusta aineistosta ja työstävät siitä esityksen?

Verkko-opettajalla täytyy olla joku, jolta hän voi kysyä täsmällisiä opetuksen verkkototeutusta koskevia kysymyksiä. Joskus vastaus on myönteinen, joskus se on kielteinen. Tällainen tuki on korvaamaton, sillä opettajan resurssit ja osaaminen eivät riitä oppimisympäristön teknisten ominaisuuksien selvittelyyn. Tuki on arvokas apu näistä haasteista selviämiseen. On mukavaa saada harjoitella esimerkiksi ryhmätyöhuoneiden käyttöä ennakkoon yhdessä tukihenkilön kanssa. Harjoittelu antaa opettajalle varmuutta erityisesti ryhmätöiden kokeiluun verkkotunneilla.

KIRJALLINEN VERKKOVIESTINTÄ

Verkko-oppimisympäristöstä puuttuu ilmeisiin ja eleisiin perustuvan sanattoman viestinnän lisäksi äänenpainoihin ja vastaaviin perustuva sanaton viestintä, toisin kuin lähi- ja verkkotunneilta. Ollaan vaativalla alueella, pelkän sanallisen viestinnän piirissä. Kirjoitettu viestintä korostuu verkkoympäristössä.

Uusimpia aiheita sisältävät moduulit kannattaa raahata sivun yläosaan. Tällöin logiikka on sama kuin verkossa yleensä. Esimerkiksi uutisivustolla ajankohtaiset aiheet ovat sivun yläosassa, jossa ne tulevat lukijan näytölle ensimmäisinä. Tieto löytyy helposti.

Sanotaan, että verkkoon pitää kirjoittaa lyhyesti, koska verkkotekstin lukija on silmäilijä. Tiedotteissa, ohjeissa ja tehtävänannoissa sekä verk-

kokeskusteluja avaavissa, ohjailevissa ja tiivistävissä viesteissä on mielestäni tärkeämpää kirjoittaa riittävästi kuin lyhyesti. Aina täytyy antaa sen verran tietoa, että vastaanottaja ymmärtää tilanteen ja sanoman. Dialuettelujen tavoin tiivistäen ei voi kirjoittaa, joskin luettelma sopii edellä mainittujen verkko-oppimisympäristön tekstilajien elementiksi.

Luokan tai verkon lähitunnilla opettaja voi vastata opiskelijoiden kysymyksiin viiveettä. Verkko-oppimisympäristön viestintään liittyy kuitenkin eriaikaisuus. Vaikka siellä vaihdetun viestin kopio lähtisi opintojakson osallistujien sähköposteihin, sähköpostia ei ehkä avata pian. Viestintä hidastuu. Lisäksi jopa tärkeä viesti voi kadota muun sähköpostin joukkoon.

Hyvinkään muotoiltu viesti ei takaa sanoman häiriötöntä menoa perille. Mitä vähemmän verkko-oppimisympäristöön kirjoitettu viesti herättää jatkokysymyksiä ja yhteydenottoja, sitä paremmin todennäköisesti onnistui kirjoittajana. Usein suuri hiljaisuus on merkki onnistuvasta verkkototeutuksesta.

Viestejä ei kannata lähetellä liikaa. Tärkeät viestit voi jakaa varmuuden vuoksi useammassa kanavassa, jotta ne saavuttavat opiskelijat.

POHDINTA

Kokemusteni mukaan verkko-opintojakson suunnittelu ja toteutus vaativat enemmän resurs-

seja kuin lähiopetus. Opintojakson opetussuunnitelman pitäisi myös olla osin erilainen verkossa kuin lähiopetuksessa, koska teknologia asettaa opetukselle rajoitteensa. Esimerkiksi viestintäkurssin katsekontaktia korostavaa, vuorovaikutteista presentaatiota ei voi toteuttaa sellaisenaan verkossa. Tämä on selviö.

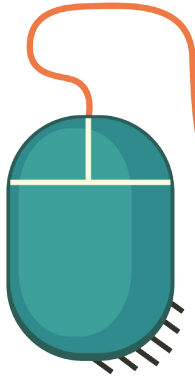
Verkossa ei ehdi tehdä yhtä paljon kuin samassa ajassa ehtisi lähitunnilla, mikä johtuu tekniikkaan liittyvistä viestien viiveistä ja yhteysongelmista. Silti usein oletetaan, että opintojakso siirtyy sellaisenaan lähitunnilta verkkoon. Siksi verkkotuntien lisäksi tarvitaan verkko-oppimisympäristöön kirjallisia tehtäviä, joiden laatiminen, seuraaminen ja kommentoiminen vaativat aikaa.

Verkossa oppii, että verkon kokous- ja oppimisympäristöjen ominaisuudet rajoittavat, mitä tehdään ja miten tehdään. Myös perinteinen lähiopetus sisältää rajoituksensa. Jokaisessa luentosalissa ei ole tietokonetta, jolla hakea vastausta johonkin keskustelussa esiin nousevaan kysymykseen. Verkkotunnilla käytössä on yhtä aikaa kymmeniä hakijoita ja hakukoneita. Missään muussa oppimisympäristössä kuin verkossa ei kuule yhtä hyvin opiskelijaa, jonka puhe, kysymys tai runonlausunta kuuluu parhaimmassa tapauksessa rikkumattoman selvästi kuulokkeista. Kaikissa oppimisen ympäristöissä on rajoituksensa ja mahdollisuutensa.

Jos verkon tavoitteena on tehdä oppimisesta ajasta ja paikasta riippumatonta, opettajilla tulisi

olla mahdollisuus tallentaa ainakin osa opetuksesta ilman, että kokoonnutaan yhdessä tekemään tallenne, jolle opettaja puhuu ja jonka tallentamista opiskelijaryhmä seuraa. Valmiita, ehkä jopa usealla otolla tehtyjä, tallenteita voisi jakaa oppimisympäristössä tietoisuina, ohjevideoina, taustoituksina. Jokaisessa oppiaineessa on perusasioita, jotka opettaja opettaa vuosien kuluessa tuhanteen kertaan. Entäpä jos nauhoitaisi ohjeen siitä, miten tekstiviite tehdään raporttiin ja laittaisi sen verkkoon? Katsokaa ja kuunnelkaa sieltä. Lisäksi verkko-opetukseen voi kuulua ohjaustunteja, joilla on mahdollista kysellä ja keskustella luennon ja verkkotehtävien herättämistä kysymyksistä.

Verkko on vieras maa niin opiskelijalle kuin opettajalle. Teknistä tukea saava, pelottomasti kokeileva ja epäonnistumisia sekä itselleen että ryhmälleen salliva opettaja löytää opetukseensa sopivia keinoja, jotka muuttavat verkon rajoituksia mahdollisuuksiksi. Jotkin verkko-opetuksen oivalluksista antavat lisämausteita perinteiseen lähiopetukseen sekä verkko- ja lähiopetusta yhdistelevään monimuoto-opetukseen.

Ajatuksiani verkkokurssin jälkeen

Sanna Rönkkö

KIRLAPPI-hanke, kevät 2013

Kurssi: Tutkimusmenetelmät (K 1026 KI)

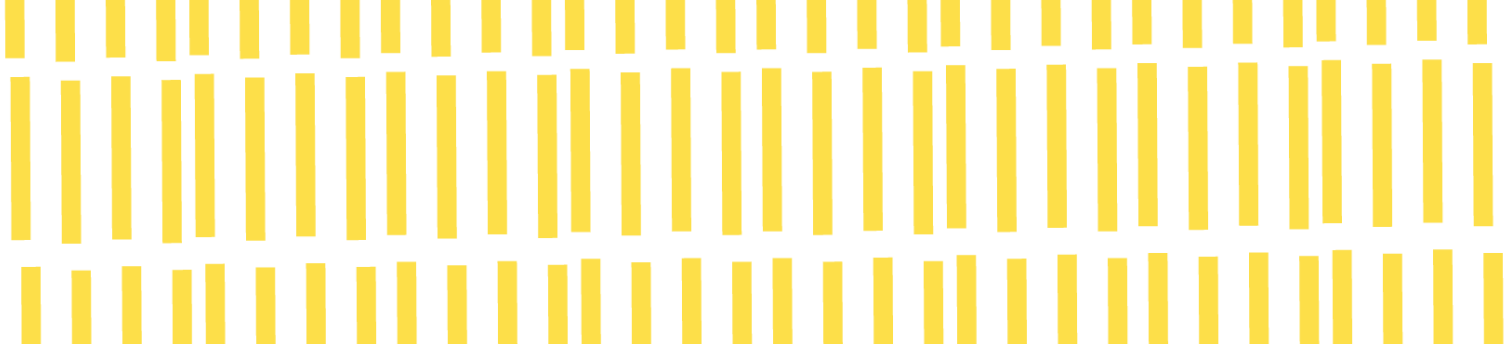
Opettaja: Sanna Rönkkö

Olen valmistunut Oulun yliopiston matikan laitokselta vuonna 1999 ja siitä lähtien olen ollut Oamkin leivissä; ensin Raahessa tekniikan yksikössä noin kolme vuotta, sen jälkeen liiketalouden yksikön opettajana Oulussa. Opetettavina aineina minulla on talousmatematiikan kurssit ja tilastollinen tutkimus. Opetusta on sekä suomen että englannin kielellä. Opettajuus istuu jo aika tiukassa, olisi hankala kuvitella itseä johonkin muuhun ammattiin.

Minulla ei ollut aiempaa kokemusta verkkokurssin pidosta, ja puolipakolla otin tämän kurssin (syy välttelyyn: pelko siitä, että työmäärä kas-

vaa eikä ehdi hoitaa hommia). Hyvä että otin kurssin hoitaakseni. Fakta varmaankin on, että tulevaisuudessa tätä verkkohommaa joutuu/saa tehdä enemmänkin. Ei siis muuta kuin härkää sarvista ja tulta päin.

Suurin haaste aloittaessani verkkokurssia KIRLAPPIlaisille olin varmaankin minä itse. Ennakkoasenteeni hommaa kohtaan oli nihkeä. Epäilytti esimerkiksi se, miten tekniikka toimii. Kyllä se sitten toimi. Myös se, että aikaa opetukseen oli käytössä vähemmän kuin perinteisessä lähiopetuksessa, mietitytti. Kiire meinasi vaivata.

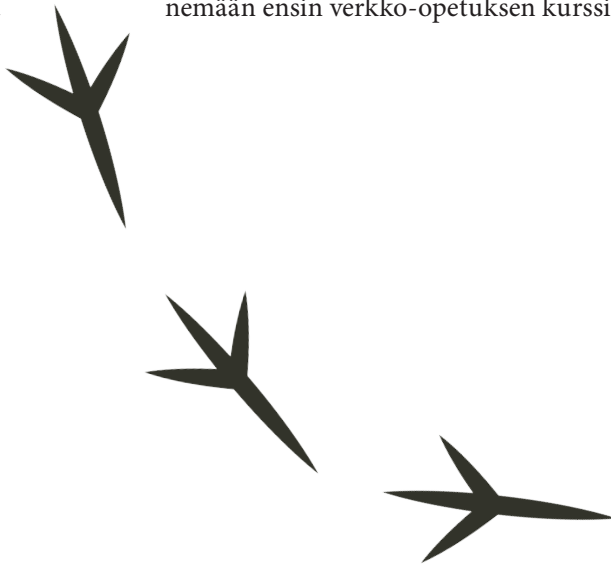
Loppua kohti rupesi tajuamaan, että opiskelijoita pitää työllistää enemmän ja pitää antaa paljon itseopiskelumateriaalia.

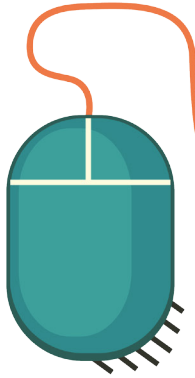
Opetusmateriaalin piti olla ”valmiimpaa” ja mietitympää kuin lähiopetuksessa. Tein joka verkkosessiolle minuuttiaikataulun (!!!), jotta saisin kaiken asian käytyä läpi. Aikatauluhan ei tietenkään pitänyt mutta muistutti kuitenkin siitä, että on toimittava rivakasti. Yleisesti ottaen käytin enemmän aikaa tunnin suunnitteluun kuin perinteisellä kurssilla olisin käyttänyt. Uskon kuitenkin, että kaikki valmis materiaali helpottaa suunnittelutyötä sitten, kun seuraavan kerran pidän samoista aiheista verkko-opetusta (tätä kirjoittaessani

tiedän, että se tulee tapahtumaan jo keväällä 2015).

Opin kantapään kautta, että verkkopedagogiikka on eri laji kuin perinteinen luokkahuonepedagogiikka. Aion lueskella aiheesta ennen seuraavaa yritystä, valitettavasti millekään kurssille en nyt ehdi (paitsi ehkä verkkokursseja verkkopedagogiikasta saattaisi löytyä). Tietysti kurssin pidettyäni oli varmempi olo siitä, että tekniikka toimii ja minä osaan sitä käyttää, ainakin perustoimintoja.

Jos minun pitäisi antaa vinkkejä muille vastaavassa tilanteessa oleville, niin neuvoisin menemään ensin verkko-opetuksen kurssille...

Opettajan kokemuksia etäopiskelun työkaluista

Sirpa Kokkonen

Omilla kuvankäsittely- ja julkaisuohjelmien käyttöä käsittelevillä opintojaksoillani käytettiin useita ilmaisohjelmia. Valitsin mielestäni suhteellisen helppoja ohjelmia, ja niiden perusteet tulivat tutuiksi kuvankäsittely- ja julkaisuasioita opiskeltaessa.

Tietotekniset taidot KIRLAPPI-opiskelijoilla olivat heterogeeniset; osa käytti tietotekniikkaa hyödykseen paljon, ja osa oli vasta tietokoneeseen tutustumismatkinsa alussa. Tämän vuoksi etsin sellaisia ohjelmia, joita mielestäni oli helppo käyttää ja jotka myös ovat ilmaisia. Osa ohjelmista oli vielä selaimessa toimivia, eli niitä ei tarvinnut asentaa koneelle, koska osalla opiskelijoista oli käytössään vain rajoitetut oikeudet työkoneel-

laan, eli kaikilla ei ollut esimerkiksi kotona omaa konetta.

iLinciä käytettiin virtuaaliluokkatilana. iLinc-virtuaaliluokassa kokoonnuimme “perinteisesti” oppitunneille. iLinc-tunteja oli seminaaripäivien yhden lähitapaamisen lisäksi kuusi kertaa, kaksi oppituntia kerrallaan. iLincissä opiskeltiin varsin naisten kuvankäsittely- ja julkaisuohjelmien käyttöä, ja kaikki tunnit tietenkin nauhoitettiin, jotta opiskelija pääsee myöhemminkin katsomaan, mitä tunnilla tehtiin. Samoin jos joutui olemaan pois oppitunneilta, tuntien tallenteen pystyi katsomaan jälkikäteen. Opiskelijoille oli lisäksi “budjetoitu” 42 tuntia itsenäistä työskentelyä.

Opiskeltaviksi julkaisu- ja kuvankäsittelyohjelmiksi valitsin verkosta löytyviä, joko selaimessa toimivia tai koneeseen ladattavia, ilmaisohjelmia. Joidenkin opiskelijoiden työkoneissa oli selaiset asetukset, että niihin ei saanut eikä voinut asentaa mitään, ja tämä vaikutti osaltaan siihen, mitä ohjelmia voitiin käyttää. Suurimman osan käytettävistä ohjelmista sai suomenkielisinä halutessaan.

Kuvankäsittelyohjelmana käytettiin muun muassa selaimessa toimivaa (silloin ilmaista, myöhemmin maksulliseksi muuttunutta) SumoPaint-ohjelmaa, josta löytyvät perustyökalut kuvankäsittelyyn. Myös muita kuvankäsittelyohjelmia sivuttiin lyhyesti, kuten Microsoftin Picture Manager, Gimp, Windowsin Paint, Paint.net ja Pixlr. Tutustuttiinpa opintojaksolla myös MS Wordin, eli tavallisen tekstinkäsittelyohjelman, piirto- ja taitto-ominaisuuksiin.

Julkaisuohjelmana käytettiin vektorigrafiikkaohjelma Inkscapea, joka täytyy ladata koneelle. Selaimessa toimivaa julkaisuohjelmaa en onnistunut löytämään. Toisena ilmaisena vektorigrafiikkaohjelmavaihtoehtona sivuttiin Scribus-ohjelmaa. Kummastakin ohjelmasta löytyvät perustyökalut julkaisujen, kuten ilmoitusten ja esitteiden, tekemiseen.

JULKAISU- JA KUVANKÄSITTELY -OPINTOJAKSOJEN PALAUTTEITA

KIRLAPPI-opiskelijoilta kerätyn palautteen mukaan kirjastotyössä tehdään erilaisia ilmoituksia ja esitteitä sekä verkkoon että tulostettavaksi tai painettavaksi, ja niiden tekoon opintojaksolla opiskellut ohjelmat tuntuivat sopivan hyvin. Palautteissa olleiden toiveiden mukaisesti järjestettiin jatkokurssi (II), eli esimerkiksi näin opiskelijoiden palautteet huomioitiin.

Ensimmäisen julkaisu- ja kuvankäsittelyopin-
tojakson jälkeen kerätystä palautteesta selvisi, että kurssi tarjosi opiskelijoille muun muassa uudenlaista silmää ja kritiikkiä kuvien katseluun. Oman työn ja ammattitaidon kehittämisen kannalta positiiviseksi koettiin erilaisten julisteiden ja esitteiden tekemisessä harjaantuminen. Samoin hyödyllisenä ja mielenkiintoisena koettiin ilmaisohjelmien käyttö ja opetustavat. Seminaaripäivään olisi toivottu myös tämän opintojakson aloitus.

Nopea harjoitusten arvioiminen oli todella hyvä juttu!

Lähipäivää olisi kaivannut, jotta olisi saanut henk.koht. opastusta. Toisaalta opettaja vastasi kysymyksiin iLinc-tuntien aikana, joka oli tosi mukavaa.

OULUN SEUDUN
AMMATTIKORKEAKOULU

Kemi-Tornion
ammattikorkeakoulu

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Läpin korkeakouluksi
LUC
PALVELUT

KIRLAPPI

- Ajankohtaiset tiedotteet
- Keskustelualue
- OPINTOJAKSOPALAUTE

AIHE 1

Yleistä opintojaksosta

- Opintojakson kuvaus
- Tekijänoikeudesta kuvien osalta
- Karttojen tekijänoikeudesta

Kuva 1. Julkaisu- ja kuvankäsittelyn opintojakson alkupäätä Moodlessa

Toisella, eli julkaisu- ja kuvankäsittelyn “jatkokurssilla”, oli yhdeksän opiskelijaa antanut palautetta. Kysymykseen opintojakson oppien vastaavuuteen oman työn suhteen mainittiin jälleen ilmaisohjelmien hyödyllisyys sekä tekijänoikeuksien käsittely. Lisäksi muun muassa graafisen ohjeiston käsittely koettiin hyödylliseksi; se on monessa työpaikassa kyllä olemassa, mutta siitä ei välttämättä ole työntekijöillä tietoa.

Opiskelijat olivat palautteiden mukaan tyytyväisiä ensimmäisen julkaisu- ja kuvankäsittelyn opintojakson asioiden kertaamiseen, kotitehtäviin ja niiden läpikäymiseen ja nopeaan palautteenantoon sekä esitteiden tekemiseen käytännössä. Valokuvien käsittely- ja vektorigrafiikkaohjelman opiskelua kiiteltiin myös. Mitä olisi voinut tehdä toisin -kysymyksen vastauksissa harmiteltiin tekniikan aiheuttamia ongelmia sekä toivottiin kaikkien tekemiä tehtäviä näkyville kaikille opiskelijoille; tässä opintojaksossa laajempi oppimistehtävä oli lähes ainoa työ, joka esiteltiin myös muille. Samoin oli toive antaa harjoitustöihin sama aihe kaikille, jolloin nähtäisiin monet mahdollisuudet käsitellä samaa asiaa eri näkökulmista.

Moodlessa käytimme Moodlen omia työkaluja seuraavanlaisesti näillä kahdella omalla opintojaksollani:

- Ajankohtaiset tiedotteet ja opintojakson yleinen keskustelualue olivat Moodlen keskustelualueina.

- Opintojakson kuvaus ja perusteoriapaketit olivat Moodlen omiksi ikkunoikseen aukeavina sivuina, teoria-asiaa oli Moodlessa myös PDF-tiedostoina.
- Lempitauluni-tehtävä oli keskustelualueena, jolloin opiskelija saattoi saada kommentteja muilta opiskelijoilta omalle lempitaululle perusteluineen, samoin olivat Hyvä esite- ja Hyvä juliste-tehtävät.
- Linkit ulkopuolisille materiaali- ja ohjesivuille olivat Moodlen Internet-linkkeinä.
- MS Office Picture Manager löytyi Moodlestä iLinc-tallenteena.
- Yksi tehtävä oli videotallenteena, jolloin Moodlestä oli linkki Vimeoon, jossa video on näkyvässä, ja yksi tehtävä oli Wordin tiedostona Moodlessa.
- Muut itse tehtävät, palautettavat työt palautettiin tehtävänpalautuslaatikkoon, jolloin opiskelijan yksityisyys säilyi, mutta oma koko opintojakson oppimistehtävä palautettiin Moodlen tietokantaan, jolloin kaikki pääsivät näkemään ja kommentoimaan toistensa töitä.
- Aiheeseen liittyen myös kuvia oli Moodlessa tarjolla, osa omassa Moodlen kansiossa.

Ensimmäinen itse tehtävä työ (teoriapakettien lukemisen lisäksi) omalla opintojaksollani oli tällainen:

“Tee A4-kokoinen julisteen sommittelu jollekin ajankohtaiselle tapahtumalle. Suunnittelun voi tehdä paperille ja valokuvata tai skannata, tai sen voi tehdä Wordilla tai kuvankäsittelyohjelmalla tai vektorigrafiikkaohjelmalla. Sommitelussa tulisi näkyä kuvapinta-alan jako, eli tekstien ja kuvien paikat ja ne voi merkitä esim. teksteillä tai värikoodeina.

Tallennusmuoto esim. .doc, .flash, .jpeg mutta ei ohjelman projektitiedosto tai vastaava joka aukeaa vain ko. ohjelmalla.

Perustele sommittelusi valinnat (esim. tekstillä suunnitelman sisällä).”

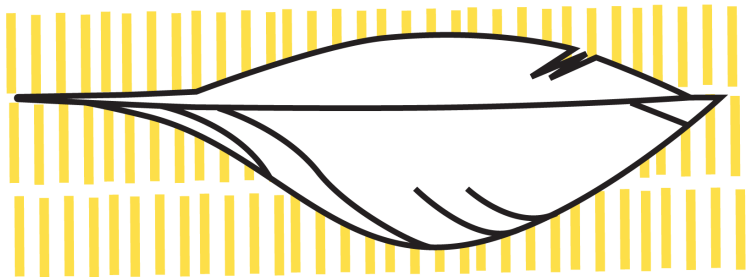
Tässä ensimmäisessä tehtävässä opiskelijat saivat itse valita, millä ohjelmalla julisteen tekivät. MS Office -toimisto-ohjelmapaketti on kuitenkin suurimmassa osassa työkoneista, joten jos ei mitään varsinaista taitto-ohjelmaa saanut koneelle asennettua, tehtävän pöytäkirja tekemään myös esimerkiksi Wordilla. Tehtävä palautettiin Moodlen tehtävänpalautuksena, jolloin kyseisen palautuksen näkee tehtävän palauttaneen opiskelijan lisäksi vain opettaja. Tässä ni-

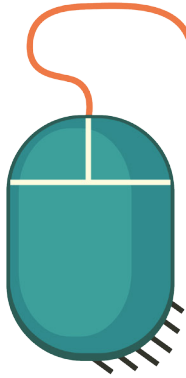
menomaisessa tehtävässä arviointina oli hyväksytty/täydennettävä-asteikko.

Toisessa kuvankäsittelyn ja julkaisun opintojaksossa käytimme samoja Moodlen toimintoja kuin ensimmäisessä sekä samoja julkaisu- ja kuvankäsittelyohjelmia, joita opiskeltiin tällä toisella valinnaisella opintojaksolla syventävästi. Uutena asiana olivat muun muassa Creative Commons -lisenssit.

Opintojakson oppimistehtävänä oli ensimmäisen opintojakson oppimistehtävää (A4-kokoinen juliste) laajempi tehtävä: opiskelijan valinnan mukaan joko nelisivuinen esite tai 3-osainen julistesarja. Palautteiden mukaan oppimistehtävä oli sopivan tasoinen ja hyväksi nähtiin mahdollisuus valita ja päättää aihe itse, eli oppimistehtävää ei koettu liian rajatuksi.

Vaikka ohjelmia opintojaksoillani oli käytössä runsaan puoleisesti, opiskelijoilla oli valtavasti oppimisen intoa, joka siivitti hienoihin töihin. Samoin ryhmän opiskelijoiden tuki toisilleen antoi pontta hyviin suorituksiin. Lisäksi tällainen “visuaalinen” opiskeltava aihe koettiin teoriaopintoja kevyemmäksi, ja kurssi monipuolista muokkavasti opintoja.

Kuuleeko KIRLAPPI?

Minna Kamula

Tämän artikkelin otsikon mukaisella kutsulla yleensä aloitin oman osuuteni KIRLAPPI-ryhmän iltaopinnoissa. Vaikka olen ollut jo 17 vuotta töissä ammattikorkeakoulussa ja vetänyt useita verkkokursseja, useilla eri ohjelmistoilla, yleensä aina oli ennen tunnin alkamista hieman perhosia vatsassa, toimiiko tekniikka tänään. Erityisesti jännitti sen jälkeen, kun kuulin eräältä opettajakollegalta, että hän ei ollut päässyt kirjautumaan Moodleen, koska siellä oli ollut yhtenä iltana jo liian paljon alustalle kirjautuneita henkilöitä. Tuon jälkeen opettajat saivat ohjeistuksen, että olisi hyvä kirjautua alustalle puolisen tuntia ennen omien luentojen alkua.

KIRLAPPI-ryhmän kanssa käytettiin Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun Moodle-alustaa

ja iLinc-ohjelmaa yhteyden luomiseen ja luennon nauhoittamiseen. Suurena henkisenä helpotuksena oli kuitenkin tieto, että KIRLAPPI-ryhmien verkkotuntien aikana oli aina tekninen tuki puhelimen päässä saatavilla (jos vaikka palvelin kaatuu tai jotain muuta todella mystistä tai poikkeavaa sattuisi). Yleensä ”päivystäjän” yhteystiedot näkyivät nimenä ja puhelinnumerona Chat-ikkunassa tunnin alkaessa. Näiden kolmen kurssin aikana, jotka pidin kolmen vuoden aikana, en tosin tarvinnut päivystäjän apua kertaakaan. Kuitenkin pelkkä tieto siitä, että apu on tarvittaessa soiton päässä, oli varsin huojentavaa.

Viimeisissä luennoissa luentojen tallentamisesta pitikin jo huolehtia itse, joten päivystäjäkäytänteestä oli varmaan luovuttu kustannus-

syistä. Mielestäni päivystäjä olisi kuitenkin jatkossakin hyvin tarpeellinen olla olemassa, etenkin silloin, kun uudet opiskelijat ja opettajat aloittelevat yhteistä taivaltaan tuntemattomassa teknisessä ympäristössä. Ainakin opettajat ja opiskelijat pitäisi pystyä perehdyttämään käytettävään tekniikkaan, jotta varsinaista opetusaikaa ei mene ohjelmistojen ja laitteiden kanssa temppuilemiseen. Erityisen hyvä testauspäivä oli silloin, kun Sanna Saukkoriipi, minä ja pari muuta opettajaa kokeilimme sovittuna aikana kukin omissa ympäristöissämme Moodlen ja iLincin yhteistointia. Toki yhteinen koulutustilaisuus Liiketalouden yksikössä atk-luokassakin oli tarpeen, mutta vasta kotiympäristössä testattaessa pystyi varmasti näkemään, että oma tietokone, ohjelmat, kuulokkeet ja mikrofonit varmasti toimivat kuten piti varsinaisessa opetustilanteessa. Suuret kiitokset Sannalle, että hän oli hyvänä tukena ja kärppänä vastaamassa sähköposteihin ja puheluihin, jotka yleensä koskivat jotain Moodlen teknisiä ongelmia.

TUTUSTUMINEN OPISKELIJOIHIN

Ensikosketukseni KIRLAPPI-ryhmään tapahtui lähitapaamisella 11.11.2011 Rovaniemellä. Rovaniemelle matkustin mukavasti hitaalla junalla, ja matka taittui tietysti kirjaa lukien. Olin varautunut opiskelijoiden kohtaamiseen ottamalla mukaan kameran, ja jokainen lähipäivänä paikalla ollut kuvattiin itsensä nimikylttinsä kanssa. Kuvan otti toinen opiskelija. Näin minulle jäi mieleen opiskelijan kasvot ja nimi tulevia vuosia varten. Näiden kuvien pohjalta tehty tulostus, jossa näkyi kaikkien opiskelijoiden nimi ja kuva, oli yleensä aina omien verkkotuntieni aikana jossain käden ulottuvilla. Toki vastaavasti opiskelijat voivat tuoda omat kuvansa oppimisympäristöön, mutta kokemuksesta tiedän, että kaikki eivät halua jakaa omaa kuvaansa muille opiskelijoille.

Pidin Rovaniemellä oman kurssini 'Kirjastojen tietojärjestelmät' esittelyluennon ja ohjeistin opiskelijat tehtäviin ja tuleviin tapaamisiin iLincin välityksellä. Oma materiaalini oli pääasiassa etukäteen valmisteltuja www-sivuja sekä PowerPoint-, PDF- ja Word-dokumentteja, jotka avau-

tuivat Moodle-ympäristössä. Eri viikoille oli laadittu erilaisia tehtäviä, jotta opiskelijat pysyivät aktiivisena myös omalla ajallaan. Moodleen oli tehty omat osionsa tehtävien ja esseen palautusta varten, ja pisteytykset olivat alustalla valmiina näkyvissä. Lupasin vastata kysymyksiin paitsi Moodlen myös sähköpostin kautta. Iltajunalla palasin Ouluun. Tämä jäi valitettavasti viimeiseksi Rovaniemen lähipäiväksi.

Kaikki KIRLAPPI-ryhmän tuntini olen yhtä poikkeusta lukuun ottamatta pitänyt kotoa käsin, yleensä normaalin klo 8–16 työpäivän päätteeksi. Tunnit sijoittuivat kello 17.15–20.45 välille. Yleensä tunnit olivat kaksoistunteja eli 2 x 40 minuuttia. Kotona pidettävät tunnit tarkoittivat sitä, että kotona ylimääräiset häiriötekijät (kuten muut perheenjäsenet) tuli ohjeistaa aina etukäteen, ettivät he häirinneet opetusta.

OPISKELIJOIDEN AKTIVOIMINEN ILINCISSÄ

Seuraava kurssini KIRLAPPI-ryhmälle, 'Kirjasto tietoyhteiskunnassa', tuli vasta syksyllä 2012. Tein kurssini valmiiksi Moodleen jo alkukesästä, koska oma syksyni uusien kv-opiskelijoiden tutorina on varsin työntäyteinen. Elokuussa huomasin, että Moodleen oli tullut uudistuksia, joista johtuen jouduin kuitenkin syksyllä työstämään osan materiaalista uudestaan.

Tämä kurssi oli teknisesti toteutukseltaan samantyyppinen kuin aiempi kurssini, mutta nyt käytin lisäksi myös keskusteluryhmiä viikoittaisen aktiivisuuden tukemiseen. iLinc-ohjelmaan oli kesän jälkeen tullut myös päivityksiä, joten yhteinen kertaustunti Sannan kanssa oli tarpeen. Tällä kurssilla KIRLAPIn opiskelijat saivat myös tuulahduksen kv-vaihtoa, sillä meillä täällä Liiketalouden yksikössä Oulussa oli vieraana professori Magnus Pfeffer (Hochschule der Medien, Fakultät Information und Kommunikation). Vierailija piti luentonsa tietysti englanniksi, mutta taidettiinpa vaihtaa luennon aikana muutama sana saksaakin. Aiheina olivat "Introduction to Semantic Web and Linked Open Data" sekä "Application of Linked Open Data in Libraries". Kuulimme Magnusen esitelmästä mielenkiintoisia esimerkkejä siitä, miten yliopistojen kampuksilla eri puolilla maailmaa jo hyödynnetään Open Dataa. Olisi todella hienoa, jos "virtuaalisia" kv-vierailijoita saa-

taisiin jatkossakin KIRLAPPI-tyyppisiin koulutuksiin.

Viimeinen kurssini 'Tulevaisuuden kirjasto/virtuaalikirjasto' alkoi syksyllä 2013. Tämä kurssi oli poikkeuksellinen sen suhteen, että meillä ei ollut joka viikko luentoja vaan pelkästään aloitusluento ja tiukka aikataulutus pienempiin itsenäisesti suoritettaviin tehtäviin sekä lopuksi tehtävään isompaan virtuaalikoelmaan. Kaksi viimeistä tapaamista olivat omien projektien tulosten esittelyä, jolloin minun osuus luennoilla oli varsin pieni ja opiskelijat saivat kerrankin ottaa itse haltuun iLinc-ohjelman hallinnan. Opiskelijat selvisivät pääosin varsin hienosti omasta osiostaan – huomasi kyllä, että kolmen vuoden aikana oli tullut jo harjoitusta verkkokurssin oppimisympäristöstä. Vain muutamalla opiskelijalla oli hankaluuksia esimerkiksi mikrofonin kuuluvuuden tai ohjelmiston hallinnan kanssa.

Erityisen ylpeä olin opiskelijoiden tekemistä kokoelmista. Aiheen he saivat itse valita (sen piti kuitenkin jotenkin liittyä kulttuuriin), ja sen jälkeen opiskelijat kokosivat www-sivustolle linkkejä, kirjoja, musiikkia, videoita – mitä tahansa aiheeseen liittyvää. Monet aiheet koskivat matkailua; kävimme kokoelmien myötä muun muassa Kuubassa, Kreikassa, Itävallassa, Australiassa ja Venezuelan keittiössä. Lisäksi aiheet käsittelivät kulttuurihistoriaa, kirjailijoita, entisöintiä, päiväkodin toiminnan edistämistä ja Meänraatiota...

ETÄ- JA MONIMUOTO-OPINTOJEN TARPEELLISUUS

Viimeisen kurssin yhteydessä viimeisillä luennoilla oli haikea olo, kun tiesi, että tämä on viimeisiä kertoja samalla porukalla yhdessä. Saman tunteen taisivat kokea opiskelijatkin. Muutaman opiskelijan kanssa jatkettiin yhteistyötä vielä opinnäytetyön merkeissä. Opinnäytetyöhön liittyivät myös kolme seminaaria, jotka pidettiin iLincissä, ja lisäksi opinnäytetyöhön liittyvät materiaalit jaettiin muille opiskelijoille Moodlessa. Työ saatiin kunnialla loppuun saakka ja aikataulussa pysyttiin hyvin. Myös opponointi ja ohjauskeskustelut sujuivat todella hyvin verkon kautta. Omien luentojen nauhoituksia en käynyt kuuntelemassa (tarkistin kyllä, että ne löytyivät alustalta), mutta toivottavasti niistä oli hyötyä niille opiskelijoille, jotka eivät aina päässeet suoraan opetukseen mukaan esimerkiksi iltatöiden takia.

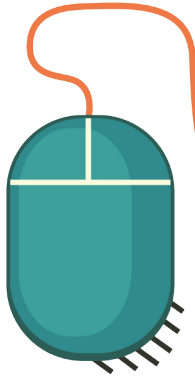
KIRLAPPI-kokonaisuus oli kaiken kaikkiaan oikein miellyttävä kokemus. Ainoa mikä oli harmillista, oli Reportronic-järjestelmään kurssin tuntien kirjaaminen. Ylipäätänsä ongelmana ovat järjestelmät, joita ei tarvitse käyttää viikoittain vaan esimerkiksi pari kertaa vuodessa, jolloin ehtii välillä jo unohtaa, mitä järjestelmään piti kirjata ja miten. Minulla oli oma Excel-kirjanpito KIRLAPPI-tunneistani, joka on paljon näppärämpi ja joustavampi kuin Reportronic. Reportronic-järjestelmän yksi ongelma oli siinä, että sinne piti kirjata paitsi KIRLAPPI-hankkeen

tuntimäärät myös muiden päivien tunnit (siis myös sellaiset, jotka eivät millään tavalla ole tekemisissä KIRLAPPI-hankkeen kanssa). Käytännössä tuli paljon turhaa kirjaamista, jos opetusta on vain yhtenä päivänä viikossa.

KIRLAPPI-opiskelijoista voisin sanoa, että he ovat varsin sinnikkaitä sissejä. Useimmat jaksavat päivätyön lisäksi painaa myöhälle iltaan opintoja. Useimmat myös suoriutuivat kaikista kursseista ajallaan ja yleensä vielä hyvin, jollei jopa kiitettävän, arvosanoin. Etä- ja monimuoto-opinnot sinänsä ovat arvokas lisä pohjoisen Suomen asukkaille, jossa etäisyydet olisivat muuten aivan liian pitkät ja hankalat lähteä joka ilta työpäivän päätteeksi ajamaan pitkää matkaa vaikka Kemistä Rovaniemelle.

Arvostan sitä mahdollisuutta, että vastaavan kaltaisia koulutuksia tarjotaan jatkossakin. Odotan mielenkiinnolla, mitä tapahtuu KIRSUOMI-koulutuksen tiimoilta.

Oppimistehtävät ja ryhmätyöskentely verkossa

Sanna Saukkoriipi

Verkossa on suunnaton määrä välineitä, joiden avulla opiskelijat voivat tehdä yksilö- ja ryhmätöitä. Haluttu lopputulos määrittelee kuitenkin paljon käytettävän välineen valintaa. Välineen helppo saatavuus on yksi valintaan vaikuttava tekijä. Tämän lisäksi opiskelijoille ei pitäisi aiheutua kustannuksia ohjelmistoista tai järjestelmistä. Välineen vaikea käytettävyys ei saa hankaloittaa oppimistehtävien suorittamista, vaan sen tulisi tukea työskentelyprosessia. Valinnassa tulee huomioida myös se, että käytön opetteluun ei mene kohtuuttomasti aikaa.

Verkossa voi toteuttaa ryhmätehtäviä lähes yhtä monipuolisesti kuin lähikontaktissa. Opiskelijat voivat työskennellä sekä eriaikaisesti että yhtä aikaa. On tärkeää, että ryhmät sopivat kes-

kenään, kuinka he kommunikoivat keskenään eri työskentelyvaiheissa. Etäopetusjärjestelmä, kuten iLinc, on hyvä yhtäaikaiseen työskentelyyn. Opiskelijat voivat kokoontua keskenään iLinc-ryhmätyöskentelytilaan, ja yksi ryhmän jäsen jakaa ryhmätyön toisten näkösalille. Tällä tavalla kaikki ryhmän jäsenet voivat osallistua työskentelyyn samanaikaisesti. Jotta työ etenee joustavasti, kannattaa se tallentaa esimerkiksi pilvipalveluihin, joissa työn viimeisin versio on aina kaikkien ryhmän jäsenten saatavilla.

Omalla opintojaksollani opiskelijat tekivät ryhmätyönsä käyttäen Mediawikiä ja yksilöllinen oppimistehtävä toteutettiin WordPress-bloggissa. Näistä välineistä wiki oli opiskelijoille uusi tuttavuus. Blogia he olivat käyttäneet ainakin

yhdellä aikaisemmalla opintojaksolla. Koska opiskelijoita ei voi velvoittaa rekisteröitymään mihinkään avoimiin palveluihin, oli luonnollista valita kyseiset välineet. Molemmat ovat ammattikorkeakoulumme ylläpitämiä ja tuettavia. Kun käytettävät välineet ovat oman organisaation hallinnassa, voidaan opiskelijat velvoittaa käyttämään niitä opinnoissaan. Silloin voidaan myös taata paremmin opiskelijatöiden säilyvyys.

WIKITYÖSKENTELYÄ VERKOSSA

Wiki on verkkosivusto, jota voidaan ylläpitää yksin tai yhteisöllisesti. Sivujen sisältöä on nopea lisätä ja muokata. Blogien ohella wikit olivat ensimmäisiä verkkopalveluita, jotka katsottiin kuuluvaksi sosiaaliseen mediaan. Wikillä on oma merkitsemiskieli, jonka avulla voi luoda verkkosivuja. Sivuja voi muokata myös käyttämällä HTML-pohjaista WYSIWYG-editoria.

Wiki valikoitui ryhmätyöskentelyn välineeksi yhteisellä päätöksellä. Opiskelijaryhmä oli innokas oppimaan uusia toteutustapoja esimerkiksi verkkosivujen luomiseen. Wikiä käytetään maailmanlaajuisesti yritysten ja yhteisöjen verkkosivujen ylläpitämiseen muun muassa sen nopeuden vuoksi.

Minun oli helppo valita opintojaksollani käytettävät välineet, koska toimin itse etäopetuksen tukipalveluissa ja koulutan verkkovälineiden käyttöä. Opintojakson alussa kävimme opiskeli-

joiden kanssa läpi wikin tärkeimmät ominaisuudet, mahdollisuudet ja toiminnot. Tämän jälkeen pienryhmät alkoivat suunnittelemaan saamaansa tehtävänantoa. Ryhmät saivat melko vapaat kädet toteutuksen suhteen. Jokaisen iLinc-tunnin yhteydessä keskustelimme ryhmien kanssa wikityöskentelystä ja katsoimme yhdessä ongelmakohtia, joihin ryhmät olivat törmänneet.

Wikin haltuunotto olisi sujunut varmasti helpommin lähikontaktissa, koska usein toimintojen opastaminen on tehokkaampaa kasvotusten. Opiskelijoilla on yleensä hyvin erilaisia tarpeita välineen suhteen, ja useat ongelmat vaativat henkilökohtaista opastusta. Verkossa opiskelijoiden henkilökohtaisten ongelmien ratkominen on melko hidasta lähikontaktiin verrattuna.

Osalla ryhmistä muodostui nopeasti selkeä työnjako sisällön ja tekniikan suhteen. Toiset hallitsivat tekniikan paremmin ja toiset taas sisällön suunnittelun. Joillakin ryhmillä oli hankaluuksia saada työstään yhtenäistä, koska he eivät tavanneet kasvotusten opintojakson aikana ja kommunikointi jäi vähäiseksi.

Annetun palautteen mukaan kaikkien ryhmien työnjako ei ollut tasapuolista. Tähän vaikutti osaltaan se, että osa opiskelijoista koki wikin hyvin vaikeakäyttöiseksi. Osa ryhmistä käytti sähköpostia, kun he lähettivät toisilleen työn eri versioita. Jossain vaiheessa versiot menivät sekaisin, mikä hidasti työskentelyä. Vaikka opiskelijat kokivat ryhmätyön melko työlääksi, oli se samalla heidän mielestään antoisaa.

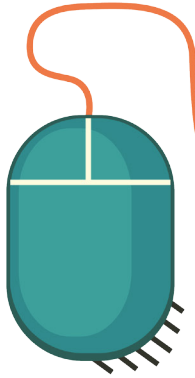

Verkossa on suunnaton määrä välineitä, joiden avulla opiskelijat voivat tehdä yksilö- ja ryhmätöitä.

Välineen helppo saatavuus on yksi valintaan vaikuttava tekijä.

Välineen vaikea käytettävyys ei saa hankaloittaa oppimistehtävien suorittamista, vaan sen tulisi tukea työskentelyprosessia.

Valinnassa tulee huomioida myös se, että käytön opetteluun ei mene kohtuuttomasti aikaa.

Opiskelijoiden sitouttaminen opiskeluun etäopetuksessa

Ulla Virranniemi

Yksi KIRLAPPI-hankkeen isoista haasteista oli saada opiskelijat sitoutumaan verkko-opiskeluun. Ryhmä muodostui aikuisopiskelijoista, joilla kaikilla oli jo takanaan hyvin monenlaista opiskelua ja työhistoriaa. Vain harvalla opiskelijoista oli verkko-opiskelusta kokemusta muuten kuin yksittäisten opintojaksojen puitteissa. Työkalut olivat siis enemmän tai vähemmän uusia kaikille. Toinen haaste verkko-opiskeluun sitoutumisessa oli oman opiskelun aikataulutus ja oman opiskelun johtaminen. Verkkoluentoja oli kuitenkin vain kolmena iltana viikossa yhteensä neljä oppituntia, joten tärkeintä oli heti alussa saada opiskelijat ymmärtämään, että pelkkä luennoille osallistuminen ei riitä.

VERKKOTYÖSKENTELYN MAHDOLLISUUKSIA

Verkko- ja monimuoto-opiskelussa opiskelijalta edellytetään enemmän omatoimisuutta ja itseenäisyyttä kuin perinteisessä luokkahuoneopetuksessa. Opettaja ei välttämättä huomaa, onko joku opiskelija verkon toisessa päässä “nukuksissa”. Lisäksi kun pelkkä luennoille osallistuminen ei riitä, on tärkeää, että opiskelija ymmärtää verkkokeskusteluiden ja verkossa osallistumisen merkityksen. Alkuvaiheessa opiskelijoilla oli vaikeuksia ymmärtää, että myös verkkokeskustelut olivat oikeita tehtäviä eivätkä vain “höpötystä sosiaalisessa mediassa”. Opettajan ja erityisesti verkkotutorin kannalta tämä merkitsi, että opis-

kelijoille kerta toisensa jälkeen korostettiin sitä, mitkä asiat kuuluvat kurssin suoritukseen ja mitkä eivät.

KIRLAPPI-opiskelu koostui eri elementeistä, joista yksi olivat verkkoluennot, toinen verkossa jaetut materiaalit sekä tehtävät ja kolmas verkossa tapahtuva vuorovaikutus opiskelijoiden välillä. Näistä viimeinen oli avain opiskelijoiden sitouttamiseen. Luonnollisesti ryhmäytymisen pohja luotiin lähitapaamisissa, joissa opiskelijat fyysisesti näkivät toisensa ja tutustuivat toisiinsa. Jokaisella lähitapaamisella oli tutortunti, jossa ryhmässä käytiin läpi opiskeluun liittyviä tärkeitä ja ajankohtaisia asioita. Verkkotutorin haasteena oli siirtää nämä ryhmät myös verkkoon.

Paitsi varsinaista opintoihin liittyvää verkkokeskustelua, ryhmän puitteissa pyrittiin tukemaan myös yleistä sosiaalista verkkokeskustelua Moodlen ohjausympäristössä. Näin kynnys kirjoittaa verkkoon laski. Erilaiset ryhmätehtävät, joissa opiskelijat pääsivät tekemään ryhmätöitä verkkoa hyödyntäen, olivat tärkeitä.

TYÖSKENTELY ILINCISSÄ

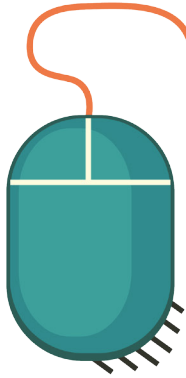
iLinc luokkahuoneena toimii hyvin, ja sen puitteissa on mahdollista luoda olosuhteet, jotka osin vastaavat reaali maailman olosuhteita. Chat-ikkunassa opiskelijat voivat kommentoida luentoa tai ”pulista” ihan omiaan. Opiskelijat pystyvät myös ”kuiskailemaan” eli chattailemaan niin,

etteivät muut nähneet. Lisäksi opiskelijoilla oli luonnollisesti mahdollisuus myös kommentoida ääneen luennolla käsiteltävää asiaa pyytämällä puheenvuoro.

iLinciin luotiin myös ympäristö, jonne opiskelijat saattoivat sopia ryhmätyöaikoja ilman opettajan paikallaoloa. Pelkkä mahdollisuus yhteiseen työskentelyyn ei saanut opiskelijoita hyödyntämään työtilaa, mutta oppimistehtävät, jotka edellyttivät ryhmätyötä, saivat opiskelijat hyödyntämään annettuja mahdollisuuksia.

Tallenteiden hyödyntäminen opetuksessa oli tärkeää. Vaikka iLinc-luennot tallennettiin sellaisinaan, ilman editointia, niin ne tarjosivat opiskelijoille mahdollisuuden paitsi katsoa luennot jälkeensä, jos eivät omien aikataulujensa takia päässeet online-luennolle, niin myös palata kertaamaan luennoilla käsiteltyjä asioita. Eli jos jostain meni varsinaisella luennolla ohi, siihen saattoi palata jälkeensä. Osa opiskelijoista käytti luentotallenteita myös kertaamiseen. Yksi tietoinen valinta opintokokonaisuuksia suunniteltaessa oli, että luennot olivat vain tätä toteutusta varten ja siksi sisälsivät paljon ajankohtaista aineistoa. Moodle-ympäristöt sitä vastoin suunniteltiin siten, että ne olisivat mahdollisimman hyvin hyödynnettävissä myös myöhemmissä toteutuksissa.

Verkko-opetuksen kehittämisen kannalta olisi hyödyllistä, että opintojakson toteutussuunnitelmassa määriteltäisiin suhteellisen tarkasti se, kuinka paljon mikäkin tehtävä ja osa-alue vie aikaa.

Kieltenopettaja vieraalla alalla

Raija Lummi

UUSI ALA, UUSI SANASTO JA UUDET HAASTEET

Sain syksyllä 2011 työtehtäväksi ruotsin kurssin suunnittelun ja toteutuksen kirjastoalan tradenomikoulutuksessa. Ensireaktionani oli tietysti epävarmuus siitä, kykenenkö uuteen tehtävään. Alkuhämmennyksestä selvittyäni heräsi paljon kysymyksiä koskien kirjastoalan sisältöjä ja aihepiiriä. Pitkästä työkokemuksestani huolimatta en ollut aiemmin opettanut kirjastoalalla. Työurani olen tehnyt suurimmalta osin kaupan ja kulttuurin osaamisalalla ja sitä ennen nuorena maisterina yleissivistävällä puolella peruskoulussa ja lukiossa.

Otin uuden haasteen vastaan. Jäin makustelemaan asiaa: kirjasto, kirjat, lainaaminen ”och samma på svenska”. No, ei tämä ala kovin vierasta voi olla kielten opettajalle ja kirjoista tykkäävälle ihmiselle!

Kielten opettaja ammatillisella korkea-asteella keskittyy ammattialan sanastoon ja alalla tarvittaviin kielten rakenteisiin. Kielten opetus ammatillisella puolella ei siten etene samalla tavalla kuin yleissivistävällä puolella, jossa opitaan yleissivistävää sanastoa ja kieliopillinen rakenne. Ammatillisella puolella keskitymme ammattisanaston lisäksi niihin kielen rakenteisiin, jotka ovat suullisen ja kirjallisen kommunikaation kannalta oleelliset. Esimerkkinä tästä tärkeästä kieliopirakenteesta liiketalouden puolelta on passii-

virakenne, jota käytetään kun pääpaino tekijän sijasta on itse toiminnassa ja ilmiöissä. Kirjastoala poikkeaa siinä mielessä muusta ammatillisesta puolesta, että kirjastoalalla tarvitaan tavallista enemmän yleissivistävää sanastoa alan luonteen vuoksi. Jokaisella alalla on oma perusammattisnastonsa, joten ensimmäinen tehtäväni oli tutustua tähän maailmaan kokonaisuutena ja aloittaa kurssin suunnittelu sen pohjalta.

KIRJASTORUOTSI VERKOSSA – PITKÄLLÄ KOKEMUKSELLA

Olen toiminut vuodesta 2003 verkko-opettajana tavanomaisen kontaktiopettamisen ja -ohjaamisen lisäksi. Verkko on siten minulle tuttu paikka luokkahuoneena. Uusi tekniikka mahdollistaa normaalin opetus- ja oppimisprosessin, vaikka silmätysten tapahtuva kontakti puuttuukin. Siinä mielessä kirjastoruotsin kurssi ei tuonut arkeeni muutosta. Lisäksi minulle kerrottiin, että ensimmäinen kontakti ryhmän kanssa tapahtuu kasvotusten, ja paikaksi ilmoitettiin Rovaniemi. Ensimmäinen luentokerta järjestettiin viikonloppu-

na. Odotin opiskelijoiden tapaamista ja kurssin aloittamista innolla ja jännityksellä.

Aloitin kurssin esittämällä kurssin sisällöt ja tavoitteet, kuten tavallisesti. Halusin myös heti ensimmäisellä kerralla oppia opiskelijoiden nimet ja saada heidän kielitaidostaan yleisen kuvan, jotta voin kohdistaa ohjaamista jälkeensä henkilökohtaisella tasolla. Kielten opettaja ei opeta ryhmää ”xyyoo7” vaan ryhmän ”Maijaa ja Matia”. Kerron seuraavan otsikon alla tarkemmin, miten käytännössä aloitin tämän kirjastoruotsin opintojakson ja sen suunnittelun useita viikkoja ennen kurssin alkua.

Verkossa tapahtuva kielten opetus sisältää samat neljä pääainoa kuten kaikessa kielten opetuksessa ja oppimisessa: kuunteleminen, puhuminen, lukeminen ja kirjoittaminen. Verkossa kirjoittamisen ja lukemisen apuvälineinä on Moodle-oppimisympäristö ja kuuntelemisen ja puhumisen välineinä puolestaan iLinc-luokkahuone. Luokkahuoneessa opettaja on samanlaisesti ryhmän kanssa, ja Moodlessa puolestaan kaikki oppimistilanteen osapuolet voivat valita ajan ja paikan, lukuun ottamatta ennakkoon sovitut palautusaikoja oppimistehtäville. Ainoa

asia, mitä iLincissä ei voi tehdä, on kehonkielen havainnointi ja opiskelijan ”olkapäähän tarttuminen”. Kielten oppiminen onnistuu hyvin verkossa, varsinkin kun kyse on Suomen toisesta virallisesta kielestä, jota kaikki ovat jo lukeneet ennen kirjastoalan ruotsin kurssia. Uuden kielen oppiminen on haastavampaa, mutta tässä tapauksessa kyse ei ollut siitä. Taitotasotavoite kirjastoalan ruotsissa on B.1.2 eli virkamiestason kielitaso.

Verkkokurssilla tehtävät noudattavat edellä mainitun kielen neljän osa-alueen asioita. Moodleen laitetaan luettavaa materiaalia sekä ohjeistetaan tehtäviä ja annetaan niille palautuslaatikot ja aikataulut. Verkkoon voi myös laittaa itseopiskelumateriaalia kuten kielen rakenteiden kertausta ja alan tekstejä itseopiskeluun. iLincissä ollaan kommunikatiivisesti puhuen ja kuunnellen isossa ryhmässä opettajajohtoisesti tai opettajan jakamissa pienryhmissä tai parityöskentelyssä. Opettaja voi pitää lyhyen luento-osuuden, jonka jälkeen opiskelijat siirtyvät ryhmiin jatkamaan työskentelyä. Opiskelijat voivat myös toimia ”opettajina” ja asiantuntijoina opettajan antaessa puheenvuoron yksitellen ja ryhmässä. Ammatillisen kielen opetuksessa tämä menetelmä on erittäin oleellinen, koska aikuisopiskelijat yleensä toimivat jo valitsemallaan alalla työtehtävissä. Aikuiskoulutuksessa opiskelijaryhmä muodostaa asiantuntijaryhmän, joka parhaimmassa tapauksessa jakaa tietoa ja kokemuksia yhteisöllisesti. Opettajan tehtävä on toimia kielen asiantunti-

jana, ohjaajana, tukijana ja ennen kaikkea motivaation ylläpitäjänä. Opettajan tehtävä on myös ohjata jokaista ryhmän jäsentä erikseen henkilökohtaisen palautteen avulla. Tämän vuoksi opettaja opettelee opiskelijoiden nimet eli ”käyntikortit” heti ensimmäisellä tunnilla. Ohjauksen rooli on jopa tärkeämpää verkossa kuin normaalissa kontaktiopetuksessa.

KONKREETTISET ESIMERKIT KURSSIN ALOITUKSELLE

Aloitin ruotsin kurssin suunnittelun ”yhden kameraselänteellä”. Otin yhteyttä Haaparannan kaupungin kirjaston Stadsbiblioteketin henkilökuntaan. Kysyin heiltä, voisinko tulla haastattelemaan heitä kirjastoon ja kuvaamaan samalla haastattelun. Tarkoitukseni oli kuulla ”kirjastoruotsia”; sitä sanastoa ja sitä kielimaailmaa, jota minun oli tarkoitus opettaa opiskelijaryhmälleni, jota en vielä ollut tavannut. Haaparannan kirjaston väki otti minut ystävällisesti vastaan. Onnekseni kirjastossa oli harjoittelemassa Oulussa opiskeleva suomalainen opiskelija, jota myös samalla haastattelin. Ajattelin, että oma kirjastoryhmäni samaistuisi näin myös opiskelijakollegan kautta ruotsin kielen käyttötilanteisiin kirjastossa. Tuleva ryhmäni sai tilaisuuden kuulla autenttista ”riikinruotsia” ja opiskelijan oppimaa ”kouluruotsia” videolta.

Haastattelemieni henkilöiden puheiden kautta sain itselleni koottua monisivuisen sanaston, joka sisälsi tärkeimmät sanat, fraasit ja tilanteet kirjastokielestä. Näistä autenttisista tilanteista kirjastossa sain koottua opiskelijoille opintojakson rungon. Kurssin suunnittelu sai ”lihaa luitten päälle”.

ONNISTUMISET

Uuden kurssin pito on aina jännittävää. Monen asian kohdalla miettii jälkepäin, mitä olisi voinut tehdä toisin. Niin kävi tämänkin kurssin kohdalla. Opintojaksolla olisi voinut olla enemmän tiedon hankintaan liittyviä kielenkäyttötilanteita ja sanastoa. Tällä kertaa keskityimme kuitenkin palvelutilanteisiin, ruotsinkieliseen kirjallisuuteen ja sen esittelyyn sekä kirjastotoiminnan suunnitteluun konkreettisin esimerkein. Opiskelijat harjoittelivat paljon kielen suullisia tilanteita.

Onnistumiset opintojaksoilla liittyivät juuri näihin konkreettisiin suullisiin ja kirjallisiin kielenkäyttötilanteisiin. Opiskelijat, joista moni työskenteli kirjastonhoitajana opintojensa ohella, suunnittelivat kurssin aikana kirjastonsa lainausohjeet ja muuta asiakkaille jaettavaa ohjeistusta, kirjaston aikatauluja ja palvelumuotoja ruotsin kielellä. Jokainen teki esitteitä ruotsiksi kurssin aikana. Annoin opiskelijoille tehtäväksi myös kirjastotoiminnan kehittämiseen liittyviä tehtä-

viä, eli he saivat ideoida ja kehittää kirjaston palveluja ruotsin kielellä ja esitellä tuotoksiaan suullisesti ja kirjallisesti. He myös vertasivat suomalaisia ja ruotsalaisia kirjastoja toisiinsa.

Onnistumisiksi ja myös opettajalle hyvin mielenkiintoisiksi tuotoksiksi lasken myös tehtävät, joissa opiskelijat tutustuivat ruotsalaiseen ja suomenruotsalaiseen kirjallisuuteen. Oli erittäin mielenkiintoista ja opettavaista myös opettajalle kuunnella opiskelijoiden kirjailija- ja kirjaesittelyitä. Tätä yleissivistävää ja kulttuuriin tiiviisti kuuluvaa asiaa kielten opettaja ei saa kokea niin paljon muussa ammatillisessa opetuksessa. Tunsin palaavani henkisesti omiin opiskeluaikoihini ja yliopistomaailmaan humanistisessa tiedekunnassa. Tätä humanistista puolta olinkin kaivannut yli kahdenkymmenen opettajavuoteni aikana.

KIRJASTON MONINAISUUS OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

Koin opintojakson aikana konkreettisesti kirjaston monimuotoisuuden oppimisympäristönä. Kirjastomaailma on muuttunut ja laajentunut koko perheen olohuoneeksi – jopa kirja”kaupaksi”. Kirjastosta voi nykyään lainata vaikka sateenvarjoja tai elävän henkilön ”eläväksi kirjaksi” kertomaan esimerkiksi eri kulttuureista. Se, että omassa lapsuudessani kirjastosta pystyi lainaamaan musiikkia, oli jotain uutta. Nyt kirjasto

palvelee kuntalaista vauvasta vaariin tehden yhteistyötä esikoulun ja vanhainkodin kanssa hyvin moninaisissa tilanteissa. Kirjasto on laajentanut työkenttäänsä asiakaslähtöisesti. Erityisesti verkon suomat mahdollisuudet ja uusi nettisukupolvi luovat uutta kirjastokulttuuria.

Näen tulevaisuuden kirjaston hyvin moninaisena ihmisten kohtaamispaikkana, jossa kielten opetusta voidaan hyödyntää ja harjoittaa hyvin laajasti. Se, että pitämäni ruotsin kurssi oli suurilta osin verkossa, asetti omat rajoitteensa, mutta se, että opiskelijat olivat kentällä tehden työtä aidoissa ympäristöissä eli kirjastoissa, teki kursista elävän ja dialogisen. Verkko ja tietoliikenne ovat kirjastojen arkipäivää, mutta opiskelijat, tulevat ammattilaiset, kirjastonhoitajat, puhaltavat kirjaston pölystä kirjastoon hengen ja ilmeen.

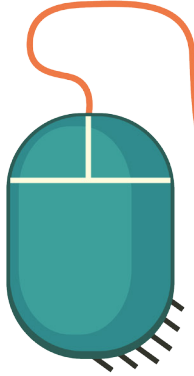

KIRJALLISUUTTA AIHEESEEN LIITTYEN

- Haagensen, B. 2007. Dialogpedagogik och motivation. En fallstudie på svenska på universitetsnivå. Vaasan yliopisto.
- Juurakko, T. & Airola A. 2002. Tehokkaampaan kielennoppimiseen. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisu.
- Juurakko-Paavola, T. 2012. Ruotsin kielen osaamisesta ja oppimismotivaatiosta eri kouluasteilla. Kieli, koulutus ja yhteiskunta – maaliskuu 2012. Osoitteessa: <http://www.kieliverkosto.fi/article/ruotsin-kielen-osaamisesta-ja-oppimismotivaatiosta-eri-kouluasteilla/>.
- Juurakko-Paavola, T. (toim.) 2014. Ammattikorkeakoulujen ruotsin opettajuus muutoksessa – kohti motivoivaa ohjaamista. OKKA-säätiö.
- Junno, L. 2010. Kirjastosanasto suomi-ruotsi-suomi. Avain.
- Luoto, I. & Leppisaari, I. (toim.) 2005. Kasvamassa verkko-opettajuuteen. Chydenius-instituutti – Kokkolan yliopistokeskus, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.
- Vanas, A. 2014. Opinpolkujen nettiviidakkoon. Kaisa Leinon väitöskirjaan perustuva artikkeli. The relationship between ICT use and reading literacy: focus on 15-year-old Finnish students in PISA studies. Opettaja-lehti 21.11, 7. Jyväskylän yliopisto.

**4 MITÄ
JÄI
KÄTEEN?**

Kirjastoalan tutkintoon johtavan AMK-koulutuksen etäopetuspohjainen koulutuspalvelumalli

Sanna Saukkoriipi ja Sakari Rousu

Kun opettaja ja opiskelija siirretään verkkoon perinteisestä luokkahuoneesta, niin kyseessä on kokonaisuus, jolloin siirtyvät myös kaikki oppimiseen liittyvät asiat, kuten opetettava asia materiaaleineen, opiskelijan ohjaus, opetusmenetelmät ja sosiaalinen ympäristö. Verkko-opetus voi olla parhaimmillaan paikasta riippumatonta ja avointa vuorovaikutteista keskustelua opettajan johdolla.

Opettaminen verkossa vaatii kuitenkin enemmän suunnittelua ja valmistelua opetusmateriaaleilta ja menetelmiltä, koska opettaja ja opiskelijat eivät välttämättä ole yhtä aikaa verkossa eikä esimerkiksi elekieli välttämättä välity opiskelijoille.

Opetusmenetelmät tuleekin valita etäopetukseen ja aiheeseen sopiviksi, ja materiaalien tulee olla helposti saatavilla.

TUKIPALVELUIDEN TÄRKEÄ ROOLI ETÄOPETUKSEN ERI VAIHEISSA

Opetusta tukevien tukipalveluiden mukanaolo on tärkeää jo koulutuksen suunnitteluvaiheessa, koska tällöin voidaan miettiä koulutuksessa käytettäviä välineitä ja ohjelmistoja, joita organisaatiolla on jo olemassa, tai miettiä, mitä välineitä pitää hankkia tai mitä osaamista tarvitaan väli-

neiden tai ohjelmistojen käyttöön. Välineiden ja ohjelmistojen hankinnassa tulee huomioida, että kaikilla opiskelijoilla ei välttämättä ole käytössä koulun tarjoamia tietoteknisiä laitteistoja tai ohjelmistoja. Tukipalveluiden rooli etäopetuksen asiantuntijoina auttaa myös opetusmenetelmien valinnoissa, jotka sopivat käytettäviin välineisiin.

Ennen koulutuksen käynnistämistä opettajat tulee perehdyttää käytettäviin välineisiin ja ohjelmistoihin tarvelähtöisesti ja omaa yksilöllistä polkua pitkin opettajien tarvitsemien ominaisuuksien ja valmiuksien mukaan, huomioiden myös vaihtoehtoisia tapoja. Ajallisesti täytyy huomioida, että perinteisen luokkahuonemateriaalin ja -menetelmien muuttaminen verkkoon voi alkaa vasta sen jälkeen, kun opettajat tietävät verkko-oppimisympäristöjen tarjoamat mahdollisuudet ja rajat.

Opiskelijoiden perehdytys käytettäviin välineisiin ja ohjelmistoihin huolehditaan heti koulutuksen alussa ryhmäkohtaisesti, huomioiden kuitenkin sen, että myös opiskelijat tarvitsevat useimmiten täydennyskoulutusta, vaikka opetusohjelmistot eivät välttämättä ole muuttuneet. Opiskelijoiden alkupolulla tulee paljon uusia asi-

oita, jolloin väistämättäkin tapahtuu unohduksia ja väärinymmärryksiä. Lisäksi pitää huolehtia myös opiskelijat, jotka eivät ole olleet alkuperäishyönteissä, jotta hekin saavat riittävät tiedot ja taidot. Jos opintojen edetessä otetaan käyttöön uusia välineitä, tulee opiskelijat perehdyttää myös niiden käyttöön. Kaikille opiskelijoille ei välttämättä riitä ryhmäkohtaiset perehdytykset esimerkiksi oppimisvaikeuksien vuoksi. Tällöin on hyvä antaa opiskelijalle henkilökohtaista opastusta.

ETÄOPISKELUN EDELLYTYKSET JA HYÖDYT

Etäopetuksen perusvälineisiin riittää opiskelijoille Internet-yhteys, tietokone ja kuulokemikrofoni. Pedagogisessa mielessä web-kameralla ei välttämättä ole merkitystä, mutta se voi joskus olla mukava lisä luokan staattiseen näkymään. Opettajien osalta myös perusvälineistö riittää, mutta saatavilla on runsaasti erilaisia opetusta helpottavia ja havainnollistavia välineitä aina liitutaulun korvaavista interaktiivisista älytauluista doku-

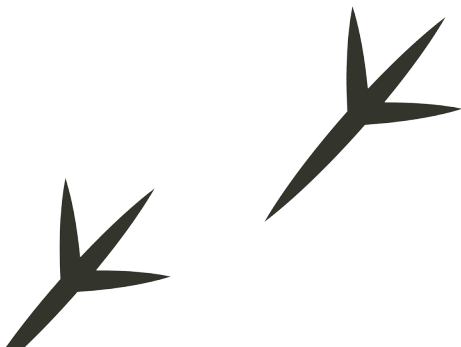
menttikameroihin, joilla voi tarvittaessa näyttää esimerkiksi painettua materiaalia etäyhteyksien päässä oleville opiskelijoille. Kuulokemikrofoneissakin on mahdollisuus valita langallisista ja langattomista mikrofoneista aina tilamikrofoneihin, jolloin opettaja voi halutessaan liikkua myös tilassa, joka voi olla joskus opetusjärjestelyjen vuoksi välttämätöntä. Vaikka etäopetus onkin paikasta riippumatonta, niin fyysiset tilat tulisi kuitenkin huolehtia siten, että tila on rauhallinen, jolloin ylimääräiset taustahälyt eivät kuulu. Tilojen tulisi olla ennen kaikkea työergonomian puolesta sopivat.

Etäopetuksen hyöty korostuu myös luentojen tallennettavuudesta opiskelijoille ja opettajille myöhempää käyttöä varten. Tällöin ne palvelevat myös niitä, jotka eivät pääse luennolle esimerkiksi sairauden tai työesteiden vuoksi, tai heitä, jotka haluavat kerrata asioita. Luentotallenteen ei missään nimessä ole tarkoitus korvata luennolle osallistumista, vaan se on ensisijaisesti läsnäoloa tukeva materiaali, johon voi halutessaan palata. Luentotallennetta voi käyttää myös itseopiskelumateriaalin mukana, jolloin tallenne voidaan tehdä jo etukäteen ja opiskelija voi palata siihen aina tarvittaessa muiden tehtävien yhteydessä. Itseopiskelumateriaalitallenteissa tulee kuitenkin huomioida tallenteen yksiselitteisyys, koska siitä puuttuu vuorovaikutteisuus.

ETÄOPETUS KIRLAPPI-HANKKEESSA

KIRLAPPI-hankkeessa käytettiin päävälineinä iLinc-etäopetusjärjestelmää ja Moodle-oppimisympäristöä, joista oli kertynyt vankka kokemus ja vahva osaaminen jo Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun ajoilta, jossa järjestelmät ovat olleet aktiivisessa käytössä jo vuodesta 2003 alkaen. Molemmat palvelut ovat eOppimispalveluiden hallinnoimia ja tuettavia, jolloin suurin hyöty opettajille ja opiskelijoille on se, että tukipalvelut opetuksessa käytettäviin järjestelmiin on saatavilla myös virka-ajan ulkopuolella. Käytönaikainen tuki vähentää merkittävästi epäonnistumisen riskiä, jolloin esimerkiksi tietotekniset puutteet tai ongelmat eivät välttämättä aiheuta tuntien peruuntumisia tai opiskelijoiden keskeyttämisistä, eikä myöskään opettajien työuupumisia. Tukipalvelujen tehtävä onkin madaltaa kynnystä luokahuoneopetuksen siirtämisessä verkkoon tarjoamalla aktiivista tukea pedagogisissa ja teknisissä kysymyksissä, niin opettajille kuin opiskelijoille. Lisäksi tukipalvelut tuottaa ja etsii uusia etäopetuksen välineitä ja mahdollisuuksia aktiivisesti. Tällöin opetus pysyy monimuotoisena ja uusien menetelmien etsiminen ei jää ainoastaan opettajien tehtäväksi.

Etäopiskelun ja opettamisen tueksi on hyvä luoda opiskelijoille ja opettajille toimivat kommunikointikanavat esimerkiksi opiskelijaryhmän sähköiseen ohjausympäristöön, jonka kaut-

ta välitetään kaikki opiskelua koskevat viestit. Tällöin siitä muodostuu opiskelun tietopankki – opiskelijan sähköinen opintotoimisto. Kanavan keskustelualue antaa opettajille ja opiskelijoille mahdollisuuden kysyä ja vastata myös toisten

esittämiin kysymyksiin, mikä tukee opiskelijoiden ryhmäytymistä. Ohjausympäristön tulee kuitenkin mahdollistaa myös yksityiset viestit, jolloin välitetään useamman virallisen kanavan syntymistä.

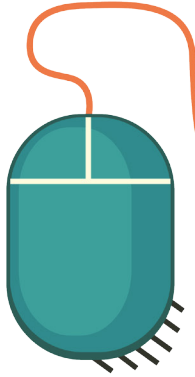

Ohjausympäristön rinnalle voidaan luoda jo valmiiksi epävirallisempi kanava, johon kuuluvat ainoastaan opiskeluryhmän jäsenet. Valmiiksi luotu epävirallinen ryhmäytämiskanava mahdollistaa sen, että kaikki ryhmän opiskelijat pääsevät siihen mukaan. Ilman valmista kanavaa keskustelu mahdollisesti siirtyy kolmansien osapuolien palveluihin, esimerkiksi Facebookiin, jolloin kaikki opiskelijat eivät välttämättä pääse ryhmäytymään.

Kuten perinteisessä opetuksessa myös etäopiskelussa tulee huolehtia oppimisen ja etenemisen mittaamisesta säännöllisesti erilaisten verkko-, suullisten tenttien tai palautettavien tehtävien kautta. Tehtävistä tulee antaa myös opiskelijoille riittävästi rakentavaa palautetta, opiskelijan itsearviointia unohtamatta.

Ryhmäpalauttekeskustelut säännöllisesti järjestettynä tutoropettajien kanssa tuovat esiin mahdolliset ongelmakohdat ja kysymykset, jolloin niihin voidaan vastata ja tarvittaessa reagoida. Opintojaksokohtaisissa keskusteluissa voidaan myös esitellä opintojakson sisältöä aineenopettajan johdolla, jolloin opintojaksoa voidaan korjata tai täydentää vastaamaan opiskelijoiden tai työelämän tarpeita. Opintojaksojen lopussa on tärkeää kerätä palautetta opiskelijoilta, jotta voidaan todeta, oliko opintokokonaisuus onnistunut ja mahdollisesti tehdä tarvittavat parannukset.

Opiskelijoiden kokemuksia etäopiskelusta

Sirpa Kokkonen

Jotta koulutuksia voidaan parantaa ja kehittää, on tarpeen kerätä palautetta varsinaiselta kohderyhmältä eli opiskelijoilta. Sen lisäksi, että kunkin opintojakson päätteeksi KIRLAPPI-opiskelijoilta pyydettiin antamaan opintojaksokohtaista palautetta, myös jälkikäteen syksyllä 2014 heille lähetettiin palautekysely. Palautteita saatiin yhdeksältätoista opiskelijalta.

Seminaaripäivät, joilla jokainen jakso aloitettiin (viisi jaksoa lukuvuodessa), koettiin palautteiden mukaan yleensä vaihtelevina, mukavina ja ryhmäytymistä vahvistavina; etäopiskelussa tärkeää oli myös päästä välillä näkemään ihan “liveinä” opiskelukavereita ja opettajia. Samoin perjantai-lauantai-ajankohta oli useimmista hyvä asia. Seminaaripäiviä jopa toivottiin lisää.

Tärkeitä olivat nämä seminaaripäivät eli lähiopiskelupäivät. Toisten opiskelijoiden tapaminen (kuin myös opettajien) kannusti eteenpäin opinnoissa. Joskus oli motivaatio hieman hukassa, ja näistä päivistä sai usein uutta ”potkua”.

Ryhmäytyminen sujui etäällä olosta huolimatta (tai juuri sen vuoksi) melko hyvin. Samoin vertaistuki toimi hyvin, kun suurimmalla osalla opiskelijoista oli kirjastoalan työtaustaa. Opiskelijat neuvoivat ja kannustivat toisiaan. Vaikka opiskelijat olivat pääsääntöisesti vieraita toisilleen, alusta asti ryhmä oli keskustelevalta ja toisiaan tukevalta.

Yllättävän hyvin kuitenkin onnistui, luonnollisesti päiväopinnoissa ryhmäydytään eri tavalla. Ryhmäytyminen näkyi hyvin iLinc-keskusteluissa, joissa annettiin toisille vinkkejä ja opastusta. Höpötettiin kyllä paljon asian vierestäkin.

Mielestäni meillä muodostui hyvähenkinen ja toisiamme opiskeluun kannustava ryhmä tässä KIRLAPPI-koulutuksessa. Saimme hyviä neuvoja opiskeluun myös toisiltamme.

Tosin verkon kautta opiskelussa koettiin joskus myös yksinäisiä hetkiä:

Se on aika olematonta, jos työn ohessa opiskelee, niin ei ehdi verkon kauttakaan olla yhte-yksissä niin paljon. Aika yksinäistä puurtamista, mutta paljon myös omasta aktiivisuudesta kiinni.

Palautteessa kysyttiin hyviä kokemuksia ja hankaluuksia. Oppimisen ilo kuvastui lähes kaikista vastauksista. Opiskelijat kokivat oppivansa

paljon uutta, tutustuneensa mielenkiintoisiin ihmisiin ja saavansa myös tyydytystä oppimisesta. Myös omista vahvuuksista opittiin ja saatiin itse-luottamusta lisää.

Opin uusia tapoja toimia verkossa. Opin tuntemaan uusia, mielenkiintoisia ihmisiä. Opin paljon itsestäni, mm. sen, että vaikka ikää on tullut paljon edellisistä opinnoista, ei opiskelu tuottanut vaikeuksia vaan antoi intoa ja luot-tamusta uusien asioiden oppimiseen ja omak-sumiseen. Opin yleensäkin etätöystä (opiske-lusta).

Hankaluuksia tuotti opiskelun sovittaminen työn ohessa päivärytmiin ja hitaat nettiyhteydet. Aikapulaa valiteltiin sekä teknisiä ongelmia. Alussa osa tunsu olevansa yksin ongelmineen, mutta myöhemmin toimintatapojen selkeytyessä ryhmästä löytyi apua esimerkiksi Moodlen väli-tyksellä.

Aikapulaa, eipä oikeastaan muuta. Väsymys-tä. Liian rankkaa työn ohessa.

Joskus oli hankaluuksia sovittelua aikatauluja opiskelun ja työn kesken. Kirjastoalalla kuitenkin työskennellään usein myös iltaisin. Onneksi luennot nauhoitettiin.

Yleismielipidettä verkko-opintojaksoista ky-
syttäessä korostui eri opintojaksojen toteutuksen
monipuolisuus ja kirjavuus. Rankkana koettiin
opintojen aloitus, kun kerralla tuli paljon uusia
asioita ja ohjelmia opeteltavaksi. Tosin jos sai
edellisistä opinnoista hyväksilukuja, niin silloin
alku koettiin helpoksi mutta jatko tuntuikin ran-
kalta.

Opettajat saivat myös kipakkaakin palautetta
muun muassa opetusvälineistöistä. Annettu-
jen palautteiden perusteella myös opiskeluaika-
taulua muutettiin, ja opinnot alkoivat taas sujua.
Omatoimisuutta etäopiskelussa korostettiin pa-
lautteissa. Opintojen loppupuolella opiskeluväsy-
mys ja opinnäytetyön tekeminen rasittivat opis-
kelijoita.

*Verkko-opinnot olivat hyvin erilaisia riippuen
kurssista. Jokaisella opettajalla oli erilaiset ta-
vat toimia, ja tietysti se riippui myös opetta-
vasta aineesta. Kaiken kaikkiaan verkko-opis-
kelu oli hyvin opettavaista myös siinä mielessä,
että näki millaisia mahdollisuuksia verkon
käytössä on. Opiskelu oli hyvin antoisaa ja op-
piminen mielestäni tehokasta, koska siinä piti
olla omatoiminen.*

Risuissa ja ruusuissa (yleispalaute) kehuttiin
opettajia, etäopintojen tukea ja projektipäällik-
köä, ja ruusuja annettiin myös kannustaville
opiskelijatovereille. Risuja tuli vain kahdessa vas-
tauksessa.

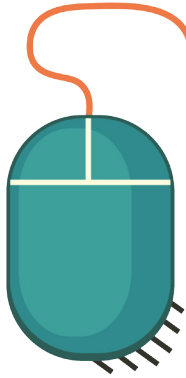
*Ruusuja paljon opiskelijakavereille, opettajille,
tutorille, tuelle ja ketä niitä nyt olikaan! Mah-
tava kokemus, ja olen erittäin iloinen, että us-
kalsin lähteä mukaan. Tahti oli kova, mutta se
ei ole risujen aihe.*

*Suuret kiitokset järjestäjille ja kaikille opetuk-
sesta ja tuesta vastaaville, ei olisi muutoin tul-
lut lähdettyä täydentämään tietojaan.*

*Yksittäisten kurssien opettajat olisivat kaivan-
neet myös tutorointia. Kaikki eivät tienneet,
mitä piti / olisi pitänyt tehdä. Joiltakin opetta-
jilta tenttien/tehtävien arvostelut tulivat todel-
la nopeasti, ja joitakin sai odottaa tosi pitkään.*

*Ruusuja: opettajat pystyivät ottamaan oppi-
laat huomioon yksilöllisesti. Risut: kaikki ei-
vät osallistuneet keskusteluun, toiset taas lii-
kaakin. :)*

Hyvä opetus, hieno porukka! Kiitos!

Yhteenveto KIRLAPPI-hankkeen toteutuksesta ja tuloksista

Sanna Saukkoriipi

Vuonna 2010 uudistui kirjastoasetus, jonka mukaan vähintään 45 prosentilla yleisten kirjastojen henkilökunnasta tulisi olla korkeakoulututkinto. Lisäksi vähintään 70 prosentilla tulisi olla kirjastoalan koulutus. Jotta voidaan tuottaa laadukasta kirjastopalvelua, edellytetään henkilökunnalta vähintään samaa koulutustasoa, joka asiakaskunnalla on. Tämän lisäksi kirjastotyöntekijöiltä vaaditaan kirjastoammatillista osaamista ja hyvää yleissivistystä.

Vuonna 2006 tehtiin arviointi, jonka mukaan Lapin yleisissä kirjastoissa työskentelevistä 35 prosentilla oli korkeakoulututkinto. Viime vuosina Lapin kirjastojen avoimet virat eivät ole houkutteleet edes Oulussa opiskelleita, ja tämän vuoksi virkoja ei ole välttämättä saatu täytettyä.

Lapin kirjastojen osaamis- ja koulutustasoa tulee nostaa, ja oli tarvetta järjestää koulutus, joka kohdennettiin henkilöille, jotka ovat sitoutuneet Lappiin. Kohderyhmään kuului yksittäisiä eri puolella Lappia asuvia ammattilaisia ja opiskelijoita, joilla ei ole mahdollisuutta osallistua Oulussa tai muualla Suomessa tapahtuvaan koulutukseen.

Koulutuksen toteuttamiseksi aloitettiin hankevalmistelut elokuussa 2010 yhdessä Oulun seudun ammattikorkeakoulun (Oamk) kanssa, joka vastasi kirjastoalan ammattikorkeakoulutuksen sisältöosaamisesta. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu (nykyinen Lapin ammattikorkeakoulu) vastasi verkko-opetusosaamisesta sekä liiketalouden ja kulttuurialan sisältöosaamisesta. Syys-

kuussa käynnistyi KIRLAPPI-hanke, jonka keskeisenä tehtävänä oli luoda toimivat puitteet kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomikoulutukselle Lapissa. ESR-hankkeella tuettiin uuden koulutuspalvelumallin kehittämistä, opetus järjestettiin Oamkin perusrahoituksella. Mallia hyödyntäen koulutusta voidaan jatkossakin toteuttaa hajautetun etä- ja verkko-opetuksen keinoin.

Tradenomikoulutukseen osallistuvat aikuisopiskelijat rekrytoitiin jo syksyllä 2010, ja koulutus alkoi tammikuussa 2011. Keväällä valittiin lisäksi kymmenen Lapin yleisissä kirjastoissa työskentelevää avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijaa, jotka suorittivat 60 opintopisteen kirjastoalan opinnot.

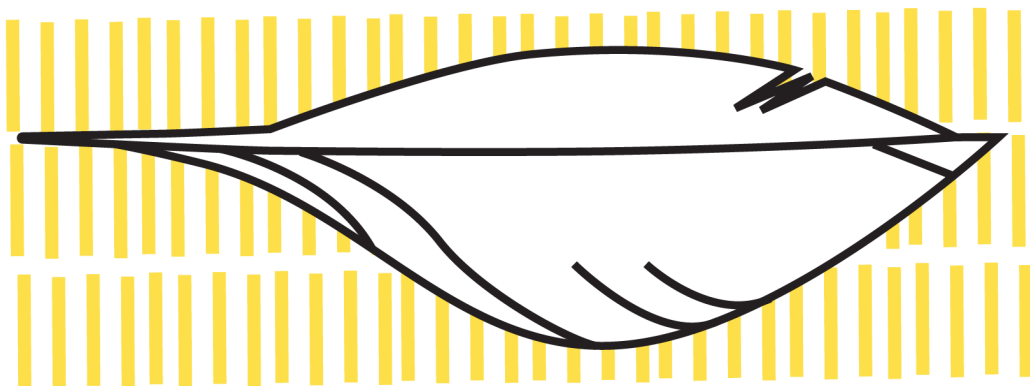
Koulutuksen suunnittelu ja toteutus vaati tiivistä yhteistyötä toteutusosapuolien kesken. Kahden organisaation toimintamallien sekä aikataulujen yhteensovittaminen oli haasteellista. Organisaatioiden sisäänrakennetut käytännöt ja toimintamallit piti osata tehdä näkyväksi, jotta yhteistyö sujuu mahdollisimman mutkattomasti. Ajan myötä toiminta yhtenäistyi ja saatiin muodostettua yhteisiä työskentelytapoja ja -malleja. Päätoimijoiden tiivis ja saumaton yhteistyö oli hyvin tärkeää, jotta saimme luotua toimivan kokonaisuuden, jota saatoimme ylläpitää ja kehittää. Sisällöt suunniteltiin vastaamaan lappilaisten kirjastojen tarpeita, ja lappilaisuus korostui muutenkin opetuksessa.

Koulutus käynnistyi Rovaniemellä kahden päivän seminaarilla. Siellä opiskelijat, alkuvai-

heen opettajat sekä projektipäällikkö verkkovälineiden tukihenkilönä saivat tutustua tulevaan koulutukseen ja sen toteuttajiin. Opiskelijoille annettiin perehdytys tuleviin verkkovälineisiin sekä kerrottiin ensimmäisistä opintojaksoista. Seminaaritapaaminen oli hyvin vapaamuotoinen, eikä itse opetus kuulunut ohjelmaan.

Koska suurin osa opiskelijoista ei tuntenut toisiaan entuudestaan, oli lähitapaamisella suuri merkitys tutustumisen ja ryhmäytymisen kannalta. Verkkotyöskentely sujuu helpommin, kun tietää, kenen kanssa työskentelee. Seminaaritapaamisen jälkeen alkoi opetus, joka tapahtui täysin verkossa. Opiskelijoiden verkkotyöskentelyä tuettiin varsinkin opintojen alkuvaiheessa hyvin tiiviisti, ja verkkovälineiden tukihenkilö oli mukana etäluennoilla.

Koulutus kesti 3,5 vuotta, ja seminaaripäiviä järjestettiin keskimäärin neljä kertaa vuodessa. Opiskelijoilta kerättiin palautetta läpi opintojen, ja palautteiden perusteella kehitettiin toimintaa ja opetusjärjestelyjä. Osa opiskelijoista koki opintojen kuormittavuuden hyvin suureksi. Annetun palautteen perusteella opetusta järjesteltiin siten, että kuormittavuutta saatiin jaettava tasaisemmaksi. Opiskelijat olivat hyvin motivoituneita ja innokkaita oppimaan uusia asioita. He suorittivat tehtävät hyvin tunnollisesti ja ajallaan sekä osallistuivat aktiivisesti etäopetustunneille. Opiskelijat vaativat itseltään paljon ja samalla myös opettajilta.

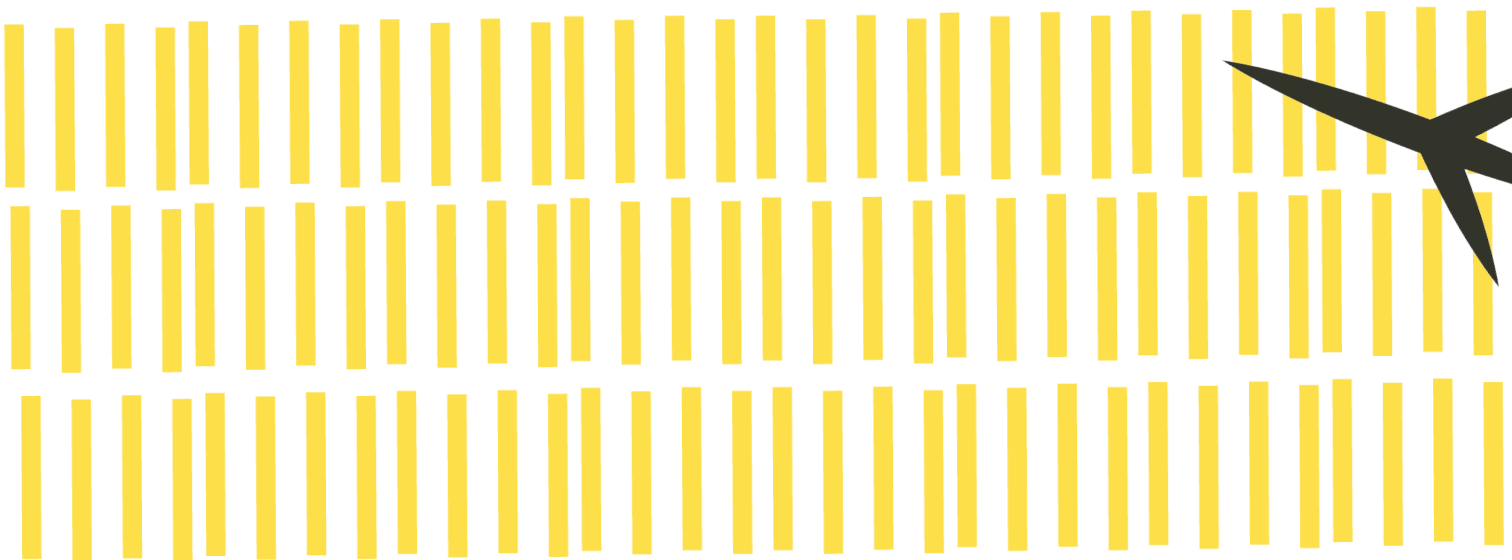

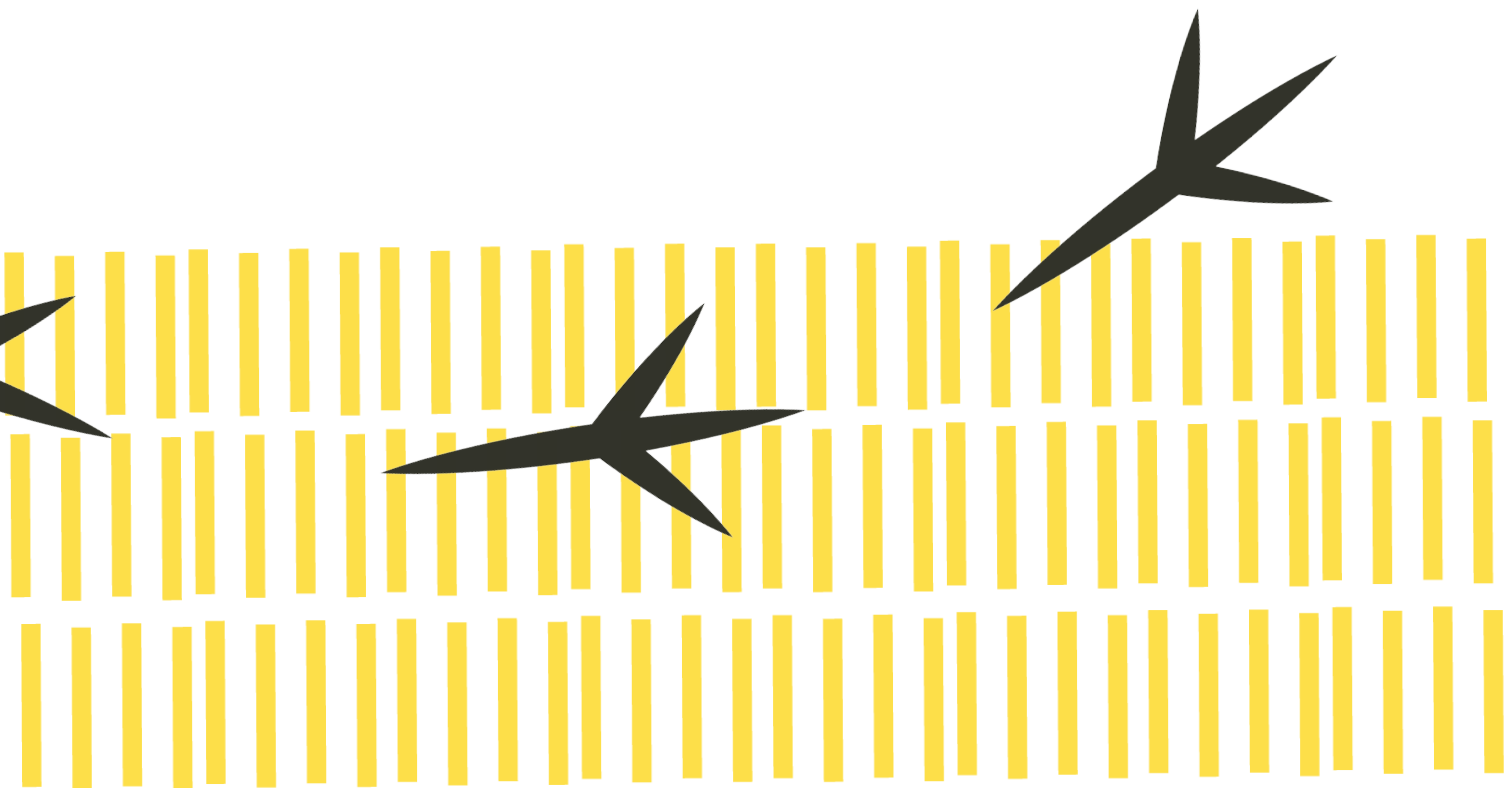
Vaikka lähitapaamisia oli hyvin harvoin, opiskelijat kokivat ryhmäytyneensä hyvin. Vertaistuki ja toisten kannustaminen toimi saumattomasti opiskelijoiden palautteen mukaan. Opiskelijat kokivat etäopiskelun sopivan hyvin työn ohessa suoritettavaksi. Toki heillä oli jonkin verran teknisiä ongelmia, mutta ongelmat pyrittiin ratkaisemaan nopeasti lisäperehdytyksen avulla yhdessä tukihenkilön kanssa. Opiskelu koettiin melko raskaaksi työn ohessa, mutta samalla se oli antoisaa. Etätuki koettiin erittäin tärkeäksi, ja se sai kiitosta sekä opettajilta että opiskelijoilta. Opiskelijoista suuri osa on valmistunut ja osalla on vielä vähän opintoja kesken.

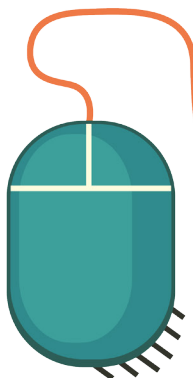
KIRLAPPI-hanke jatkuu osana Oulun seudun ammattikorkeakoulun aikuisopetusta. Hankkeessa tehdyn kehittämistyön tuloksena Oulun ammattikorkeakoulu on aloittanut tammikuussa 2014 ensimmäisen kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomikoulutuksen monimuotototeutuksena (KIRSUOMI).

Osa ryhmän opiskelijoista työskentelee lappilaisissa kirjastoissa, ja he tekivät useita oppimistehtäviä oman organisaationsa käyttöön. Monia kirjastojen ohjeistuksia työstettiin uusiksi. Lapin kirjastot saivat opinnäytetöiden ja opintojaksoihin liittyvien projektien kautta kehitettyä kirjastojen toimintaa sekä asiakkaille tarjottavia palveluja.

Hankkeen yhtenä tuloksena luotiin kirjastoalan tutkintoon johtavan ammattikorkeakoulutuksen etäopetuspohjainen koulutuspalvelumalli, jota voidaan toteuttaa myös jatkossa ja levittää koko Suomeen. Mallia voidaan hyödyntää sellaisenaan esimerkiksi muille alueille kohdennettuna, tai sen osia voidaan hyödyntää ammatillisessa täydennyskoulutuksessa, erilaisissa koulutushankkeissa tai alan perusopetuksen tukena. Mallia voidaan lisäksi räätälöidysti hyödyntää muiden koulutusalojen etäopetuksessa tai etäopetuksen kehittämisen mallina.

KIRJOITTAJAT

ANNELI HURTIG, tradenomi (AMK), työskentelee Tornion kaupunginkirjastossa aikuistenosastolla kirjastonhoitajana.

MINNA IKONEN, tradenomi (AMK), työskentelee Oulun kaupunginkirjastossa (Haukiputaan kirjastossa) kirjastovirkailijana.

MINNA KAMULA, filosofian maisteri, työskentelee Oulu ammattikorkeakoulussa tietojenkäsittelyn ja kirjastoaineiden lehtorina.

SATU KERÄNEN, tradenomi (AMK), työskentelee Karungin päiväkodissa lastentarhan opettajana.

SIRPA KOKKONEN, medianomi (AMK), työskentelee Lapin ammattikorkeakoulussa projektisuunnittelijana kaupan ja kulttuurin osaamisalalla.

RAIJA LUMMI, filosofian maisteri, opinto-ohjaaja, työskentelee Lapin ammattikorkeakoulussa ruotsin ja saksan lehtorina pääpaikkana kaupan ja kulttuurin osaamisala.

MINTTU MERIVIRTA, filosofian maisteri, medianomi (AMK), työskentelee Lapin ammattikorkeakoulussa projektisuunnittelijana kaupan ja kulttuurin osaamisalalla.

JORMA NIEMITALO, fil.lis., työskentelee Oulun ammattikorkeakoulussa yliopettajana ja tutkinto-vastaavana kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-ohjelmassa.

TERHI MUSTAKANGAS, KTM, opettaja, työskentelee SDP:n Oulun piirin toiminnanjohtajana (toimi KIRLAPPI-hankkeessa opettajana).

LIISA PELLIKKA, tradenomi (AMK), työskentelee Lapin korkeakoulukirjastossa suunnittelijana.

MARJA PERNU, tradenomi (AMK), työskentelee Lapin korkeakoulukirjastossa suunnittelijana.

ANU PRUIKKONEN, kasvatustieteen maisteri, työskentelee Lapin ammattikorkeakoulussa palvelupäällikkönä eOppimispalveluissa ja Maakuntakorkeakoulussa.

SAKARI ROUSU, tradenomi (AMK), työskentelee Lapin ammattikorkeakoulun eOppimispalveluissa suunnittelijana.

SANNA RÖNKKÖ, filosofian maisteri, matematiikan ja tilastollisten menetelmien opettaja, työskentelee Oulun ammattikorkeakoulussa lehtorina liiketalouden yksikössä.

SANNA SAUKKORIIPI, tradenomi (AMK), työskentelee Lapin ammattikorkeakoulun eOppimispalveluissa suunnittelijana ja projektipäällikkönä.

JUHO-ANTTI TUHKANEN, filosofian lisensiaatti, työskentelee Oulun ammattikorkeakoulussa suomen kielen ja kirjallisuuden lehtorina liiketalouden yksikössä.

ULLA VIRRANNIEMI, filosofian maisteri, oikeustieteiden kandidaatti, työskentelee Oulun ammattikorkeakoulussa kirjasto- ja tietopalvelualan lehtorina.

Kun opettaja ja opiskelija siirretään perinteisestä luokkahuoneesta verkkoon, niin samalla siirtyvät myös kaikki oppimiseen liittyvät asiat, kuten opetusmateriaalit, opiskelijan ohjaus, opetusmenetelmät ja sosiaalinen ympäristö. Verkko-opetus voi olla parhaimmillaan paikasta riippumatonta ja avointa vuorovaikutteista keskustelua opettajan johdolla.

Etä- ja monimuoto-opiskelu tarjoaa mahdollisuuksia opiskella myös kokonaisia ammattikorkeakoulututkintoja sekä kehittyä ammatillisesti, vaikka opiskelija kävisi töissä eikä asuisi lähellä opiskelupaikkakuntaa. Kirjastoalan osaamista Lappiin (KIRLAPPI) on vuosina 2010–2015 toteutettu hanke, jossa kehitettiin ja toteutettiin kirjasto- ja tietopalvelun tradenomin (AMK) tutkintokoulutus etä- ja monimuoto-opetuksena.

Tässä julkaisussa on esitelty laaja-alaisesti KIRLAPPI-hankkeessa verkkokoulutuksena toteutetun kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomitutkinnon suunnittelua, käytännön toteutusta ja tuloksia. Kirjastoalan koulutuksen etäopiskelumalli on hyödynnettävissä alan ammattikorkeakouluopetuksessa koko Suomessa, mutta samalla keräämämme tieto, kokemus ja palaute on sovellettavissa minkä tahansa alan etä- ja monimuotokoulutusta suunniteltaessa.

LAPIN AMK

Lapland University of Applied Sciences

www.lapinamk.fi

OAMK

OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

ISBN 978-952-316-088-0